

Ministerstvo zemědělství ČR

ZEMĚDĚLSTVÍ 2002

Praha 2003

Připravili:

Za MZe:

- ❖ Odbor živočišné výroby
- ❖ Odbor rostlinné výroby
- ❖ Odbor tržních řádů
- ❖ Odbor rybářství, myslivosti a včelařství
- ❖ Odbor strukturální politiky a rozvoje venkova
- ❖ Odbor komunikace
- ❖ Odbor plateb Agentury SAPARD
- ❖ Odbor legislativní a právní

PGRLF, a.s.

SZIF

VÚZE

Redakční uzávěrka: 2003 ^{*)}

**) Některé údaje uvedené v publikaci Zemědělství 2002 se mohou lišit od údajů uvedených v publikaci Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2002 („Zelená zpráva“) z důvodu, že termíny pro dodání podkladů pro tyto publikace byly odlišné.*

Redakce: Ing. Miloslav Veinert

Redakční spolupráce: Ing. Michal Bihary

Praha, květen 2003

Vydalo Ministerstvo zemědělství ČR v

Obsah

Úvodní slovo ministra zemědělství	
OBECNÝ RÁMEC VÝVOJE ZEMĚDĚLSTVÍ	
Základní vývojové tendence zemědělství	
Národohospodářský rámec	
Vývoj sektoru zemědělství	
Vývoj na vnitřním agrárním trhu	
Regulace agrárního trhu	
Agrární zahraniční obchod	
Podpůrná a dotační politika MZe	
PGRLF	
Legislativní změny	
Průběh a výsledky přístupových jednání ČR s EU	
ZEMĚDĚLSKÁ VÝROBA	
ROSTLINNÁ VÝROBA	
Výrobní faktory RV	
Počasí	
Výživa rostlin	
Ochrana rostlin	
Osivo a sadba	
Rostlinné komodity	
Obiloviny	
Cukrovka, cukr	
Brambory, škrob	
Olejniny	
Luskoviny	
Len přadný a konopí	
Zelenina	
Ovoce	
Chmel	
Réva vinná, víno	
Léčivé, aromatické a kořeninové plodiny	
Květiny a okrasné rostliny	
ŽIVOČIŠNÁ VÝROBA	
Výrobní faktory ŽV	
Plemenářská práce a evidence zvířat	
Krmiva	
Welfare	
Živočišné komodity	
Mléko, mléčné výrobky	
Skot, hovězí maso	
Prasata, vepřové maso	
Drůbež, drůbeží maso a vejce	
Ostatní živočišné komodity (ovce, kozy, králíci, ryby, včely)	
EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ	

OBECNÝ RÁMEC VÝVOJE ZEMĚDĚLSTVÍ

Základní vývojové tendence zemědělství

Národohospodářský rámec

Hospodářský vývoj a celková ekonomická situace ČR v roce 2002 navázaly na tendence předchozího roku, výrazněji se však projevily důsledky hospodářské recese ve světě. Pokračovala hospodářská stagnace v USA i v Evropě. Ve srovnání s rokem 2001 se sice v roce 2002 projevily známky určitého zlepšení, ale neměly žádný výrazný charakter. Hlavním nositelem tohoto trendu v Evropě bylo Německo, které je hlavním obchodním partnerem ČR. Česká ekonomika v důsledku stále nízkých pracovních nákladů a poměrně vysoké cenové konkurenceschopnosti částečně dokázala vliv nízké hospodářské dynamiky evropských zemí eliminovat, přesto však důsledkem nepříznivých vnějších podmínek bylo zpomalení tempa růstu HDP (z 3,1 % v roce 2001 na 2,0 % v roce 2002). I tak však tempo růstu HDP ČR bude za rok 2002 patřit v Evropě k těm lepším. Tahounem růstu HDP ČR na poptávkové straně ekonomiky byla konečná spotřeba domácností a na nabídkové straně byl růst tažen zpracovatelským průmyslem a vysokým přírůstkem služeb, zejména telekomunikací.

Základní makroekonomické údaje o ČR – porovnání let 1990, 2001 a 2002 ⁵⁾

Ukazatel	Rok		
	1990	2001 ³⁾	2002 ⁴⁾
Počet obyvatel (v milionech)	10,36	10,22	10,19
HDP ¹⁾ celkem (v mld. Kč, stálé ceny 1995) ²⁾	1 449	1 513	1 542
HDP s.c. 1995 – meziroční přírůstek (v %)	-	+ 3,1	+ 2,0
HDP s.c. 1995 – vývoj (v %, 1990 = 100)	100,0	104,4	106,4
HDP celkem (v mld. Kč, běžné ceny)	626	2 175	2 276
HDP b.c. – vývoj (v %, 1990 = 100)	100,0	347,4	363,4
Konečná spotřeba domácností – vývoj (v %, 1990 = 100)	100,0	113,6	119,0
Tvorba hrubého fixního kapitálu – vývoj (v %, 1990 = 100)	100,0	131,1	132,4
Průmyslová výroba – vývoj (v %, 1990 = 100)	100,0	91,7	96,0
Stavební výroba – vývoj (v %, 1990 = 100)	100,0	94,7	98,5
Saldo zahraničního obchodu ČR (v mld. Kč)	-13,7	-116,7	-74,5
Pracovníci v civilním sektoru NH ⁶⁾ (v tisících)	5 351	4 766	4 760
Míra nezaměstnanosti – koncová hodnota (v %)	0,8	8,9	9,8
Nezaměstnaní (MPSV ⁷⁾) (v tisících)	-	461,9	514,4
Průměrná míra inflace (v %)	-	4,7	1,8
Reálná mzda – vývoj (v %, 1990 = 100)	100,0	122,3	128,2
Poměr starobního důchodu k hrubé mzdě (v %)	52,0	46,0	45,0

Pramen: ČSÚ, Predikce MF ČR, Ročenka HN 2003

Poznámky:

1) HDP = Hrubý domácí produkt

2) 1 381 mld. Kč v roce 1995

3) 2001 = revidovaný údaj

6) NH = národní hospodářství

7) MPSV = Ministerstvo práce a sociálních věcí

4) 2002 = odhad

5) U některých ukazatelů není zahrnut vliv opravených údajů ČSÚ o zahraničním obchodu ČR za červenec až listopad 2002

Vývoj sektoru zemědělství

Rok 2002 byl pro zemědělství celkově velmi nepříznivý, a to jak z hlediska přírodních, tak i ekonomických podmínek.

Rostlinná produkce, zejména produkce obilovin, byla v roce 2002 ovlivněna méně příznivým průběhem počasí, zejména v druhé polovině roku. Deštivé počasí v červenci a srpnu společně s následnými dvěma vlnami katastrofálních povodní významně ovlivnily průběh sklizně obilovin i dalších plodin a vedly ke snížení jejich celkové produkce.

Celkové škody způsobené povodněmi na polních kulturách byly na základě podrobného soupisu MZe vyčísleny na **1 550 522 tis. Kč**. Část těchto škod byla v roce 2002 zemědělcům a potravinářům kompenzována v celkovém objemu **716 999 tis. Kč**.

Mimo škod na polních kulturách utrpěli zemědělci a potravináři v důsledku povodní další škody v celkovém objemu 1 964 794 tis. Kč. Na řešení důsledků povodní MZe celkem použilo v roce 2002 finanční prostředky ve výši **976 857 tis. Kč** na 2663 schválených žádostí.

Deštivé počasí také negativně ovlivnilo podzimní polní práce včetně osevu ozimů, které byly navíc v závěru roku významně poškozeny dlouhotrvajícími holomrazy.

Sklizeň některých zemědělských plodin v letech 2001 a 2002

Plodina	Sklizňová plocha (ha)		Výnos (t/ha)		Sklizeň (t)	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002
Pšenice ozimá	870 016	796 214	4,95	4,64	4 305 486	3 694 503
Pšenice jarní	53 220	52 616	3,21	3,27	170 594	171 970
Žito	40 129	35 332	3,72	3,37	149 298	119 154
Ječmen ozimý	156 311	142 917	4,45	3,56	695 011	508 428
Ječmen jarní	338 817	345 153	3,75	3,72	1 270 600	1 284 129
Kukuřice na zrno	61 938	70 570	6,60	8,73	408 653	616 234
Hrách setý	32 135	27 971	2,57	2,01	82 538	56 145
Brambory - rané	11 373	8 599	16,46	18,27	187 244	157 128
- pozdní konzumní	37 543	22 789	21,64	24,34	812 443	554 721
- průmyslové	5 221	6 926	25,05	27,29	130 789	188 994
Cukrovka technická	77 712	77 499	45,41	49,45	3 529 005	3 832 466
Řepka na semeno	343 004	313 025	2,84	2,27	973 321	709 533
Slunečnice na semeno	28 528	24 242	1,99	2,25	56 717	54 581
Hořčice na semeno	19 720	35 798	0,95	0,90	18 800	32 213
Len setý olejný - semeno	3 046	2 385	0,85	1,00	2 603	2 386
Len setý přadný - stonky	6 560	5 843	2,70	2,55	17 687	14 915
Kukuřice na zeleno a siláž	216 823	218 697	32,81	32,39	7 114 078	7 082 516
Víceleté pícniny na o.p.	373 506	258 718	6,02	6,59	2 250 030	1 705 690
Mrkev	2 532	977	20,71	28,08	52 449	27 436

Zelí	2 874	1 965	36,18	37,17	103 970	73 045
Cibule	4 797	2 468	17,53	18,35	84 086	45 284
Rajčata	1 547	431	16,17	30,50	25 014	13 144

Pramen: ČSÚ

Živočišná produkce byla v roce 2002 ovlivněna především nepříznivým vývojem cen zemědělských výrobců – viz komentář v části Vývoj na vnitřním agrárním trhu.

Některé ukazatele živočišné produkce

Ukazatel	2001	2002	Index 2002/01
Stavy skotu – soupis k 1.3. (tis. ks)	1 582	1 520	96,1
z toho: Krávy s TPM ¹⁾ (tis. ks)	529	496	93,8
Krávy bez TPM (tis. ks)	82	100	122,0
Krávy celkem – soupis k 1.3. (tis. ks)	611	596	97,5
Užitkovost dojených krav – průměr (l/ks/rok)	5 589	5 718	102,3
Průměrná spotřeba jádra (kg/1 l mléka)	0,31	0,33	106,5
Produkce mléka celkem (mil. l)	2 701	2 728	101,0
Průměrné přírůstky - skot ve výkrmu (kg/ks/den)	0,87	0,86	98,9
- telata do 6. měs (kg/ks/den)	0,77	0,77	100,0
- jalovice chovné (kg/ks/den)	0,65	0,65	100,0
Průměrná spotřeba jádra - skot ve výkrmu (kg/kg přír.)	2,41	2,53	105,0
Produkce hovězího masa celkem (tis. tun)	208,5	201,7	96,7
Stavy prasat celkem – soupis k 1.3. (tis. ks)	3 594	3 441	95,7
z toho: Prasnice – soupis k 1.3. (tis. ks)	293	289	98,6
Průměrné přírůstky prasat ve výkrmu (kg/ks/den)	0,65	0,67	103,1
Průměrná spotřeba jádra - výkrm prasat (kg/kg přír.)	3,15	3,09	98,1
Produkce jatečných prasat celkem (tis. tun ž. hm.)	584	585	100,2
Stavy drůbeže – soupis k 1.3. (tis. ks)	32 043	29 947	93,5
Produkce drůbežího masa celkem (tis. tun)	313	317	101,3
Stavy slepic (tis. ks)	11 698	12 111	103,5
Produkce vajec (mil. ks)	3 190	2 931	91,9
Průměrná roční snáška vajec (ks/nosnice)	273	277	101,6

Pramen: ČSÚ, Výsledky statistického zjišťování MZe

Poznámka: 1) TPM = Tržní produkce mléka

V roce 2002, ve srovnání s rokem 2001, došlo k dalšímu **poklesu stavů chovaných zvířat** (soupis k 1. 3.). Stavy skotu celkem se meziročně snížily o 62 tis. kusů, z toho stavy krav o 15 tis. kusů. Pozitivní skutečností je meziroční nárůst počtů krav bez TPM o 18 tis. kusů, přičemž stav krav s TPM, návazně na růst užitkovosti klesl o 33 tis. kusů. Stavy prasat celkem poklesly o 153 tis. kusů, z toho stavy prasníc o 4 tis. kusů. Meziročně rovněž poklesly stavy drůbeže celkem o 2096 tis. kusů, přičemž stavy slepic naopak vzrostly o 413 tis. ks.

Užitkovost dojených krav v roce 2002 meziročně vzrostla o 2,3 % na 5718 l/ks/rok. Přírůstky skotu ve výkrmu v roce 2002 ve srovnání s rokem 2001 v zásadě stagnovaly na úrovni 0,86 – 0,87 kg/ks/den. Meziročně mírně vzrostly

přírůstky prasat ve výkrmu o 3,1 % na úroveň 0,67 kg/ks/den. Průměrná snáška vajec na 1 nosnici meziročně vzrostla o 1,6 % na 277 ks.

Celková **produkce mléka** v roce 2002 meziročně mírně vzrostla o 1 % na 2728 mil. litrů. Celková produkce **hovězího masa** v roce 2002 ve srovnání s rokem 2001 poklesla o 3,3 % na 201,7 tis. tun, a to i přes meziroční růst celkové domácí spotřeby hovězího masa (o více než 9 %). Po poklesu zájmu o hovězí maso v předchozích letech v důsledku výskytu BSE, je růst spotřeby hovězího masa v roce 2002 významným pozitivním jevem, přičemž je nutno uvést, že spotřebitelé se orientují na kvalitní hovězí maso.

Produkce **jatečných prasat** v roce 2002 meziročně mírně vzrostla o 0,2 % na 585 tis. tun ž. hm. Tento vývoj je v určitém rozporu jak s mírným poklesem domácí spotřeby vepřového masa, tak s meziročním poklesem průměrných CZV jatečných prasat (o více než 25 %). Je zřejmé, že pokles CZV jatečných prasat byl do značné míry iniciován zpracovateli, resp. obchodníky, návazně na zvýšené zástavy prasat u producentů. Určitá objektivní (spíše potencionální) nadprodukce jatečných prasat rozhodně nezakládala důvody pro uvedený výrazný pokles CZV jatečných prasat.

Produkce **drůbežího masa** v roce 2002 meziročně vzrostla o 1,3 % na 317 tis. tun, přičemž meziroční růst spotřeby představoval cca 6 % na 331 tis. tun. K tomu je třeba uvést, že růst spotřeby drůbežího masa byl tažen především poklesem CZV (meziročně o téměř 16 %), a to zejména v důsledku tlaku obchodních řetězců.

Produkce **vajec** v roce 2002 meziročně poklesla o 8,1 % na 2931 mil. kusů, při současném výrazném poklesu CZV o více než 15 % a meziročním růstu užitkovosti slepic o 1,6 % na 277 ks/nosnice/rok. Tento vývoj, (zejména cenový), na domácím trhu vedl k nárůstu exportu vajec (meziročně o 52,7 % na 165 mil. kusů).

V ekonomické oblasti se v roce 2002 samozřejmě projevily jak dopady nepříznivých přírodních podmínek, tak dopady významného poklesu odbytových cen zemědělců (CZV). Pokles cen nakupovaných vstupů sice poněkud zmírnil propad CZV, avšak oproti CZV šlo o pokles podstatně nižší, což znamenalo, po dvou předchozích letech, obnovení rozevírání „cenových nůžek“. Uvedené vlivy se pochopitelně musely projevit i v celkových hospodářských výsledcích zemědělství jako celku. Za rok 2002 se dle předběžného odhadu VÚZE a MZe očekává výrazné zhoršení hospodářského výsledku oproti předchozím dvěma letům, a to ztráta ve výši cca 3,5 mld. Kč.

Uvedený odhadovaný hospodářský výsledek zemědělství naznačuje, že v roce 2002 došlo ke zhoršení i dalších ekonomických ukazatelů. Hrubá zemědělská produkce vyjádřená ve stálých cenách roku 1989 poklesla ve srovnání s rokem 2001 o 4,3 %, přičemž hrubá rostlinná produkce poklesla o 8,2 % a hrubá živočišná produkce téměř o 1 %. Pokles tržeb zemědělské prvovýroby lze odhadovat v řádu 10 mld. Kč. Zemědělství jako celek se opět dostalo pod hranici rentability, což bude znamenat zastavení poklesu jeho vysoké zadluženosti a může vést k existenčním problémům řady zemědělských podnikatelských subjektů, především v důsledku nedostatku finančních zdrojů.

Úsporná opatření vyplývající z výše uvedené ekonomické situace zemědělství v roce 2002 znamenala rovněž další pokles počtu pracovníků v zemědělství. V roce 2002 odešlo ze zemědělství 3800 pracovníků, přesto došlo k meziročnímu poklesu produktivity práce (HZP na pracovníka) o 2 %. Odměňování v zemědělství dosažením meziročního zvýšení nominálních mezd o 3,2 % (na 11 506 Kč) výrazně zaostalo za tempem mzdového nárůstu jak v průmyslu (o 5,5 %), tak zejména

v národním hospodářství celkem (nárůst o 7,3 %). Významnou negativní skutečností ve vývoji zemědělských mezd je výrazný zlom, k němuž došlo v průběhu roku. Zatímco za první pololetí roku 2002 vykazovaly mzdy v resortu ještě meziroční nárůst o 6,2 %, samotné poslední čtvrtletí roku se propadlo pod úroveň stejného období předchozího roku o 2,5 %.

Některé ukazatele vývoje agrárního sektoru ČR v letech 1990, 2001 a 2002

Ukazatel	Rok		
	1990	2001	2002
Zemědělská půda (tis. ha)	4 296	4 277	4 273
Orná půda (tis. ha)	3 232	3 075	3 068
Zornění ČR (%)	75,23	71,89	71,81
Podniky zemědělské prvovýroby celkem (počet)	4 403	38 210	38 420
z toho: Podniky fyzických osob (počet)	3 205	35 219	35 446
Zemědělská družstva (počet)	1 024	728	698
Obchodní společnosti (počet)	-	2 095	2 110
Ostatní podniky, vč. státních (počet)	174	168	166
Hrubá zemědělská produkce (HZP) - ve s.c. 1989 (mld. Kč) ³⁾	106,1	76,1	72,8
z toho: Hrubá rostlinná produkce - ve s.c. 1989 (mld. Kč) ³⁾	44,4	35,4	32,5
Hrubá živočišná produkce - ve s.c. 1989 (mld. Kč) ³⁾	61,7	40,7	40,3
Vývoj HZP (v %, index 1989 = 100)	97,7	70,1	67,0
Podíl zemědělství (HZP) na HDP ČR (v %)	7,32	5,03	4,72
Vývoj cen zemědělských výrobců (v %, index 1989 = 100)	104,1	161,8	146,5
Vývoj cen zemědělských výrobců (CZV) (v %, meziroč. index)	-	108,4	90,5
z toho: CZV rostlinné výrobky celkem (v %, meziroč. index)	-	109,3	95,4
CZV živočišné výrobky (v %, meziroč. index)	-	108,0	87,9
Vývoj cen vstupů do zemědělství (v %, index 1989 = 100)	102,1	354,3	346,6
Vývoj cen vstupů do zemědělství (v %, meziroční index)	-	105,4	97,8
Počet pracovníků v zemědělství (osob)	513 552	159 800	156 000
Vývoj počtů prac. v zemědělství (v %, index 1989 = 100)	96,3	29,3	29,3
Produktivita práce – HZP na pracovníka (Kč)	206 600	476 220	466 667
Vývoj produktivity práce (v %, index 1989 = 100)	101,4	233,8	229,1
Průměrná měsíční nomin. mzda v zemědělství (Kč/pracovník)	3 692	11 148	11 506
Rentabilita (výnosnost) ^{5) 8)} v zemědělství (v %)	-	+ 1,44	- 1,96
Míra zadluženosti ^{6) 8)} v zemědělství (v %)	-	36,59	39,12
Hosp. výsledky zemědělství (+ zisk/- ztráta) (mld. Kč) ³⁾	-	+ 3,3	- 3,5
Celkové dotace do zemědělství z rozp. kap. MZe (mld. Kč) ¹⁾	18,1	7,5	7,3
Výdaje SFTR/SZIF na organizaci agrárního trhu (mld. Kč)	-	4,0	8,5
OPP ⁷⁾ zemědělství dle metodiky OECD (%) ⁴⁾	55	23	28
Saldo agrárního zahraničního obchodu (mld. Kč)	- 2,9	- 19,8	- 23,9 ²⁾

Poznámky:

- 1) Rok 2001 bez kompenzací sucha (4,139 mld. Kč)
- 2) Rok 2002 = předběžný odhad (k 5. 5. 2003)
- 3) Rok 2002 = předběžný údaj
- 4) 2001 revidovaný údaj, 2002 předběžný údaj
- 5) $(\text{Hospodářský výsledek zemědělství za účetní období} / \text{celkový kapitál}) \times 100$
- 6) $(\text{Cizí kapitál} / \text{celkový kapitál}) \times 100$
- 7) OPP = Odhad produkčních podpor
- 8) Jen za podniky hospodařící na zemědělské půdě

Vývoj na vnitřním agrárním trhu

Vývoj cen zemědělských výrobců (CZV) - indexy 2002/2001 (v %)

CZV	Průměr roku	Průměr čtvrtletí			
		I.	II.	III.	IV.
Rostlinné výrobky celkem	95,4	117,2	102,1	86,1	89,0
z toho: Pšenice potravinářská	86,7	91,5	81,1	85,9	87,9
Pšenice krmná	82,4	96,6	84,3	76,9	78,5
Žito	95,3	108,6	100,2	89,7	90,9
Ječmen sladovnický	92,6	92,5	88,6	91,9	95,7
Ječmen krmný	88,2	105,6	93,0	81,9	81,8
Oves krmný	93,3	113,1	105,3	82,6	87,2
Kukuřice krmná	81,9	90,3	87,2	82,4	73,0
Semen o řepky olejné	93,7	108,5	99,9	87,9	95,3
Cukrovka	100,5	x	x	103,5	100,2
Brambory pozdní konzumní	209,2	248,6	287,6	97,4	79,5
Brambory průmyslové	99,7	97,4	x	97,2	100,5
Mrkev bez natě	112,2	114,6	125,3	85,8	111,0
Cibule suchá	117,4	129,4	120,8	98,9	92,8
Zelí bílé hlávkové	134,7	238,0	176,4	80,1	105,3
Jablka konzumní	103,7	158,7	132,8	90,7	84,3
Třešně	112,2	x	115,0	84,2	x
Živočišné výrobky celkem	87,9	96,5	89,4	85,0	85,4
z toho: Mléko kravské (tř. jak. Q)	103,8	106,5	105,2	103,7	101,6
Býci jateční (tř. jak. A v živém)	110,3	108,8	117,8	113,6	104,2
Prasata jatečná (tř. jak. I. v živém)	74,6	90,3	74,1	69,7	72,3
Kuřata jatečná (I. tř. jak.)	84,5	100,3	88,6	80,2	78,4
Krůty brojlerové	86,6	102,0	94,4	81,4	79,3
Vejsce slepičí (konzumní tříděná)	83,1	87,7	83,6	78,1	84,7
Králici jateční	95,8	99,5	94,0	94,2	96,3
Kapr (I. tř. jak.)	103,4	108,1	104,7	102,1	101,7
Zemědělské výrobky úhrnem	90,5	103,6	93,7	85,4	86,6

Pramen: ČSÚ

CZV u rostlinných výrobků celkem zaznamenaly v roce 2002 meziroční pokles o 4,6 %. Pokles CZV se dotkl většiny rozhodujících rostlinných komodit, s výjimkou cukrovky u které došlo k mírnému meziročnímu nárůstu a pozdních konzumních brambor, kde došlo k výraznému meziročnímu nárůstu CZV (o 109,2 %). Nejvyšší meziroční poklesy CZV byly zaznamenány u kukuřice krmné (o 18,1 %), pšenice krmné (o 17,6 %), pšenice potravinářské (o 13,3 %), ječmene krmného (o 11,8 %), ječmene sladovnického (o 7,4 %), ovsa krmného (o 6,7 %) a semene řepky olejné (o 6,3 %). U CZV žita a průmyslových brambor byl meziroční pokles mírnější a nepřesáhl 5 %. U sledovaných druhů ovoce a zeleniny došlo k meziročnímu růstu CZV.

Základními důvody meziročního poklesu CZV u **obilovin** v roce 2002 byly především: přetrvávající vliv nadprůměrné sklizně obilovin v roce 2001 v kombinaci s výrazně omezenými možnostmi vývozu a rovněž nižší potravinářská kvalita obilovin produkovaných v letech 2001 a 2002.

Pokles CZV u krmných obilovin se v omezené míře promítl v meziročním poklesu cen nakupovaných krmiv (o 4,8 %), což pokles CZV částečně kompenzovalo.

Vývoj CZV **semene řepky olejné** je v posledních letech ovlivňován růstem nabídky relativně levných sojových bobů na světových trzích. Znamená to, že výrobci olejů preferují výrobu sojového oleje na úkor řepkového, což se výsledně projevuje v poklesu poptávky po řepkovém semenu na domácím trhu a poklesu jeho CZV. V ČR se CZV řepkového semene v době sklizně 2002 pohybovala kolem 5800 Kč/t, tzn. na úrovni minimálně o 800 Kč/t nižší než v roce předešlém. Ve IV. čtvrtletí sice došlo k růstu CZV, ale toto zvýšení cen se už většinou netýkalo prvovýrobců, kteří řepku prodávají v době sklizně.

Celkový vývoj CZV **pozdních konzumních brambor** v roce 2002 (meziroční nárůst o 109,2 %) byl ovlivněn jednak velmi příznivým vývojem CZV v prvním pololetí – především v důsledku nižší sklizně v roce 2001, a jednak přetlakem nabídky nad poptávkou při prodeji podzimní produkce, tzn. potřebou prodat do zimy partie nevhodné pro dlouhodobé skladování do jarních měsíců.

Přestože CZV **zeleniny** byly tradičně v průběhu roku ovlivňovány především objemem jejich sklizní, délkou skladování a dovozy, lze konstatovat, že měly příznivý charakter. Vzhledem k určitému poklesu produkce, především v důsledku nepříznivého počasí, došlo u sledovaných druhů zeleniny k meziročnímu růstu CZV.

Přestože byl vývoj CZV **jablek** v první polovině roku 2002 silně ovlivněn levnými dovozy jablek z Polska (průměrná dovozní cena pod 6 Kč/kg) a nízkým vývozem konzumních jablek na Slovensko, prodávala se domácí jablka vcelku dobře a v celoročním vyjádření došlo k meziročnímu nárůstu CZV konzumních jablek o 3,7 %.

U **CZV živočišných výrobků celkem** představoval v roce 2002 meziroční pokles 12,1 %. Meziroční pokles CZV se projevil především u jatečných prasat (o 25,4 %), slepičích vajec (o 16,9 %), jatečných kuřat (o 15,5 %) a brojlerových krůt (o 13,4 %). Mírnější pokles CZV se dotkl jatečných králíků (o 4,2 %). Meziroční nárůst CZV byl zaznamenán u jatečných býků (o 10,3 %), kravského mléka (o 3,8 %) a kapra (o 3,4 %).

Meziročního zvýšení průměrných CZV **kravského mléka** (tř. Q) v roce 2002 bylo dosaženo i přesto, že se významně zhoršily podmínky pro odbyt subvencovaných mléčných výrobků (sušené produkty, máslo, sýry) na zahraničních trzích a současně v průběhu celého roku rostly dovozy mléčných výrobků do ČR.

Významný meziroční nárůst CZV **jatečných býků** (tř. A v živém) lze jednoznačně přičíst zvýšenému zájmu spotřebitelů o kvalitní hovězí maso, a to po meziročním poklesu CZV v roce 2001 v důsledku výrazného poklesu spotřeby v důsledku zjištěných případů BSE v ČR.

Prudký meziroční pokles CZV **jatečných prasat** (tř. I v živém) v roce 2002 byl způsoben především vývojem CZV v předchozím období, zejména v roce 2001. Vysoké CZV realizované zejména v první polovině roku 2001 (přes 46 Kč/kg ž. hm.) vedly ke zvýšenému zapouštění prasnic v druhém pololetí a následnému extrémnímu zvýšení počtu narozených selat. Tento vývoj vedl v roce 2002 ke zvýšení stavů prasat o více než 250 tis. ks, návaznému přebytu nabídky nad poptávkou na trhu jatečných prasat a výsledně k zákonitému poklesu CZV. Na razanci poklesu CZV se návazně nemalou měrou podílela restriktivní cenová politika zpracovatelů masa,

o čemž svědčí bilance produkce a spotřeby vepřového masa, která ukazuje, že v roce 2002, ve srovnání s rokem 2001, nedošlo k zásadním změnám v objemu celkové produkce a celkové spotřeby vepřového masa. Navíc situaci neovlivnily ani zvýšené dovozy prasat a vepřového masa, které byly kompenzovány zvýšeným vývozem. Jednoznačně sezónní přebytky vepřového masa na trhu využily rovněž obchodní řetězce k cenovému tlaku na zpracovatele masa, kteří ovšem tento tlak, jak bylo uvedeno, přenesly na producenty.

Ceny zemědělských výrobců **jatečných kuřat** (I. tř.) v roce 2002 meziročně poklesly o více než 15 % a dostaly se na úroveň cen roku 2000, kdy byly pod hranicí rentability. Kromě dostatečné nabídky doplňované levnějšími dovozy byly CZV jatečných kuřat ovlivněny i zavedením tzv. dvounulové varianty (dovozní kvóty s nulovým clem) v rámci liberalizace obchodu se zeměmi EU.

V roce 2002 pokračoval pokles CZV konzumních tříděných **slepičích vajec** vlivem dostatečné nabídky a vysokého dovozu (především v prvním čtvrtletí) za nízké ceny. Pokles CZV vajec se zastavil až v srpnu 2002. Od září došlo k oživení CZV vajec a tento trend pokračoval až do konce roku. Průměrná roční CZV vajec v roce 2002 klesla na úroveň roku 1999.

Vývoj cen vstupů do zemědělství – indexy 2002/2001 (v %)

Druh vstupu	Průměr roku	Průměr čtvrtletí			
		I.	II.	III.	IV.
Osiva a sadba	104,4	106,6	106,0	99,9	105,4
Zvířata pro chov a výrobu	88,9	96,4	89,3	85,0	85,2
Energie, paliva a maziva celkem	90,8	86,9	88,7	89,3	98,7
z toho: Paliva na topení	99,4	98,2	101,0	100,3	98,1
Motorová paliva	80,8	75,6	76,9	77,4	95,3
Elektřina	104,6	103,0	106,5	106,5	102,9
Maziva	87,0	77,2	86,0	87,1	99,8
Umělá hnojiva	100,3	106,0	100,7	101,0	93,5
Pesticidy	100,8	101,6	101,0	100,5	100,1
Krmiva	95,2	101,2	97,2	92,1	90,1
Údržba a oprava strojního zařízení	100,8	101,7	101,3	100,3	99,9
Údržba a oprava budov	100,6	101,0	100,5	100,7	100,4
Veterinární služby	96,9	96,4	97,4	97,0	96,9
Ostatní výdaje celkem	103,4	103,0	103,7	103,7	103,2
z toho: Voda, její úprava a rozvod	108,0	108,5	108,1	107,7	107,7
Doprava silniční nákladní	101,8	101,9	101,7	101,7	102,0
Služby pošt a telekomunikací	99,4	94,6	98,7	102,8	102,0
Pojištění zemědělské produkce	102,0	102,6	102,2	102,2	101,1
Služby právní, účetní a poradenství	105,1	104,5	105,4	105,3	105,1
Služby pro zemědělství	101,7	112,7	95,0	100,3	100,2
Stroje a ostatní zařízení	99,0	99,8	99,6	98,4	98,4
Budovy	102,6	102,9	102,7	102,5	102,2
Vstupy celkem	97,8	100,5	97,9	96,3	96,6

Pramen: ČSÚ

Ceny **celkových vstupů do zemědělství** zaznamenaly v roce 2002 meziroční pokles o 2,2 %. Tento pokles byl tažen především poklesem cen motorových paliv (o 19,2 %), maziv (o 13 %), nakupovaných krmiv (o 4,8 %) a rovněž mírným poklesem cen veterinárních služeb, paliv na topení a služeb pošt a telekomunikací.

Naopak meziroční nárůst cen vstupů byl zaznamenán především u vody vč. její úpravy a rozvodu (o 8 %), služeb právních, účetních a poradenství (o 5,1 %), elektřiny (o 4,6 %) a osiv a sadby (o 4,4 %). Mírný meziroční nárůst cen byl vykázán u pojištění zemědělské produkce (o 2 %), služeb pro zemědělství (o 1,7 %), údržby a oprav strojů a budov, umělých hnojiv a pesticidů.

Celkově je možno hodnotit vývoj na vnitřním agrárním trhu v roce 2002 jako velmi nepříznivý. Přestože meziroční pokles cen celkových vstupů do zemědělství je sám o sobě příznivým ukazatelem, je třeba konstatovat, že meziročně došlo k významnému poklesu cen zemědělských výrobků celkem o 9,5 %, což znamená, že po dvou předchozích letech se obnovilo rozevírání cenových nůžek mezi výrobními příjmy a náklady zemědělců.

Regulace agrárního trhu

Také v roce 2002 byla organizace trhu zabezpečována v souladu se zákonem č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu (SZIF), a v souladu s ustanovením § 12 tohoto zákona (tzn. navazujícími nařízeními vlády vydávanými samostatně pro příslušné zemědělské a potravinářské komodity).

Zdroje SZIF na organizaci trhu (mil. Kč)

Ukazatel	2001	2002	Meziroční index
Dotace ze státního rozpočtu ČR	4 230	2 930	69,3
Převedeno z ostatních kapitol státního rozpočtu	0	0	0,0
Tržby z prodeje nakoupených výrobků	354	793	224,0
Úvěr od banky	2	2 965	148 250,0
Ostatní příjmy	1 517	2 284	150,6
Celkem	6 103	8 972	147,0

Pramen: SZIF

Výdaje na organizaci trhu prostřednictvím SZIF (mil. Kč)

Ukazatel	2001	2002	Meziroční index
Subvencované vývozy	1 411	2 492	176,6
v tom - mlékárenských výrobků	967	2 035	210,4
- jatečného skotu	438	352	80,4
- jatečných prasat	0	0	0,0
- bramborového škrobu	6	23	383,3
- ječmenného sladu	0	82	0,0
Intervenční nákupy - pšenice potravinářská	62	2 804	4522,6
- řepka olejná	0	1 279	0,0
Kompenzační podpory	2 565	1 974	77,0
v tom - za kvóty na mléko	76	85	111,8
- za spotřebu školního mléka	19	62	326,3
- za výrobu škrobu (bramborový a pšeničný)	14	56	400,0
- za uvádění půdy do klidu	1 709	1 771	103,6
- za nákup řepky pro MEŘO	747	0	0,0
Celkem	4 038	8 549	211,7

Pramen: SZIF

Podle jednotlivých komodit zařazených příslušným nařízením vlády do organizace trhu v tomto období, byla tato organizace zabezpečována následovně:

Mléko a mlékárenské výrobky

V souladu s nařízením vlády č. 445/2000 Sb., ve znění nařízení vlády č. 44/2002 Sb., a č. 94/2002 Sb., a rozhodnutí Ústavního soudu č. 410/2001 Sb., o stanovení produkčních kvót mléka na léta 2001 – 2005, SZIF vydal rozhodnutí pro kvótový rok 2001/2002 tj. pro období od 1. 4. 2001 do 31. 3. 2002, o přidělení produkční kvóty 3602 producentům v celkovém objemu 2798,1 mil. litrů mléka.

Výše uvedené nařízení vlády v § 9 stanovuje podmínky pro poskytnutí kompenzační podpory na vyrovnání újmy způsobené uvedením systému produkčních kvót mléka. Toto nařízení dále diferencuje stanovení výše kompenzační podpory podle podílu obhospodařovaných zemědělských pozemků nacházejících se v méně příznivých oblastech.

Presidiem SZIF byla pro kvóťový rok 2001/2002 stanovena kompenzační podpora za každý dodaný litr mléka následovně :

- pro producenty, u nichž výměra obhospodařovaných zemědělských pozemků nacházejících se v méně příznivých oblastech dosahuje alespoň 50 % celkové výměry, nebo je ekologickým výrobcem ve výši 0,077 Kč/l.
- pro ostatní producenty ve výši 0,053 Kč/l.

Současně bylo schváleno, že podpora bude poskytována ve dvou splátkách, první splátka za dodávky mléka v období od 1. 4. 2001 do 30. 9. 2001 a druhá pak za období od 1. 10. 2001 do 31. 3. 2002. V roce 2002 byla producentům v rámci systému produkčních kvót vyplacena kompenzační podpora v celkové výši 84 612 tis. Kč. Nižší čerpání z původně plánovaných rozpočtových prostředků, tj. 90 000 tis. Kč, bylo způsobeno nesplněním přidělených kvót mléka a to zhruba o 243 mil. litrů.

V dikci novely nařízení vlády č. 44/2002 Sb., je kompenzační podpora pro kvóťový rok 2002/2003 poskytována na základě žádosti doručené SZIF nejpozději do 28. února 2003 a SZIF rozhodne o žádosti nejpozději do 60 dnů po skončení příslušného kvóťového roku. Z tohoto vyplývá, že proplácení kompenzačních podpor za kvóťový rok 2002/2003 bude realizován až v průběhu měsíce června 2003.

Systém subvencovaných vývozů mléčných výrobků v roce 2002 vycházel z nařízení vlády č. 486/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, s použitím minimální ceny 7,60 Kč/l vycházející z § 10 nařízení vlády č. 445/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o stanovení produkčních kvót mléka na léta 2001 až 2005.

Prezidium SZIF schválilo, na základě sestavené „Bilance mléka a jeho užití v roce 2002“, která byla vypracována ve spolupráci s MZe a Českomoravským svazem mlékárenským, objem přebytku mléka ve výši 620 mil. litrů o tučnosti 4,5 % (620 mil. litrů plazmy a 2790 mil. tukových jednic) s omezením horní hranice objemu másla s obsahem vody nejvýše 16 % (23 580 t) a sušeného odtučněného mléka s obsahem tuku nejvýše 1,5 % včetně kaseinu potravinářského (28 220 t). Vývoz ostatních mléčných výrobků byl omezen celkovým nárokem počtu litrů plazmy a tukových jednic, což po odečtení výše uvedených výrobků od celkového bilančního přebytku představovalo 249 977 tis. litrů plazmy a 800 654 tis. tukových jednic.

O podporu vývozu mléčných výrobků v roce 2002 požádalo celkem 24 subjektů, se kterými byla uzavřena řádná roční smlouva. Ze schváleného celkového bilančního přebytku mléka bylo pak mezi jednotlivé subjekty rozděleno cca 611 mil. litrů plazmy a 2 732 mil. tukových jednic, ze kterých po úpravách na žádost mlékáren zbylo cca 604 mil. litrů plazmy a 2686 mil. tukových jednic.

Celé sledované období roku 2002 probíhalo v duchu výrazného poklesu světových cen a to především u másla s obsahem vody nejvýše 16 % a u sušených mlék. Vyšší nároky na subvence umocňovala velmi silná domácí měna. SZIF na tuto situaci reagoval několika úpravami výše finančních prostředků, vyhrazených z rozpočtu SZIF, na subvencované vývozy výrobků z kravského mléka. Situaci na trhu negativně ovlivnily zvýšené dovozy mléčných výrobků na vnitřní trh ČR ze

Slovenska, másla z EU i dovoz přírodních sýrů především z Polska. Toto bylo částečně eliminováno u komodity máslo nařízením vlády č. 221/2002 Sb., kterým se stanoví dodatečné clo na dovoz některých zemědělských výrobků pro kalendářní rok 2002.

Přestože odhad přebytku mléka pro subvencovaný vývoz v roce 2002 se ukázal být oproti očekávané skutečnosti reálný, ještě cca 40 mil. litrů zůstává na zvýšených zásobách (sušená mléka a sýry).

Na základě příslušných ustanovení nařízení vlády č. 486/2000 Sb., kterým se stanoví podmínky a zásady pro provádění opatření k podpoře vývozu výrobků z kravského mléka, ve znění pozdějších předpisů, byly uvedené objemy přebytků mléka v rámci uzavřených smluv pokryty během roku 2002 následujícím množstvím a sortimentem výrobků.

Přehled vývozu mlékárenských výrobků v roce 2002 dle NV č. 486/2000 Sb.

Mlékárenský výrobek	Množství (tun)
Máslo 16 %	22 405
Sušené odtučněné mléko 1,5 %	26 146
Sušené plnotučné mléko 26 %	11 574
Sušené plnotučné mléko 28 %	3 750
Kasein potravinářský	1 830
Zahuštěné mléko 9 %	2 860
Zahuštěné mléko 9 % neslazené	5 140
Eidam 25 %	0
Eidam 45 %	1 181
Ementálský typ 45 %	1 187
Akai	8 098
Istanbuli	696
Jadel	221

Pramen: SZIF

V uvedených množstvích výrobků jsou obsaženy též vývozy nesubvencované, tak jak vyplývá z přílohy č. 1 k nařízení vlády č. 486/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Na subvencované vývozy mlékárenských výrobků byly v kalendářním roce 2002 (tj. včetně zbývajících subvencí za IV. čtvrtletí 2001 ve výši 133 679 tis. Kč, ale bez subvencí za zbytek IV. čtvrtletí 2002 hrazených v lednu a únoru 2003 ve výši 228 885 tis. Kč) vynaloženy finanční prostředky ve výši celkem 2 035 496 tis. Kč.

I v roce 2002 probíhalo opatření, které se zabývá uplatněním mléka s perspektivou možného navýšení spotřeby a snížením deficitu vápníků u dětské populace spojenou se zlepšením stravovacích návyků dle nařízení vlády č. 91/2001 Sb., tzv. „Školní mléko“.

Do programu bylo zapojeno 11 zpracovatelů, dodávajících dané mléčné výrobky do cca 3000 škol. Počty škol se v jednotlivých obdobích mění. Počty žáků v těchto školách, kteří využívají možnosti zakoupení některého z nabízených výrobků se zvyšuje. Žáci mají nejméně jedenkrát v týdnu nárok vybrat si z 500 ml mléka, jogurtového mléka, 300 g jogurtu, 160 g smetanového krému nebo možnosti kombinace 2 ks balení mléčných výrobků.

Dodávky mlékárenských výrobků do škol ve školním roce 2001/2002

Období	Poč. škol	Poč. žáků	Maximální počet balení (v tis. ks)	Počet dodan. balení (v tis.ks)	% žáků, kteří výrob. odeb.	Celkové množství v kg nebo litrech	Celkový nárok na podporu (v tis. Kč)
III. obd. 2001	3 034	763 608	23 323,6	9 078,5	38,92	1 979 538	24 956,1
I. Q 2002	3 082	772 787	17 730,9	7 614,6	42,95	1 651 817	20 900,8
II. Q 2002	2 956	744 331	19 257,2	6 160,5	31,99	1 295 371	16 625,5
Celkem	x	x	x	x	x	x	62 482,4
III. obd. 2002 ¹⁾	x	x	x	10 789,7	x	2 346 937	29 674,9

Pramen: SZIF

Poznámka: 1) období není uzavřeno (září – prosinec)

Na platby uskutečněné v roce 2002, tj. za období 3. čtvrtletí 2001 až I. pololetí 2002, bylo vyčerpáno 62 482 tis. Kč, tj. 89,26 % z rozpočtované částky. Vyhodnocení a vyúčtování za období září až prosinec 2002 bude uskutečněno v 1. pololetí 2003, tj. až po předložení všech žádostí o podporu.

Jatečný skot

Organizace trhu jatečného skotu vychází z nařízení vlády č. 81/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky a zásady k podpoře vývozu jatečných býků a z nich vyrobeného hovězího masa, ve znění nařízení vlády č. 90/2001 Sb., a nařízení vlády č. 288/01 Sb., a nařízení vlády č. 45/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky zásady k podpoře vývozu masa vyrobeného z jatečných krav a jatečných jalovic, byla organizace trhu jatečného skotu v průběhu roku 2002 prováděna formou subvencovaných vývozů jatečných býků a masa z nich vyrobeného a hovězího masa vyrobeného z jatečných krav a jatečných jalovic.

Presidiem SZIF bylo vyhlášeno jedno vývozní období pro vývoz býků a jedno vývozní období pro vývoz masa z krav a jalovic. Pro každé vývozní období byly stanoveny podmínky pro uskutečnění vývozu, tj. zejména maximální výše subvence (na živý skot 9 Kč/kg ž.hm, chlazené maso v rozmezí 7 – 11 Kč/kg a mražené maso v rozmezí 12 - 21 Kč/kg) a cena (pro jatečné býky a jalovice 39 Kč/kg ž. hm. a pro jatečné krávy 24 Kč/kg ž. hm.), kterou byl příjemce subvence povinen uhradit dodavateli za každý dodaný kg živé hmotnosti. Subvence byla vyplácena zálohově s tím, že po ukončení každého vývozního období bylo provedeno vyúčtování a vývozci byli povinni případný přeplatek subvence vrátit.

Termíny jednotlivých vývozních období a subvence na vývoz komodit

Komodita	Vývozní období r. 2002	Cena placená dodavatelům za kg ž. hm.	Subvence na živý skot v Kč/kg	Subvence na chlazené maso v Kč/kg ž. hm.	Subvence na mražené maso v Kč/kg ž. hm.
Jateční býci	1.1 .- 31.3.	39,00	9,00	11,00	21,00
Jatečné krávy	8.2 .- 31.3.	24,00	x	7,00	12,00
Jatečné jalovice	8.2 .- 31.3.	39,00	x	11,00	21,00

Pramen: SZIF

Celkem bylo v roce 2002 vyvezeno 15 465 tun přepočtené živé hmotnosti jatečného skotu. Na toto množství byly poskytnuty subvence ve výši 295 790 tis. Kč, spolu s vývozem jatečného skotu provedeným v závěru roku 2001 a propláceným až v roce 2002 ve výši 56 030 tis. Kč, bylo celkem v roce 2002 na subvencích vyplaceno 351 820 tis. Kč.

Selata a jatečná prasata

V návaznosti na nařízení vlády č. 550/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a zásady poskytování subvence pro vývoz selat a jatečných prasat a z nich vyrobeného vepřového masa, Prezidium SZIF na svém zasedání dne 19. 12. 2002 rozhodlo, že vzhledem k tomu, že toto nařízení vlády nabylo účinnosti až 31. prosince 2002 bude subvencovaný vývoz realizován až v roce 2003.

Drůbeží maso z kuřat a krůt

Pro řešení situace na trhu s drůbežím masem pomocí subvencovaného vývozu nabylo dne 11. října 2002 účinnosti nařízení vlády č. 440/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a zásady poskytování subvence pro vývoz drůbežího masa vyrobeného z jatečných kuřat a z jatečných krůt. S ohledem na rozpočtové možnosti však Prezidium SZIF v roce 2002 tento subvencovaný vývoz nevyhlásilo.

Bramborový a pšeničný škrob

SZIF poskytuje podporu dle nařízení vlády č. 175/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky a zásady pro poskytování finanční podpory pro zpracování brambor a pšenice na škrob a kterým se stanoví podmínky a zásady pro poskytování subvence při vývozu výrobků z bramborového škrobu. V roce 2002 vstoupily v platnost dvě novely tohoto nařízení vlády – nařízení vlády č. 250/2002 Sb., a nařízení vlády č. 477/2002 Sb.

Novela nařízení vlády č. 250/2002 mění výši množství, na které lze poskytnout finanční podporu při výrobě bramborového škrobu a to z 30 000 tun na 51 000 tun škrobu. Současně stanoví, že SZIF poskytne podporu na toto množství škrobu do výše 1500,- Kč na tunu bramborového škrobu.

Novela nařízení vlády č. 477/2002 mění výši množství, na které lze poskytnout podporu při výrobě pšeničného škrobu a to z 15 000 tun na 25 000 tun pšeničného škrobu a finanční podporu SZIF poskytne do výše 1000,-Kč na tunu pšeničného škrobu.

Na podporu při výrobě bramborového škrobu bylo v roce 2002 vyplaceno 44 525 tis. Kč a na podporu při výrobě pšeničného škrobu bylo vyplaceno 11 506 tis. Kč.

Subvence na vývoz bramborového škrobu

SZIF poskytuje, v souladu s nařízením vlády č. 175/2001 Sb., subvenci při vývozu ve výši 5000,- Kč na tunu bramborového škrobu obsaženého ve výrobcích nejvýše na celkové množství 6000 tun.

V roce 2002 bylo na těchto subvencích vyplaceno 23 115 tis. Kč.

Podpora vývozu sladu

Subvence při vývozu sladu se poskytuje dle nařízení vlády č. 174/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky a zásady opatření k podpoře vývozu sladu. V souladu s ustanovením § 1 odst. 2 tohoto nařízení vlády, Prezidium SZIF dne 23. 8. 2001 schválilo pro hospodářský rok 2001/2002 celkové nejvýše přípustné množství sladu, na které lze poskytnout subvenci při vývozu, ve výši 200 000 tun a maximální výši subvence při vývozu 770,- Kč/t.

V roce 2002 bylo na tyto subvence vyplaceno celkem 81 934 tis. Kč.

Uvádění půdy do klidu

Finanční podpora a finanční kompenzační podpora se poskytuje žadatelům podle nařízení vlády č. 86/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky pro poskytování finanční podpory za uvádění půdy do klidu (při pěstování stanovených plodin, lnu setého přadného, za ostatní půdu neuvedenou do klidu, a za nepotravinářské užití lnu setého olejného) a zásady pro prodej řepky olejné vypěstované na půdě uváděné do klidu, ve znění nařízení vlády č. 454/2001 Sb., a č. 294/2002 Sb.

V roce 2002 bylo přijato 4409 žádostí o podporu za uvádění půdy do klidu. Celkem byla uvedena do klidu výměra 142 125 ha orné půdy.

Celkem bylo v roce 2002 na finanční podporu za uvádění půdy do klidu a na finanční kompenzační podporu za uvádění půdy do klidu vyplaceno celkem 1 771 399 tis. Kč v následujícím členění:

- 1) Při pěstování stanovených plodin – finanční podporu za uvádění půdy do klidu ve výši 5500,- Kč na 1 ha orné půdy uvedené do klidu obdrží žadatel, který uvede do klidu předepsaných 5 - 10 % výměry žadatelem obhospodařované orné půdy výsevem řepky olejné pro výrobu MERO, zeleného hnojení, energetických plodin a konopí pro textilní využití. Výměra orné půdy uvedená do klidu výsevem výše uvedených plodin činila 136 299,5 ha. Na tuto podporu byla čerpána částka 747 251 tis. Kč.
- 2) Při pěstování lnu přadného – finanční podporu za uvádění půdy do klidu ve výši 7000,- Kč na 1 ha orné půdy uvedené do klidu obdrží žadatel, která uvede do klidu předepsaných 5 - 30 % výměry žadatelem obhospodařované orné půdy výsevem lnu setého přadného. Výměra orné půdy uvedené do klidu výsevem lnu přadného činila 5825,5 ha a na tuto podporu byla čerpána částka 40 504 tis. Kč.
- 3) Na ostatní půdu neuvedenou do klidu – finanční kompenzační podporu v rozmezí 200 - 600,-Kč na 1 ha orné půdy obdrží žadatel na ostatní ornou půdu obhospodařovanou žadatelem, kterou neuvedl do klidu. Prezidium SZIF v návaznosti na možnosti finančních zdrojů stanovilo na jednání dne 31. 10.2 002 konečnou výši finanční kompenzační podpory 500,- Kč na 1 ha orné půdy neuvedené do klidu. Výměra orné půdy neuvedené do klidu činila 1 966 502 ha a na tuto podporu byla čerpána částka 966 051 tis. Kč.

- 4) Na nepotravinářské užití řepky olejné - finanční podpora na nepotravinářské užití řepky olejné se poskytuje v případě, že se SZIF nepodaří nakoupit nařízením vlády stanovené množství. V návaznosti na nařízení vlády č. 294/2002 Sb., SZIF poskytl výrobcům MEŘO za nenakoupenou řepku olejnou finanční podporu na nepotravinářské užití řepky olejné v celkové výši 17 593 tis. Kč.

Pšenice potravinářská

Ze zásob minulých let:

K 1. lednu 2002 měl SZIF na zásobách pšenici potravinářskou ze sklizně roku 2000 v množství 34 330 tun. Nařízení vlády č. 237/2001 Sb., se na prodej této pšenice nevztahovalo. Dne 8. 2. 2001 byl Prezidiem SZIF odsouhlasen způsob prodeje této pšenice. Bylo stanoveno, že tato pšenice bude prodána vybraným subjektům s podmínkou uskutečnění vývozu do zahraničí.

Ke dni 15. 2. 2001 bylo vysáno trvalé výběrové řízení na vývoz pšenice potravinářské dle „zásad výběrového řízení právnických a fyzických osob pro intervenční nákupy, vývoz, nebo prodej výrobků zařazených do regulace trhu“ (ze dne 7. 5. 1998, č.j.1523/98). Na základě tohoto opatření bylo v období od 1. 1. 2002 do 13. 8. 2002 s vybranými subjekty uzavřeno 5 smluv na odběr 34 330 tun pšenice. Na tyto smlouvy bylo odebráno a zapláceno celkem 34 276 tun pšenice (vzhledem k přirozeným úbytkům při skladování).

Náklady spojené se skladováním a vyskladněním pšenice ze sklizně roku 2000 činily 6201 tis. Kč. Tržby z prodeje této pšenice činily 146 312 tis. Kč.

Z hospodářského roku 2002 - 2003:

Podmínky a zásady pro provádění intervenčních nákupů, skladování a prodej obilovin na domácí trh a na vývoz stanoví nařízení vlády č. 237/2001 Sb., dále toto nařízení stanovuje podmínky a zásady pro vyhlášení intervenční ceny a pro provádění dalších opatření k organizaci trhu s obilovinami. Uvedené nařízení vlády vstoupilo v platnost dne 6. 6. 2001 a vztahuje se na nákup a prodej pšenice potravinářské ze sklizně roku 2002.

Prezidium SZIF schválilo dne 31. května 2002 výši intervenční ceny na nákup pšenice potravinářské ve výši 3500,- Kč/t, s účinností od 1. 7. 2002 a Ministerstvo financí ji vyhlásilo v Cenovém věstníku. Prezidium SZIF současně schválilo procento poklesu průměrné ceny proti ceně intervenční ve výši 5 %, tzn. že intervenční nákup mohl být zahájen v případě, že cena na trhu poklesla ve dvou týdnech jdoucích po sobě o více než 5 % proti intervenční ceně.

SZIF vyhlásilo v souladu s výše uvedeným nařízením splnění podmínek pro vyhlášení intervenčního nákupu. Termín zahájení intervenčního nákupu pšenice potravinářské ze sklizně roku 2002 byl stanoven od 16. 7. 2002. Dne 31. 10. 2002 Prezidium Státního zemědělského intervenčního fondu rozhodlo o pozastavení intervenčního nákupu pšenice potravinářské ze sklizně roku 2002 s okamžitou platností. V tomto období 2002 nakoupil SZIF v rámci intervenčního nákupu ze sklizně roku 2002 celkem 724 303 tun pšenice potravinářské.

Na základě usnesení Prezidia SZIF ze dne 31. 10. 2002 bylo v souladu s nařízením vlády č. 237/2001 Sb., schváleno zahájení prodeje zásob pšenice

potravinářské na vývoz. Trvalé výběrové řízení na vývoz pšenice potravinářské, nebo odpovídajícího množství pšeničné mouky a těstovin bylo vypsáno dne 14. 11. 2002, prvním uzávěrkovým termínem výběrového řízení bylo 26. 11. 2002 a následně jím bylo každé druhé úterý do 12.00 hodin.

V rámci trvalého výběrového řízení na vývoz pšenice bylo v období od 26. 11. 2002 do 31. 12. 2002 s vybranými subjekty uzavřeno 5 smluv na odběr 42 400 tun pšenice. Na tyto smlouvy bylo zatím odebráno celkem 2104 tun pšenice.

Na základě rozhodnutí škodní komise bylo odepsáno, z důvodu poškození skladované pšenice vlivem povodně, 920 tun. SZIF má k 31. prosinci 2002 na svých zásobách pšenici potravinářskou v množství 721 279 tun.

Celkové náklady spojené s intervenčním nákupem ze sklizně v roce 2002, s jejím naskladněním, skladováním a vyskladněním činily 2 798 121 tis. Kč.

Řepka olejná

Z hospodářského roku 2001 – 2002 včetně zásob z minulých let:

V souladu s nařízením vlády č. 86/2001 Sb., § 11, měl SZIF pro účely výroby MEŘO nakoupit pro hospodářský rok 2001/2002 (tj. s dodávkou do 30. 9. 2002) 230 000 tun řepky olejné. Z důvodů, že se v rámci tohoto nařízení nepodařilo stanovené množství nakoupit z půdy uvedené do klidu ze sklizně 2001, rozhodlo Prezidium SZIF zbylé množství nakoupit z volného trhu.

Z volného trhu bylo nakoupeno celkem 48 470 tun řepky olejné 43 800 tun za cenu v rozpětí 6750 – 8350 Kč/t. Celkové náklady na koupi řepky olejné z výběrového řízení činily celkem 38 691 tis. Kč.

Celkem byla z volného trhu v roce 2002 nakoupena řepka olejná za 393 827 tis. Kč. Náklady skladování činily celkem 21 357 tis. Kč.

Z hospodářského roku 2002 – 2003:

Prezidium SZIF schválilo pro hospodářský rok 2002/2003 cenu z řepky z půdy uvedené do klidu ve výši 4600 Kč/t plus DPH při paritě FCA skladující organizace, která je ve smluvním vztahu se SZIF. Dle výše citovaného nařízení vlády nakoupil SZIF pouze 170 228 t řepky olejné z půdy uvedené do klidu.

Na nákup této řepky SZIF vynaložil celkem 822 201 tis. Kč a na nákladech spojených s jejím skladováním 20 155 tis. Kč.

Náklady na nákup řepky olejné z hospodářského roku 2001 - 2002 a z hospodářského roku 2002 - 2003 činily v roce 2002 celkem 1 257 540 tis. Kč.

Prodej řepky olejné:

Prodejní cena řepky je vypočítána každý měsíc podle vzorce schváleného Prezidiem. V roce 2002 bylo prodáno celkem 211 462 tun řepky olejné v cenovém rozmezí 2 549 – 3 732 Kč/t. Celkové příjmy za tuto řepku činily 646 644 tis. Kč. K 31. prosinci 2002 má SZIF na zásobách celkem 116 975 tun řepky olejné.

Cukrovka – cukr

Nařízením vlády č. 51/2000 Sb., bylo stanoveno opatření a určen podíl státu na tvorbě podmínek pro zajištění a udržení výroby cukrovky a cukru a stabilizaci trhu s cukrem. Nařízení vlády bylo v platnosti pouze od dubna 2000 do ledna 2001.

V únoru 2001 bylo pro nedostatečnou zákonnou oporu, zákonem Ústavního soudu zrušeno. S účinností od 1. 3. 2001 je uplatňováno nové nařízení vlády č. 114/2001 Sb., o stanovení produkčních kvót cukru na kvótové roky 2001/02-2004/05.

Individuální produkční kvóta cukru je stanovena SZIF na základě žádosti producenta, v níž uvádí množství vyrobeného cukru v tunách v jednotlivých letech od 1. 9. 1996 do 28.2.2001. Kvóta je vypočtena na bázi průměrné roční výroby cukru za 3 období, v nichž žadatel vyrobil nejvíce cukru. Kvóta jednotlivým žadatelům vychází z koeficientu vyjadřujícího podíl souhrnu průměrných ročních výrob cukru žadatelů k množství 490 tis. tun cukru. Individuální kvóta je součinem zmíněného koeficientu a průměrné roční výroby cukru příslušného žadatele.

Aktuální roční kvóta na léta 2001/02 – 2004/05 je součtem kvót a rezervy (15 tis. tun cukru) v maximální výši 505 tis. tun cukru. Kvóta cukru může být producentovi po skončení kvótového roku (od 1. 9. do 31. 8. kalendářního roku) snížena, pokud producent neuvedl příslušné množství cukru na trh v ČR, či ho nevyvezl mimo území ČR.

Agrární zahraniční obchod

Základní charakteristika celkového a agrárního zahraničního obchodu v letech 2001 a 2002

Ukazatel	2001 (mil. Kč)	2002 (mil. Kč)	Index 2002/2001
Zahraníční obchod ČR celkem¹⁾			
Obrat	2 655 952	2 578 233	97,1
Vývoz	1 269 633	1 251 884	98,6
Dovoz	1 386 319	1 326 349	95,7
Balance	-116 686	-74 465	63,8
Agrární zahraniční obchod ČR²⁾			
Obrat celkem	118 749,2	114 375,9	96,3
- z toho: v režimu volného oběhu zboží	103 274,0	100 796,2	97,6
v ostatních celních režimech	15 475,2	13 579,7	87,8
Vývoz celkem	49 472,5	45 229,2	91,4
- z toho: v režimu volného oběhu zboží	38 956,3	35 574,4	91,3
v ostatních celních režimech	10 516,2	9 654,8	91,8
Dovoz celkem	69 276,7	69 146,7	99,8
- z toho: v režimu volného oběhu zboží	64 317,7	65 221,8	101,4
v ostatních celních režimech	4 959,0	3 924,9	79,1
Balance celkem	-19 804,2	-23 917,5	120,8
- z toho: v režimu volného oběhu zboží	-25 361,4	-29 647,4	116,9
v ostatních celních režimech	5 557,2	5 729,9	103,1
Poměrové ukazatele			
Podíl agrár. obratu na celkovém obratu (%)	4,47	4,44	99,3
- z toho: v režimu volného oběhu zboží (%) ³⁾	-	-	-
Podíl agrár. vývozu na celkovém vývozu (%)	3,90	3,61	92,6
- z toho: v režimu volného oběhu zboží (%) ³⁾	-	-	-
Podíl agrár. dovozu na celkovém dovozu (%)	5,00	5,21	104,2
- z toho: v režimu volného oběhu zboží (%) ³⁾	-	-	-
Podíl balance agr. obch. na bilan. celkem (%)	16,97	32,12	189,3
- z toho: v režimu volného oběhu zboží (%) ³⁾	-	-	-

Pramen: Celní statistika

Poznámky:

1) bez rozlišení celních režimů,

2) kapitoly 01 až 24 celního sazebníku,

3) není relevant

Obrat agrárního zahraničního obchodu bez rozlišení celních režimů v roce 2002 meziročně poklesl o 4373 mil. Kč (3,7 %). Při stagnaci hodnoty dovozu bylo příčinou této nežádoucí změny snížení vývozu agrárního zboží o 4243,3 mil. Kč (8,6 %). Důsledkem uvedené redukce hodnoty aktivního agrárního zahraničního obchodu bylo adekvátní zvýšení pasivního salda bilance AZO o 4113,3 mil. Kč (20,8 %). Stupeň krytí agrárního dovozu vývozem poklesl ze 71,4 % v roce 2001 na 65,4 % v roce 2002. Tyto nežádoucí meziroční změny byly mj. výrazně ovlivněny rozsáhlými povodněmi a paralelně nepříznivým konjunkturálním vývojem na rozhodujících odběratelských trzích, zejména ekonomickou stagnací v západní Evropě, spojenou se zřetelným poklesem poptávky. K poklesu hodnoty českého agrárního vývozu nepochybně také přispělo zpevnění koruny ve vztahu

k rozhodujícím světovým měnám. Na bilanci agrárního zahraničního obchodu mělo posílení naší měny ale vliv pozitivní.

Rozhodující podíl těchto meziročních změn se týká agrárního zahraničního obchodu v režimu volného oběhu zboží. Obrat AZO v tomto režimu se snížil meziročně o 2477,8 mil. Kč (2,4 %), přičemž však vývoz poklesl o 3381,9 mil. Kč (8,7 %), zatímco dovoz vzrostl o 904,1 mil. Kč (1,4 %). Důsledkem bylo prohloubení záporné bilance agrárního zahraničního obchodu v režimu volného oběhu zboží o 4286 mil. Kč (16,9 %). Odpovídající stupeň krytí dovozu vývozem se proto meziročně snížil ze 60,6 % na pouhých 54,5 %.

Obchod se zemědělskými a potravinářskými produkty v ostatních celních režimech participoval na hodnotě obratu agrárního zahraničního obchodu bez rozlišení celních režimů v roce 2002 pouze 11,9 %, zatímco v roce 2001 to činilo 13,0 %. Meziročně se snížil obrat v této kategorii AZO o 1896,5 mil. Kč (12,2 %), přičemž vývoz poklesl o 861,4 mil. Kč (8,2 %) a dovoz o 1034,1 mil. Kč (20,9 %).

Z uvedené charakteristiky meziročních změn agrárního zahraničního obchodu lze odvodit, že těžiště zhoršení jeho bilance je ve snížení hodnoty vývozu v režimu volného oběhu zboží.

Uvedené změny se projevily ve všech hlavních teritoriálních relacích. Český agrární vývoz (bez rozlišení celních režimů) do EU se v roce 2002 snížil sice jen o 681,1 mil. Kč (3,7 %), podstatně větší snížení však nastalo v hodnotě našeho agrárního vývozu do zemí CEFTA (o 1537,8 mil. Kč, resp. o 7,4 %), včetně vývozu do Slovenské republiky (poklesl o 977,8 mil. Kč, resp. o 7,8 %). Nejvýraznější snížení hodnoty vývozu agrárního zboží bylo v relaci k rozvojovým zemím (o 1302,3 mil. Kč, resp. o 35,0 %). Snížily se také hodnoty vývozu do SNS (o 132,3 mil. Kč, tzn. o 8,4 %) a do skupiny OSVTE (o 63,5 mil. Kč, resp. 4,6 %).

Meziroční změny agrárního dovozu (bez rozlišení celních režimů) v rozhodujících teritoriálních relacích byly méně výrazné. Dovoz z EU se zvýšil o 872,1 mil. Kč (2,5 %) hodnota dodávek z rozvojových zemí naopak poklesla o 1076,8 mil. Kč (9,0 %). Varovný je pak nárůst dovozu agrárního zboží ze zemí CEFTA o 1 067,0 mil. Kč (7,2 %), protože k němu dochází paralelně s poklesem hodnoty korespondujícího vývozu. Obě změny se promítají do meziroční změny bilance AZO se zeměmi CEFTA poklesem našeho dosavadního aktiva o 2604,8 mil. Kč, tedy o 43,8 %.

Změny proporcí českého agrárního zahraničního obchodu v roce 2002 z hlediska teritoriální struktury jsou pak spíše negativní. Rozhodující destinací vývozu agrárního zboží byly nadále státy CEFTA s podílem 42,6 % na celkové hodnotě bez rozlišení celních režimů (v porovnání s 42,0 % v roce 2001), 39,8 % hodnoty vývozu připadá na země EU (proti 37,7 % v roce 2001). Dovoz jsme však v roce 2002 realizovali z 52,5 % z EU (podíl EU na dovozu se zvýšil o 1,3 %) a pouze ze 23 % ze zemí CEFTA. Současně došlo k meziročnímu poklesu podílu RZ na českém agrárním dovozu ze 17,3 % na 15,8 %. V uplynulém roce se tedy zvýraznil charakter našeho agrárního zahraničního obchodu směrem k typu obchodu „po proudu“, tzn. ke struktuře odpovídající méně vyspělým ekonomikám.

Komoditní skladba agrárního zahraničního obchodu se v roce 2002 téměř nezměnila. V aktivním zahraničním obchodě dominují nadále položky zahrnuté do kapitoly 04 CN „Mléko a mléčné výrobky, ptačí vejce a med“, participující na hodnotě vývozu bez rozlišení celních režimů 12,2 % (15,8 % v roce 2001) a do kapitoly 22 CN

„Nápoje, lihové tekutiny a ocet“ (12,8 % v roce 2002 a 11,5 % v roce 2001). Třetí nejvýznamnější vývozní agregací byly komodity agregované v kapitoly 12 CN „Olejnata semena a plody“ (zejména řepkové semeno a chmel) s podílem 9,6 % v roce 2002, resp. 10,3 % v roce 2001. Tendence růstu významu potravinářských specialit a polotovarů (zahrnutých do kapitoly 21 CN „Různé potravinářské přípravky“) v agrárním zahraničním obchodu ČR se potvrdila i v roce 2002, kdy podíl této skupiny zboží na celkovém agrárním vývozu vzrostl meziročně ze 7,0 % na 9,1 % a agregace se stala čtvrtou nejvýznamnější. Pátou podílově nejvýznamnější zbožovou agregací českého agrárního vývozu v roce 2002 byla kapitola 17 CN „Cukr a cukrovinky“, participující na celkové hodnotě vývozu 7,2 %. Na celkové hodnotě agrárního vývozu roce 2002 se uvedených pět skupin se podílelo 50,9 %.

Ve zbožové skladbě dovozu rovněž nedošlo k větším změnám. Rozhodujícími dovozními agregacemi zůstaly: CN 04 „Ovoce a ořechy“ s 11,5 % na hodnotě celkového dovozu bez rozlišení celních režimů, CN 23 „Zbytky a odpady potravinářského průmyslu, krmiva“ s 10,3 %, CN 21 „Různé potravinářské přípravky“ s 9,9 %, CN 07 „Zelenina, rostl. kořeny a hlízy“ se 7,7 % a CN 19 „Přípravky z obilí“ s 6,3 %. Stejná byla hierarchie rozhodujících dovozních agregací v roce 2001. Těchto pět rozhodujících zbožových skupin v roce 2002 představovalo 45,7 % celkové hodnoty českého agrárního dovozu.

Podpůrná a dotační politika MZe v roce 2002

Přehled finančních prostředků z rozpočtové kapitoly MZe na podporu agrokomplexu v roce 2002

Ukazatel	Rozpočet pro rok 2002		Skutečnost roku 2002	Čerpání na upravený rozpočet
	Schválený (mil. Kč)	Upravený (mil. Kč)	(mil. Kč)	(v %)
Podpory podle „Zásad“ ¹⁾	2 317	2 327	2 374	102,0
Povodně ²⁾	0	924	977	105,7
Dotace SAPARD ³⁾	150	0	0	0
Vinařský fond ⁴⁾	90	90	90	100,0
Podpůrné programy (APK) celkem	2 557	3 341	3 441	103,0
NV č. 505/2000 Sb. ⁵⁾	2 860	2 858	2 858	100,0
PGRLF ⁶⁾	1 357	1 251	1 251	100,0
Majetková újma ⁷⁾	30	30	26	86,7
Podpora agrokomplexu celkem	6 804	7 480	7 576	101,3

Pramen: MZe

Poznámky:

- 1) Zásady MZe, kterými se stanovují podmínky pro poskytování finančních podpor formou dotací na základě podpůrných programů stanovených podle § 2 odst. 1 zákona č. 252/1997 Sb.
- 2) Podpory poskytované podle Usnesení vlády ČR ze dne 14. října 2002 č. 1018, o použití prostředků Pozemkového fondu ČR a kapitoly 329 MZe na zmírnění škod způsobených povodní v roce 2002 a v souladu s § 7 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- 3) Vzhledem k opoždění akreditace Agentury SAPARD byly plánované finanční prostředky převedeny do rezervního fondu a na financování programů SAPARD byly použity finanční prostředky z předchozích let.
- 4) Návrh finanční výpomoc Vinařskému fondu podle zákona č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících předpisů
- 5) Nařízení vlády č. 505/2000 Sb., kterými se stanoví podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny, programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí, a kritéria pro jejich posuzování, ve znění NV č. 500/2001 Sb.
- 6) Prostředky převedené na Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s.
- 7) Prostředky na majetkovou újmu poskytované podle § 16 odst. 2 zákona č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči

Následující přehled poskytuje podrobnější přehled o poskytnutých podporách dle Nařízení vlády č. 505/2000 Sb. a podpor podle „Zásad“ MZe.

Podpůrné programy podle Nařízení vlády č. 505/2000 Sb.¹⁾ v roce 2002

NV 505/2000 Sb.		Podpory (v mil. Kč)	
Zemědělství		2716.9	
Podpora včelařství		77.2	
Zalesňování zemědělských pozemků		63.5	
Celkem NV č. 505/2000 Sb.		2857.6 ^{*)}	
Zemědělství			
Paragraf NV	Vymezení předmětu podpory	Podpory (v tis. Kč)	Rozsah (v ha)
§ 8 – Programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí			
8.1.a	Horské oblasti 1. typu	707 980	267 620
8.1.b	Horské oblasti 2. typu	124 787	52 238
8.1.c	Ostatní méně příznivé oblasti 1. typu	119 677	51 748
8.1.d	Ostatní méně příznivé oblasti 2. typu	400 624	186 946
8.1.e	Ostatní méně příznivé oblasti 3. typu	237 027	125 667
8.1.f	Ostatní méně příznivé oblasti 4. typu	48 258	46 779
8.1.g	Oblasti se specifickými omezeními 1. typu	68	80
8.1.h	Oblasti se specifickými omezeními 2. typu	3 866	3 775
8.2.a	1. zóna národního parku a CHKO ²⁾	2 256	1 149
8.2.b	2. zóna národního parku a CHKO	4 871	3 354
8.2.c	3. zóna národního parku a CHKO	1 574	2 419
Celkem § 8		1 650 988	741 775
§ 12 – Programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství			
12.a.1.1	Zatravnění zemědělských pozemků	4 333	723
12.a.1.2	Zatravnění zemědělských pozemků se zaměřenými	5 348	540
12.a.2.1	Údržba TTP ³⁾	221 570	20 1484
12.a.2.1	Ekologické zemědělství	73 016	66 412
12.a.2.2	Údržba TTP	251 022	147 671
12.a.2.2	Ekologické zemědělství	149 391	87 900
12.a.2.3	Technické nebo organizační zajištění pastvy	132 592	331 224
12.a.3.1	Sady, vinice, chmelnice	1 656	473
12.a.3.2	Orná půda	28 954	14 495
12.a.3.3	Pěstování zeleniny na orné půdě	232	66
12.a.3.4	Obhospodařování TTP	180 020	179 867
12.b.1	Vánnění	13 670	45 532
12.b.2	Založení prvků ÚSES ⁴⁾	3 668	36
12.c.1.1	Založení reprodukčního porostu (rychle rost. dřevin)	24	x
12.c.1.2	Zřízení oplocenk	72	x
12.c.2	Ochrana reprodukčních porostů	10	2
12.c.3.1	Rychle rostoucí dřeviny (topol, vrba)	338	7
12.c.3.2	Jiné dřeviny	0	x
12.c.4.1	Rychle rostoucí dřeviny (topol, vrba)	8	x
12.c.5	Ochrana produkčních porostů	23	6
Celkem § 12		1 065 947	1 076 438
Celkem zemědělství		2 716 935	1 818 213

Pramen: MZe

Poznámky:

1) Nařízení vlády ČR č. 505/2000 Sb., kterým se stanoví podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny, programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí a kritéria pro jejich posuzování, ve znění NV 500/2001 Sb.

2) Chráněná krajinná oblast

3) Trvalé travní porosty

4) Územní systém ekologické stability

x = údaje o výměře nejsou k dispozici

*) Finanční údaje jsou uvedeny bez prostředků v rámci rozpočtových opatření (tj. prostředků, které jdou přímo do rozpočtu obcí nebo rozpočtových a příspěvkových organizací)

Podpory zemědělství

Programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí

Podle § 8 nařízení vlády 505/2000 Sb. (dále jen „NV 505“) poskytuje stát vyrovnávací příspěvek na program pomoci k podpoře méně příznivých oblastí. Tyto méně příznivé oblasti zahrnují horské a podhorské oblasti, chráněné krajinné oblasti, národní parky a oblasti se specifickým omezením. Vyrovnávací příspěvek se poskytuje na 1 ha obhospodařovaných travních porostů na zemědělských pozemcích s výjimkou chmelnic, vinic, zahrad a ovocných sadů.

Programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství

Podle § 12 NV 505 se jedná o agroenvironmentální programy, které jsou zaměřeny především na:

Zatravnění

Cílem tohoto programu je dosažení optimální výměry orné půdy a podpora restrukturalizace zemědělství v méně příznivých oblastech. Podpory na zatravnění se v roce 2002 výrazně snížily. Bylo to způsobeno nezájmem zemědělských podniků o tuto podporu, jejíž výše není dostatečně motivující (roce 2001 bylo zatravněno cca 3300 ha, v roce 2002 jen 1263 ha). Problémem je mnohdy také postoj vlastníků půdy, kteří mnohdy nechtějí nájemcům vydat souhlas k zatravnění.

Údržba travních porostů pastevním chovem hospodářských zvířat

Cílem programu je podpořit chov ovcí a skotu v oblastech, které vzhledem ke svým přírodním podmínkám nejsou vhodné pro intenzivní zemědělskou výrobu. U tohoto programu došlo k meziročnímu zvýšení finančních prostředků o 8,5 %, zejména v souvislosti s se zvýšením zájmu o ekologický způsob chovu skotu.

Ekologické hospodaření

Cílem programu je zajistit produkci ekologických potravin a tvorbu krajiny bez ekologické zátěže. Zásady ekologického hospodaření byly realizovány na cca 4,5 % zemědělské půdy.

Ochrana životního prostředí

Tohoto cíle je dosahováno podporou vápnění a zakládání prvků územních systémů ekologické stability (ÚSES). Podpora se poskytovala na vápnění pozemků s půdní reakcí do 5,5 pH na ploše více jak 45 tis. ha orné půdy.

ÚSES představuje klidové koridory, které zachovávají floru a faunu v původním prostředí, které snižují nepříznivé vlivy člověka na krajinu. V roce 2002 bylo na tyto účely vynaloženo 3668 tis. Kč a tyto prvky byly založeny na 36 hektarech zemědělské půdy.

Změna struktury zemědělské výroby založením porostů rychle rostoucích dřevin

Cílem tohoto programu je snížení zornění zemědělských půd, využití pozemků, které nejsou vhodné pro rentabilní produkci potravin a výroba energie z obnovitelných zdrojů. V roce 2002 bylo založeno necelých 7 ha produkčních plantáží.

Podpora včelařství

Cílem této podpory je udržení a rozvoj chovu včel jako prostředku k opylení kulturních i planě rostoucích rostlin v krajině. Podpora je poskytována chovatelům včel prostřednictvím zájmové organizace Svazu včelařů ČR. Na tento dotační titul se ročně vyčerpá zhruba 80 mil. Kč. Přes tuto podporu však dochází k postupnému poklesu počtu chovaných včelstev, neboť celkový stav v chovu včelstev je ovlivněn nákazovou situací v chovu a do jisté míry je i výsledkem „generačního problému“ chovatelů včel. Rozvoji včelařství v ČR mohou prospět změny ekonomických podmínek na trhu se včelími produkty po vstupu ČR do EU.

Podpora zalesňování zemědělských pozemků

Cílem této podpory je uvedení do klidu půdy, která je méně vhodná pro intenzivní zemědělskou výrobu. V ČR se stále ještě setkáváme se zemědělskými pozemky, které nejsou vhodné k zemědělskému využívání. V roce 2002 bylo na tuto podporu podáno 2042 žádostí. Všechny žádosti, které splnily podmínky stanovené vládním programem, byly kladně vyřízeny, žadatel po ukončení prací a dodržení všech podmínek obdržel dotaci.

Žádosti o dotace byly podány ve výši 94 mil. Kč. Dotace byly poskytnuty 1988 fyzické osobě, 328 obcím a 8 ostatním subjektům (akciové společnosti, singulární společnosti apod.) ve výši téměř 89 mil. Kč (včetně rozpočtových opatření). S touto dotací bylo zalesněno 1203 ha zemědělské půdy.

Dotace byly opět poskytovány i na opakované zalesnění, ochranu a oplocování mladých lesních porostů na bývalých zemědělských pozemcích, které byly v minulých letech poprvé zalesněny. Lze konstatovat, že zájem o tento podpůrný program stále stoupá.

Podpůrné programy pro zemědělství podle „Zásad“ ¹⁾ MZe v roce 2002

Program	Název programu	Podpory 2001	Podpory 2002	Index 2002/2001
		(mil. Kč)		(v %)
1.	C. Podpora obnovy vinic, chmelnic a ovoc. sadů	229	289	126
	G. Podpora chovu dojených krav	181	x	x
	I. Podpora vybudování kapkové závlahy	23	25	109
	J. Podpora využívání ekologických paliv	597	x	x
	L. Chov krav BTPM ²⁾ , ovcí a koz	473	648	140
	Q. Podpora odbytu skotu	x	50	x
	R. Podpora spotřeby mléka	11	x	x
2.	A. Podpora zlepšování a udržení genetického potenciálu hospodářských zvířat	220	195	87
	B. Podpora udržení genetického potenciálu osiv a sadby	168	193	115
	C. Podpora zlepšení zdravot. stavu polních plodin	182	284	156
3.	Podpora ozdravování polních a spec. plodin	50	50	100
5.	Podpora chovu starokladrubského koně	35	x	x
5.	Podpora NH Kladruby n. L., ZH Písek a ZH Tlumačov	x	50	x
6.	Podpora genetických zdrojů	55	33	66
7.	Podpora mladých začínajících zemědělců	117	98	84
8.	Nákazový fond – dotace zemědělského pojištění	127	99	78
9.	Podpora poradenství a vzdělávání	55	54	98
10.	A. až C. Podpora vzniku a činnosti odbytových organizací výrobců	22	36	164
	D. Podpora evropské integrace nevlád. organizací	6	6	100
13.	SLAK ³⁾	4	x	x
13.	A. Podpora zavádění systémů řízení jakosti	x	3	x
	B. Podpora zvyšování funkčnosti a účinnosti systému kritických bodů	x	261	x
Celkem PP podle „Zásad“		2555	2374	93

Pramen: MZe

Poznámky:

1) Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování finančních podpor formou dotací na základě podpůrných programů stanovených podle § 2 odst. 1 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství

2) Bez tržní produkce mléka

3) Prostředky na preventivní opatření proti slintavce a kulhavce

x = podpůrný program nebyl v příslušném roce vyhlášen, nebo výše podpory byla nevýznamná

Podpůrný program (PP) 1.C. Obnova vinic, chmelnic, ovocných sadů, prostorových a technických izolátů

Cílem tohoto PP je podpořit zájem pěstitelů o nutnou obnovu trvalých kultur částečnou úhradou nákladů vynaložených v roce výsadby. K zabránění nežádoucího stárnutí trvalých porostů je před vstupem do EU zapotřebí každoročně vysadit přibližně 600 ha vinic, 300 ha chmelnic a 800 ha ovocných sadů.

V roce 2002 bylo se státní podporou 186 460 Kč/ha vysázeno 1016 ha vinic. Celkem bylo čerpáno 189 466 tis. Kč. Navíc bylo rozpočtovým opatřením přesunuto do rozpočtu VÚ rostlinné výroby Ruzyně 45 tis. Kč.

S podporou 229 370 Kč/ha bylo obnoveno 89 ha chmelnic do nových konstrukcí a částkou 76 450 Kč/ha bylo obnoveno 14,5 ha chmelnic do stávajících konstrukcí. Celkem bylo na obnovu chmelnic vyplaceno 21 547 tis. Kč.

Ovocných sadů se vysázelo v roce 2002 celkem 765 ha, na tento účel bylo celkem vyplaceno 69 771 tis. Kč.

Technické a prostorové izoláty byly podpořeny částkou 7 793 tis. Kč.

Podpůrný program 1.I. Podpora vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích a vinicích

Účelem tohoto PP je zvýšení konkurenceschopnosti a kvality ovoce, chmele a vinných hroznů. Výše podpory byla do 60 000 Kč/ha vybudované kapkové závlahy.

Z limitu 25 000 tis. Kč bylo vyplaceno 24 712 tis. Kč. Sazbou 56 940 Kč/ha bylo podpořeno vybudování kapkové závlahy na 56,6 ha vinic a čerpáno 3222 tis. Kč, 88 ha chmelnic a čerpáno 5008 tis. Kč a 289 ha ovocných sadů a čerpáno na tento program 16 481 tis. Kč.

Podpůrný program 1.J. Podpora využívání bioetanolu jako alternativního paliva

Tento podpůrný program navazuje na dřívější PP „Nepotravinářské využití pudy - podpora využívání ekologických paliv“. Účelem tohoto programu je podpora nepotravinářského využití zemědělské produkce.

Předmětem podpory je výroba kvasného lihu z obilí (kvasný líh surový, dokap, úkap, technický líh, bezvodý líh) k výrobě lihobenzinové směsi pro všechny druhy benzinů, a kvasný líh k výrobě etyltercbutyléteru (ETBE) pro všechny druhy benzinů.

V roce 2002 bylo přijato 8 žádostí na udělení dotace, schváleny byly 2 žádosti a přiznaná částka představovala 91 tis. Kč. Omezující podmínky titulu znemožnily přístup průmyslovým lihovarům a zemědělské lihovary nenašly partnery v průmyslu výroby paliv anebo nebyly naplnily uzavřené smlouvy pro malý odbyt nového druhu paliva. Výše dotace závislá na ceně benzínu nebyla pro malé výrobce paliv motivační.

Podpůrný program 1.L. Chov krav bez tržní produkce mléka (KBTPM), chov ovcí a koz

Podpůrný program 1.L. chov krav bez tržní produkce mléka, chov ovcí a koz v roce 2002 navazoval na předchozí léta, kdy byla snaha o dosažení maximálního odchovu telat, především jalovic pro navýšení počtu chovaných krav bez tržní produkce mléka (KBTPM), stabilizace a navýšení stavů ovcí a koz.

V roce 2002 bylo v rámci tohoto programu přiznáno 4287 žádostí, na které bylo vyplaceno 648 054 tis. Kč (z rezervního fondu MZe bylo použito 98 000 tis. Kč).

Účel tohoto PP byl splněn, došlo k významnému nárůstu počtu KBTPM a ovcí. Chov koz byl ekonomicky podpořen v loňském roce poprvé, lze předpokládat, že tato podpora umožní stabilizaci stavů těchto hospodářských zvířat.

Podpůrný program 1.Q. Podpora odbytu skotu

Účelem tohoto nově zavedeného podpůrného programu bylo zajištění rovnovážného stavu telat – býčků a mladého jatečného skotu ve vztahu k potřebě zástavového skotu pro výkrm.

Účel podpůrného programu byl splněn, protože z výkrmu skotu byli částečně vyřazeni býčci od matek plemene H a R s podílem krve 50% včetně a vyšším, rovněž býci do stáří 24 měsíců od matek plemene C s podílem krve 50% včetně a vyšším. Tímto opatřením byl již v roce 2002 částečně omezen převis v nabídce jatečného skotu, protože býci byli dodáváni v nižším stáří a v nižších jatečných hmotnostech. Vyřazením části býčků od matek H a R je řešena nabídka jatečného skotu v letech 2003 a 2004.

V rámci tohoto PP bylo schváleno 744 žádostí, na které bylo vyplaceno 50 210 tis. Kč.

Podpůrný program 2.A Udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat

Účelem tohoto PP je na základě zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů a vyhlášek MZe ČR, kterými se provádějí některá ustanovení zákona a zákona č. 166/1999 Sb., zabezpečit udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat. Na tento PP bylo čerpáno celkem 194 742 tis. Kč.

Podpůrný program 2.B. Udržování genetického potenciálu osiv a sadby

Účelem tohoto podpůrného programu je podpořit a zabezpečit dostupnost kvalitních odrůd osiv a sadby. Podpory byly zaměřené na šlechtění a zkoušení nových odrůd zemědělských plodin. Celkem bylo na tento PP čerpáno 192 708 tis. Kč.

Podpůrný program 2.C. Zlepšování zdravotního stavu polních plodin

Účelem tohoto programu je zlepšit zdravotní stav vyráběné produkce pšenice, ječmene, kvalitu produkce řepky, sóji, hrachu a bobu. Celkem bylo čerpáno z tohoto dotačního programu 284 326 tis. Kč. Z toho prostředky ve výši 241 324 tis. Kč podpořily nákup osiva pšenice pro založení 469 422 ha, tj. více než 60% plochy pšenice, nákup osiva ječmene na 247 798 ha, což představuje 50% ploch, podpořen byl i nákup osiva řepky částkou 34 904 tis. Kč a luskovin částkou 8 098 tis. Kč.

Podpůrný program 3. Ozdravování polních a speciálních plodin

Účelem programu je zvýšení kvality rostlinné produkce cestou náhrady chemického ošetření a prevence šíření karanténních virových a bakteriálních chorob. Program se dělil na tyto podprogramy:

3.a. Podpora biologické ochrany plodin

Ošetřením biologického charakteru je každoročně nahrazena chemická ochrana hlavně ve sklenících, sadech a vinicích, což přispívá ke snížení pesticidní zátěže plodin, pěstovaných většinou pro přímý konzum. V roce 2002 bylo přijato 135 žádostí, z toho 3 zamítnuty. Požadováno bylo 13 796 tis. Kč, přiznáno 9 419 tis. Kč. Přiznaná částka byla plně vyčerpána.

3.b. Podpora technických a prostorových izolátů

Tento podprogram byl zaměřen na podporu izolátů množitelského materiálu ovocných dřevin, chmele a vinné révy. Tímto způsobem se bráníme rozšiřování karanténních virových chorob. Bylo přijato 10 žádostí, žádná nebyla zamítnuta. Požadováno bylo 5 569 tis. Kč, částky byly přiznány v této výši. Vyplaceno bylo 5 375 tis. Kč.

3.c. Podpora používání certifikované sadby brambor

Jednoznačně kladným účinkem zavedení této podpory je markantní nárůst obměny sadby v uzavřených sadbových oblastech. I zde šlo především o to, aby se zabránilo zavlečení karanténních bakterióz do sadbových oblastí. Podáno bylo 253 žádostí, z toho 3 zamítnuty. Požadováno bylo 42 743 tis. Kč, přiznáno bylo 34 986 tis. Kč. Přiznaná částka byla plně vyčerpána.

Na podpůrný program 3. bylo celkem čerpáno 49 780 tis. Kč.

Podpůrný program 5. Podpora Národnímu hřebčínu Kladruby nad Labem, státní podnik, Zemskému hřebčinci Písek, státní podnik a Zemskému hřebčinci Tlumačov, státní podnik

Účelem této podpory je zachování chovu starokladrubského koně v Národním hřebčínu (NH) Kladruby nad Labem, státní podnik, na zajištění plnění úkolů státní péče o rozvoj plemenářství v chovu koní ČR v Zemském hřebčinci (ZH) Písek, státní podnik a v Zemském hřebčinci Tlumačov, státní podnik.

Podpora NH Kladruby nad Labem činila 35 000 tis. Kč, ZH Písek i ZH Tlumačov držely podporu ve výši 7 500 tis. Kč. Celková částka na tento podpůrný program činila 50 000 tis. Kč.

Podpůrný program 6. Genetické zdroje

Podpůrný program 6. - Genetické zdroje je podporován Ministerstvem zemědělství v rámci Národního programu ochrany genetických zdrojů pro výživu a zemědělství (dále jen „Národní program“), zahrnující tři samostatné podprogramy:

1. Národní program uchování a využití genetických zdrojů hospodářských a užitkových zvířat, ryb a včel,
2. Národní program konzervace a využití genetických zdrojů rostlin,
3. Národní program konzervace a využití genofondu mikroorganismů a drobných organismů hospodářského významu.

Tímto Národním programem plní MZe závazky vyplývající z mezinárodní Dohody o biologické rozmanitosti, která se stala součástí legislativy České republiky jako sdělení MZV č. 134/1999 Sb. a závazky vyplývající z členství ČR ve FAO. Na podporu genetických zdrojů bylo vyplaceno celkem 32 630 tis. Kč

Podpůrný program 7. Podpora mladých začínajících zemědělců

Účelem tohoto PP je podpora rozvoje drobného a středního podnikání v zemědělství, prostřednictvím podpory mladých začínajících zemědělců.

Výše dotace byla:

- do 50 % prokázaných nákladů (výdajů) na pořízení investice, maximálně však 2 mil. Kč pro příjemce, kterému nebyla dosud nikdy poskytnuta podpora na tento program,
- do 50 % prokázaných nákladů (výdajů) na pořízení investice, maximálně však 1 mil. Kč pro příjemce dotace, kterému byla v minulosti poskytnuta podpora na tento program, ale na jiný předmět podpory uvedený v rozhodnutí o poskytnutí dotace.

Předmětem této podpory je pořízení, rozšíření a modernizace farem. Podpora se týká nákupu, či pořízení budov a staveb, strojů, zařízení, základního stáda hospodářských zvířat sloužících k provozování zemědělské prvovýroby.

V roce 2002 čerpalo dotaci na tento podpůrný program celkem 310 žadatelů v celkové výši 97 677 tis. Kč. Průměrný věk žadatelů, kterým byla podpora přiznána, byl stejně jako v loňském roce 29 let. Žádost byla zamítnuta 85 žadatelům.

Podpůrný program 8. Nákazový fond a dotace zemědělského pojištění

Účelem tohoto podpůrného programu je zmírnění ekonomických ztrát u taxativně uvedených nemocí a v případě možností i úhrada části prokazatelně vynaložených nákladů na pojištění pro případ výskytu nákaz hospodářských zvířat a na pojištění plodin pro případ živelné pohromy pěstitelům. Podpory byly členěny na tyto jednotlivé podprogramy:

8.A. Paratuberkulóza skotu

Účelem podpory je podpora vybraných činností zaměřených proti rozšiřování nebezpečných nákaz hospodářských zvířat. Jde o podporu chovatelům na úhradu nákladů spojených s nezbytnou laboratorní diagnostikou v průběhu ozdravování jejich chovu od paratuberkulózy skotu.

Výše podpory byla do 800 Kč/ks na zvíře u kterého byla provedena určená diagnostická vyšetření v souladu s individuálním ozdravovacím programem. V rámci tohoto programu bylo vyšetřeno 5705 ks skotu a čerpáno 4 564 tis. Kč.

8.B.a. Pojištění plodin pro případ živelné pohromy

Účelem podpory je podpora pěstitelům na úhradu nákladů spojených s pojištěním plodin. Výše podpory byla do výše 10 % prokázaných nákladů na pojištění pro případ živelné pohromy. Na 2213 žádostí bylo čerpáno na tento účel 45 976 tis. Kč.

8.B.b. Pojištění nákaz hospodářských zvířat

Účelem tohoto programu je podpora chovatelům na úhradu vynaložených nákladů spojených s pojištěním nákaz hospodářských zvířat do výše 35 % prokazatelně vynaložených nákladů. V rámci této podpory bylo čerpáno na 2501 žádosti 48 854 tis. Kč.

V rámci podpůrného programu 8. bylo čerpáno celkem 99 394 tis. Kč.

Podpůrný program 9. Poradenství a vzdělávání

Účelem programu je podpora organizačního, ekonomického a odborného poradenství pro zemědělství a podpora školních závodů. Finanční prostředky na jednotlivé podprogramy byly rozděleny následovně:

9.A. Speciální poradenství 24 756 tis. Kč

9.B. Podpora poradenství v zemědělství 21 460 tis. Kč

9.C. Podpora resortních vzdělávacích programů 417 tis. Kč

9.E. Školní závody 7 661 tis. Kč

Na podpůrný program 9. bylo vynaloženo celkem 54 294 tis. Kč.

Podpůrné programy 10.A až 10.C. Podpora vzniku a činnosti odbytových organizací výrobců

Účelem tohoto programu je podpora vzniku a činnosti odbytových organizací výrobců a subjektů sdružujících odbytové organizace výrobců u vybraných prvovýrobních nezpracovaných zemědělských komodit za účelem společného odbytu základních zemědělských výrobků a vytváření efektivní marketingové struktury. Jednalo se o tyto programy:

10.A. Podpora vzniku a činnosti odbytových organizací výrobců v prvních třech letech činnosti

10.B. Podpora činnosti odbytových organizací výrobců

10.C. Podpora činnosti subjektů sdružujících odbytové organizace výrobců v prvních třech letech činnosti (v roce 2002 nebyl uplatněn požadavek na podporu)

Na tyto programy bylo čerpáno celkem 36 076 tis. Kč.

Podpůrný program 10.D. Podpora evropské integrace nevládních organizací

Cílem PP 10.D. je podpora integrace vyjmenovaných českých nevládních stavovských agrárních organizací do evropských nevládních organizací působících v sídle EU.

V roce 2002 žádalo o tuto dotaci 6 subjektů, a to: Agrární komora ČR, Asociace soukromého zemědělství ČR, Potravinářská komora ČR, Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR, Společnost mladých agrárníků ČR, Zemědělský svaz ČR. Na výše uvedený účel bylo čerpáno 6 391 tis. Kč

Podpůrný program 13.A. Podpora zavádění systémů řízení jakosti a systému environmentálního managementu podle norem ISO

Účelem tohoto nově zavedeného programu je usnadnění přístupu českých potravinářských podniků na evropský trh získáním mezinárodně uznávaných certifikátů řízení jakosti a environmentálního managementu ISO 9000, ISO 14 000 a zavedení systému EMAS, popř. obnovení nebo reakreditace na vyšší stupeň.

Výše podpory byla do 50% prokazatelně vynaložených nákladů v roce 2002 dle předloženého projektu, max. do 500 tis. Kč na subjekt a projekt. Na tento podpůrný program bylo čerpáno 3 334 tis. Kč.

Podpůrný program 13.B. Podpora zvyšování funkčnosti a účinnosti systému kritických bodů (HACCP)

Tento podpůrný program byl rovněž zaveden v roce 2002 a jeho účelem je zvyšování úrovně zdravotní nezávadnosti potravin a hygieny provozu potravinářských podniků podporou provedení potřebných technických opatření v návaznosti na zpracovaný systém kritických bodů (HACCP).

Výše podpory byla do 50% prokazatelně vynaložených nákladů dle předloženého projektu, max. do 10 mil. Kč na subjekt a projekt. Na tento PP bylo vyplaceno celkem 260 652 tis. Kč.

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond (PGRLF)

Podpory prostřednictvím Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu, a.s. byly v roce 2002 poskytovány na základě následujících programů:

PROVOZ - program krátkodobé podpory řešení sezónních výkyvů financování provozních výdajů.

INVESTICE - program podpory podnikání zaměřený na realizaci zejména dlouhodobých investičních záměrů s ohledem na restrukturalizaci a zvýšení efektivnosti zemědělských a zpracovatelských subjektů s jednotlivými podprogramy:

- **Zemědělec** (cílem podprogramu je zejména vytvořit předpoklady pro rozvoj perspektivních zemědělců - prvovýrobců a usnadnit investiční obnovu lesa),
- **Zpracovatel** (cílem podprogramu je podpořit rozvoj konkurenceschopných zpracovatelských organizací) – otevřen 1.4.2002,
- **Odbytová organizace** (cílem podprogramu je podpořit vybudování a rozvoj odbytových organizací),
- **Hygiena** (cílem podprogramu je zajištění veterinárních a hygienických podmínek provozů, zpracovávajících živočišné a rostlinné produkty tak, aby tyto provozy odpovídaly příslušným hygienickým a veterinárním předpisům ČR i EU).

MLÁDÍ - program podpory mladých podnikatelů na rodinných farmách.

EXPORT – program podpory exportu vybraných zemědělských a potravinářských komodit (v roce 2002 nebyla stanovena podpora žádné komodity).

V následující tabulce je uveden přehled schváleného počtu žádostí, výše zprostředkovaného úvěru, poskytnutých garancí a poskytnutých a vyplacených dotací v roce 2002.

Přehled o úhradách ze záruky PGRLF v roce 2002

Programy	Počet žádostí	Celková garance (tis. Kč)	Úhrady ze záruky	
			Uhrazeno (tis. Kč)	Vráceno (tis. Kč)
Investice	0	0	0	-152
Provoz	6	9 562	8 834	-8 632
Služby	4	39 646	14 357	-10 927
TOZ ¹⁾	16	14 985	7 407	-12 435
Zemědělec	34	133 130	78 698	-54 028
Celkem	60	197 323	109 296	-86 173

Pramen: PGRLF, a.s.

Poznámka: 1) Trvale se obracející zásoby

Výsledky PGRLF, a.s. v roce 2002

Typ organizace	Počet žádostí	Z toho schváleno	Výše zprostř. úvěru (tis. Kč)	Poskytnuté garance (tis. Kč)	Poskytnuté dotace (tis. Kč)	Vyplaceno z poskyt. dotací (tis. Kč)
SHR	556	524	983 777	101 855	159 549	196 078
s.r.o.	334	320	1 179 239	221 582	167 286	207 663
a.s.	714	700	3 630 934	773 201	427 487	560 781
ZD	370	359	1 499 561	256 517	286 356	292 981
ostatní	19	17	67 725	11 740	12 593	9 348
ČR celkem	1 993	1 920	7 361 236	1 364 895	1 053 271	1 266 851
Typ programu						
Provoz	681	680	2 662 430	659 230	134 902	151 682
Investice	1 312	1 240	4 698 806	705 665	918 369	1 080 301
Export	0	0	0	0	0	1 215
Lesy	0	0	0	0	0	3 450
Služby	0	0	0	0	0	30 203
Restituent	0	0	0	0	0	0
Nabyvatel	0	0	0	0	0	0
TOZ	0	0	0	0	0	0
Krmné obilí	0	0	0	0	0	0
Krajina ¹⁾	0	0	0	0	0	0
Mláďí ¹⁾	201	197	0	0	0	0
Agroregion ¹⁾	0	0	0	0	0	0
Povodně ¹⁾	0	0	0	0	0	0
KPV ¹⁾	0	0	0	0	0	0
Skot ¹⁾	0	0	0	0	0	0

Pramen: PGRLF, a.s.

Poznámka: 1) Tyto programy nejsou zahrnuty do součtu ČR celkem

2) Obnova hospodaření na rodinných farmách členů Klubu politických vězňů

Legislativní změny

Obdobně, jako u předchozích publikací, jsou v následujícím přehledu uvedeny legislativní změny, které se bezprostředně týkají Ministerstva zemědělství, publikované ve Sbírce zákonů v období od 1. 1. 2002 do 1. 3. 2003 (rozdělené podle jednotlivých oblastí).

Celní opatření pro dovoz vybraných komodit

Nařízení vlády č. 332/2002 Sb., kterým se stanoví dodatečné clo na dovoz některých zemědělských výrobků pro kalendářní rok 2002
(pozn.: účinnost předpisu od 23.7.2002 do 31.12.2002)

Nařízení vlády č. 413/2002 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 332/2002 Sb., kterým se stanoví dodatečné clo na dovoz některých zemědělských výrobků pro kalendářní rok 2002
(pozn.: účinnost předpisu od 17.9.2002 do 31.12.2002)

Nařízení vlády č. 435/2002 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 332/2002 Sb., kterým se stanoví dodatečné clo na dovoz některých zemědělských výrobků pro kalendářní rok 2002, ve znění nařízení vlády č. 413/2002 Sb.
(pozn.: účinnost předpisu od 15.10.2002 do 31.12.2002)

Nařízení vlády č. 449/2002 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 332/2002 Sb., kterým se stanoví dodatečné clo na dovoz některých zemědělských výrobků pro kalendářní rok 2002, ve znění pozdějších předpisů
(pozn.: účinnost předpisu od 4.11.2002 do 31.12.2002)

Nařízení vlády č. 488/2002 Sb., kterým se stanoví, že nebude uplatněno dodatečné clo na dovoz některých zemědělských výrobků pro kalendářní rok 2002
(pozn.: účinnost předpisu od 26.11.2002)

Nařízení vlády č. 530/2002 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 332/2002 Sb., kterým se stanoví dodatečné clo na dovoz některých zemědělských výrobků pro kalendářní rok 2002, ve znění pozdějších předpisů
(pozn.: účinnost předpisu od 18.12.2002 do 31.12.2002)

Lesní hospodářství a myslivost

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 244/2002 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti
(pozn.: účinnost předpisu od 1.7.2002)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 245/2002 Sb., o době lovu jednotlivých druhů zvěře a o bližších podmínkách provádění lovu
(pozn.: účinnost předpisu od 1.7.2002, část ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 480/2002 Sb., kterou se mění vyhláška č. 245/2002 Sb., o době lovu jednotlivých druhů zvěře a o bližších podmínkách provádění lovu
(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2003)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 491/2002 Sb., o způsobu stanovení minimálních a normovaných stavů zvěře a o zařazování honiteb nebo jejich částí do jakostních tříd
(pozn.: účinnost předpisu od 28.11.2002)

Zákon č. 59/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., a zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů
(pozn.: účinnost předpisu od 28.2.2003)

Potravinářská výroba

Zákon č. 50/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů, ve znění zákona č. 216/2000 Sb., a zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
(pozn.: účinnost předpisu od 10.3.2002)

Zákon č. 146/2002 Sb., o Státní zemědělské a potravinářské inspekci a o změně některých souvisejících zákonů
(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2003, část 60-tým dnem ode dne vyhlášení, část od 1.7.2003, část ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 160/2002 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 326/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro zmrazené potraviny, ve znění vyhlášky č. 44/2000 Sb.
(pozn.: účinnost předpisu od 2.5.2002)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 194/2002 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 297/2000 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů, ve znění pozdějších předpisů
(pozn.: účinnost předpisu od 22.5.2002)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 196/2002 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 147/1998 Sb., o způsobu stanovení kritických bodů v technologii výroby
(pozn.: účinnost předpisu od 1.7.2002)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 243/2002 Sb., kterou se provádí zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele
(pozn.: účinnost předpisu od 1.7.2002)

Nařízení vlády č. 342/2002 Sb., o způsobu a podmínkách poskytování podpor výsadby vinic, obnovy vinic a propagace odbytu vín
(pozn.: účinnost předpisu od 1.10.2002 do dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 402/2002 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 298/2000 Sb., kterou se stanoví seznam vinařských obcí, seznam viničních tratí a jejich vymezení a seznam odrůd révy vinné v jednotlivých vinařských oblastech, z jejichž hroznů lze vyrábět víno s přívlastkem, ve znění vyhlášky č. 228/2001 Sb.
(pozn.: účinnost předpisu od 4.9.2002)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 451/2002 Sb., o podmínkách a požadavcích na provozní a osobní hygienu při výrobě potravin, kromě potravin živočišného původu
(pozn.: účinnost předpisu od 1.7.2003)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 541/2002 Sb., kterou se stanoví sazebník náhrad nákladů za rozборы prováděné laboratořemi Státní zemědělské a potravinářské inspekce pro účely kontroly podle § 3 odst. 3 písm. b) zákona č. 146/2002 Sb., o Státní zemědělské a potravinářské inspekci a o změně některých souvisejících zákonů

(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2003)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 57/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 335/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro nealkoholické nápoje a koncentráty k přípravě nealkoholických nápojů, ovocná vína, ostatní vína a medovinu, pivo, konzumní líh, lihoviny a ostatní alkoholické nápoje, kvasný ocet a droždí, ve znění vyhlášky č. 45/2000 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2004, část od 1.3.2003)

Pozemkový fond, pozemkové úpravy a pozemkové úřady

Zákon č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2003)

Zákon č. 148/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 17.4.2002)

Zákon č. 423/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 27.9.2002)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 433/2002 Sb., o podrobnějších pravidlech pro plnění povinností podle ustanovení § 14 odst. 1 a 3 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, Pozemkovým fondem České republiky

(pozn.: účinnost předpisu od 1.11.2002)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 463/2002 Sb., kterou se stanoví seznam katastrálních území s přiřazenými průměrnými základními cenami zemědělských pozemků

(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2003)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 545/2002 Sb., o postupu při provádění pozemkových úprav a náležitostech návrhu pozemkových úprav

(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2003)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 546/2002 Sb., kterou se mění vyhláška č. 327/1998 Sb., kterou se stanoví charakteristika bonitovaných půdně ekologických jednotek a postup pro jejich vedení a aktualizaci

(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2003)

Rostlinolékařská péče

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 89/2002 Sb., o ochraně proti zavlékání škodlivých organismů při dovozu, průvozu a vývozu rostlin, rostlinných produktů a jiných předmětů a proti jejich rozšiřování na území České republiky a o soustavné rostlinolékařské kontrole

(pozn.: účinnost předpisu od 20.3.2002)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 90/2002 Sb., kterou se stanoví opatření k zabezpečení ochrany včel, zvěře a ryb při používání přípravků na ochranu rostlin

(pozn.: účinnost předpisu od 20.3.2002)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 91/2002 Sb., o prostředcích na ochranu rostlin

(pozn.: účinnost předpisu od 1.10.2002)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 92/2002 Sb., o odborné způsobilosti pro živnostenské podnikání na úseku rostlinolékařské péče

(pozn.: účinnost předpisu od 20.3.2002)

Státní zemědělský intervenční fond

Nařízení vlády č. 44/2002 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 445/2000 Sb., o stanovení produkčních kvót mléka na léta 2001 až 2005, ve znění nálezu Ústavního soudu uveřejněného pod č. 410/2001 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 1.2.2002)

Nařízení vlády č. 45/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a zásady k podpoře vývozu hovězího masa vyrobeného z jatečných krav a z jatečných jalovic

(pozn.: účinnost předpisu od 8.2.2002)

Nařízení vlády č. 94/2002 Sb., o poměrné části rezervy, kterou lze v systému produkčních kvót mléka rozdělit v kvótovém roce 2002/2003

(pozn.: účinnost předpisu od 1.4.2002)

Nařízení vlády č. 250/2002 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 175/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky a zásady pro poskytování finanční podpory pro zpracování brambor a pšenice na škrob a kterým se stanoví podmínky a zásady pro poskytování subvence při vývozu výrobků z bramborového škrobu

(pozn.: účinnost předpisu od 1.9.2002)

Nařízení vlády č. 294/2002 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 86/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky pro poskytování finanční podpory za uvádění pudy do klidu a finanční kompenzační podpory za uvádění pudy do klidu a zásady pro prodej řepky olejné vypěstované na půdě uváděné do klidu, ve znění nařízení vlády č. 454/2001 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 2.7.2002)

Nařízení vlády č. 295/2002 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 486/2000 Sb., kterým se stanoví podmínky a zásady pro provádění opatření k podpoře vývozu výrobků z kravského mléka

(pozn.: účinnost předpisu od 1.10.2002)

Nařízení vlády č. 296/2002, kterým se mění nařízení vlády č. 114/2001 Sb., o stanovení produkčních kvót cukru na kvótové roky 2001/2002 až 2004/2005

(pozn.: účinnost předpisu od 2.7.2002)

Nařízení vlády č. 440/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a zásady poskytování subvence pro vývoz drůbežího masa vyrobeného z jatečných kuřat a z jatečných krůt
(pozn.: účinnost předpisu od 11.10.2002)

Nařízení vlády č. 477/2002 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 175/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky a zásady pro poskytování finanční podpory pro zpracování brambor a pšenice na škrob a kterým se stanoví podmínky a zásady pro poskytování subvence při vývozu výrobků z bramborového škrobu, ve znění nařízení vlády č. 250/2002 Sb.
(pozn.: účinnost předpisu od 20.11.2002)

Nález Ústavního soudu č. 499/2002 Sb., ze dne 30. října 2002 ve věci návrhu na zrušení § 13 zákona č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů (zákon o Státním zemědělském intervenčním fondu), a § 4 odst. 3, § 5 odst. 3, § 7 a § 13 nařízení vlády č. 114/2001 Sb., o stanovení produkčních kvót cukru na kvótové roky 2001/2002 až 2004/2005
(pozn.: účinnost předpisu od 29.11.2002)

Nařízení vlády č. 550/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a zásady poskytování subvence pro vývoz selat a jatečných prasat a z nich vyrobeného vepřového masa
(pozn.: účinnost předpisu od 31.12.2002)

Nařízení vlády č. 15/2003 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 114/2001 Sb., o stanovení produkčních kvót cukru na kvótové roky 2001/2002 až 2004/2005, ve znění nařízení vlády č. 296/2002 Sb. a nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 499/2002 Sb.
(pozn.: účinnost předpisu od 29.1.2003)

Vodní hospodářství a rybářství

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 20/2002 Sb., o způsobu a četnosti měření množství a jakosti vody
(pozn.: účinnost předpisu od 18.1.2002)

Zákon č. 123/2002 Sb., o přijetí úvěru Českou republikou od Evropské investiční banky na financování investičních potřeb souvisejících s prováděním projektu Podpora investičních opatření na ochranu před povodněmi v České republice v rámci Programu prevence před povodněmi
(pozn.: účinnost předpisu od 12.4.2002)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 195/2002 Sb., o náležitostech manipulačních řádů a provozních řádů vodních děl
(pozn.: účinnost předpisu od 22.5.2002)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 225/2002 Sb., o podrobném vymezení staveb k vodohospodářským melioracím pozemků a jejich částí a způsobu a rozsahu péče o ně
(pozn.: účinnost předpisu od 10.6.2002)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 292/2002 Sb., o oblastech povodí
(pozn.: účinnost předpisu od 2.7.2002)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 590/2002 Sb., o technických požadavcích pro vodní díla
(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2003)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 7/2003 Sb., o vodoprávní evidenci
(pozn.: účinnost předpisu od 1.7.2003)

Zemědělská výroba

Zákon č. 147/2002 Sb., o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském)
(pozn.: účinnost předpisu od 1.6.2002)

Zákon č. 149/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochraně práv k odrůdám), a zákon č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
(pozn.: účinnost předpisu od 1.6.2002)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 169/2002 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 451/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění zákona č. 244/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů
(pozn.: účinnost předpisu od 15.5.2002)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 191/2002 Sb., o technických požadavcích na stavby pro zemědělství
(pozn.: účinnost předpisu od 1.6.2002, část ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 221/2002 Sb., kterou se stanoví sazebník náhrad nákladů za odborné a zkušební úkony vykonávané v působnosti Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského
(pozn.: účinnost předpisu od 1.6.2002)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 269/2002 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 287/1999 Sb., o veterinárních požadavcích na živočišné produkty, ve znění pozdějších předpisů
(pozn.: účinnost předpisu od 20.6.2002)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 473/2002 Sb., kterou se mění vyhláška č. 274/1998 Sb., o skladování a způsobu používání hnojiv, ve znění vyhlášky č. 476/2000 Sb.
(pozn.: účinnost předpisu od 20.11.2002)

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 544/2002 Sb., kterou se mění vyhláška č. 451/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění zákona č. 244/2000 Sb.
(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2003, část od 1.7.2003)

Průběh a výsledky přístupových jednání ČR s EU

Dne 13. prosince 2002 uzavřela ČR v Kodani jednání o přistoupení k EU. ČR podala žádost o členství v EU v roce 1996. V prosinci 1997 rozhodla Evropská rada v Lucemburku o zahájení jednání o přistoupení s šesti kandidátskými zeměmi, včetně ČR. Mezivládní konference o přistoupení ČR k EU pak byla zahájena na úrovni ministrů v březnu 1998. První technická část jednání proběhla ve formě tzv. screeningu, kdy byla porovnána veškerá legislativa ES/EU, která byla pro potřeby jednání rozčleněna do 31 kapitol, s českým právním řádem a byly přijaty závazky k dosažení plné kompatibility práva ČR s „acquis“. Následně ke každé kapitole ČR vždy nejprve předložila poziční dokument, na který EU reagovala svou společnou pozicí.

Výsledky jednání o přistoupení ČR k EU v Kapitole 7. Zemědělství

Přístupová jednání v kapitole Zemědělství byla otevřena od června 2000 a díky jejímu značnému rozsahu i obtížnosti v procesu jednání byla uzavřena až na summitu v Kodani dne 13. prosince 2002.

Kapitola Zemědělství byla pro potřeby vyjednávání rozdělena na dvě části, obě však tvoří jednolité celek. První blok zahrnuje veterinární a fytosanitární oblast, druhý pak především komodity samotné a problematiku rozvoje venkova.

V průběhu jednání s EU předala ČR 24 dodatečných informací k Pozičnímu dokumentu, které odrážely aktuální vývoj v kapitole Zemědělství. Na jejich základě byly požadavky a pozice ČR v jednotlivých bodech zpřesňovány a přispívaly podstatnou měrou i k modifikaci společných pozic EU. Na základě mandátu stanoveného vládou ČR pak byly jednotlivé body, resp. oba bloky předmětné kapitoly postupně uzavřeny.

Veterinární a fytosanitární část kapitoly Zemědělství uzavřela ČR v červnu 2002. Mezi body, které ČR úspěšně vyjednala ve veterinární oblasti, lze zařadit např. uznání statutu pro ČR jako země prosté nálezů ve vztahu k obchodu se skotem či prasaty. Dále ČR projednala problematiku ohledně zacházení se živočišnými odpady, ochrany zvířat před týráním, opatření ohledně nálezů zvířat, obchodu se živými zvířaty a živočišnými produkty atd. Pro ČR jako významného producenta rostlinných produktů byl také důležitý pozitivní výsledek jednání ve fytosanitární oblasti – namátkou jmenujme alespoň ochranu rostlin před škodlivými organismy, kvalitu osiv a rostlin, registraci přípravků na ochranu rostlin, rezidua pesticidů a výživu zvířat atd.

V důsledku výskytu nemocí zvířat jako BSE či slintavka a kulhavka EU výrazně zesílila důraz na monitoring všech zemí, a tudíž i kandidátských, ve veterinární a fytosanitární oblasti, který je zaměřen především na kvalitu a bezpečnost zemědělských a potravinářských produktů. Pro podniky, které by nestačily do vstupu ČR do EU zajistit produkci v souladu s přísnými komunitárními hygienickými normami či pravidly pro blaho zvířat, byla vyjednána dvě přechodná období postačující k přechodu k příslušným unijním standardům (viz přehled přechodných období níže).

Jednání ve druhé části se soustředilo na několik zásadních oblastí. V horizontální rovině mezi ně patřila prezentace schopnosti ČR úspěšně zvládnout prostřednictvím národních platebních agentur administraci a absorpci finančních toků, které budou z EU přitékat; zejména pak ze záruční a orientační části EAGGF

fondů. Jako určitý výchozí modelový vzor pro činnost těchto národních platebních agentur, které musí být plně funkční k datu přístupu ČR k EU, nyní slouží předvstupní fond SAPARD. ČR také musela prokázat, že je schopna vytvořit a zajistit bezchybný provoz administrativně a technicky náročného IACS systému a dalších databází, jenž budou sloužit jako centrální evidence komodit, na které jsou vypláceny podpory z unijních prostředků. Tento systém je základní podmínkou pro kontrolu vyplácení podpor z prostředků EU. Pod uvedený bod dále spadá přejímání komunitární legislativy týkající se např. ekologického zemědělství, státní pomoci pro jednotlivé přesně specifikované produkty či komodity, obchodních mechanismů atp.

Pozitivní výsledky přinesla jednání k obsáhlé problematice týkající se přípravy ČR na plné zapojení do činnosti společných organizací trhu, které řídí a upravují společná obchodní pravidla a další standardy pro většinu komodit na jednotném komunitárním trhu (z rostlinné produkce se jedná např. o obiloviny, olejniny, rýže, technické plodiny, přadné rostliny, ovoce a zelenina, víno a alkohol, banány, osiva, chmel; z živočišné produkce pak o mléko a mléčné výrobky, hovězí maso, skopové a kozí maso, vepřové maso, vejce a drůbeží maso).

Základním cílem ČR v kapitole Zemědělství bylo udržet a dále posílit konkurenceschopnost našich zemědělců. ČR vyjednala možnost dorovnání výše přímých plateb (tzv. top - up) s využitím prostředků na rozvoj venkova, resp. z národních zdrojů (viz přehled o výsledcích jednání níže).

ČR zajistila výši výrobních kvót pohybujících se v zásadě na úrovni reálných ukazatelů výroby a spotřeby dle aktuálních údajů roku 2001 (viz tabulka níže). Rozměr českého zemědělství tím zůstává zachován a může se dále rozvíjet.

Za významné lze považovat, že se podařilo nad rámec rozdělených prostředků rozvoje venkova získat pro období 2004 - 2006 dodatečné 3 mld. Kč, celkem pak 14,4 mld. Kč. V porovnání se současným stavem se jedná zhruba o dvojnásobně vysokou sumu.

ČR dále vyjednala zařazení ochrany zeměpisných názvů pro Českobudějovické pivo a Budějovické pivo prostřednictvím přístupové smlouvy. Ostatní produkty mohou žádat o tuto ochranu prostřednictvím standardních unijních postupů.

V pěstování vína ČR přistoupila na návrh EU na zařazení Čech do zóny A a Moravy do zóny B. ČR však zároveň vyjednala výjimku na povinnou destilaci vedlejších produktů výroby vína v zóně B. Současně ČR vyjednala nová práva na výsadbu vinic určených pro pěstování kvalitních odrůd, představující 2 % celkové plochy vinic existujících k datu přistoupení.

Ve světle skutečnosti, že nelze vyloučit jednotlivé případy, kdy bude po vstupu ČR do EU hrozit v důsledku výrazně vyšších dovozů oproti předvstupnímu období újma českému agrárnímu trhu, byla dohodnuta všeobecná ochranná klauzule. Na základě zavedení takovéto klauzule lze aplikovat časově ohraničené omezení dovozu dané komodity a tím zajistit dočasnou ochranu tuzemských agrárních subjektů.

Limity produkce jednotlivých produkčních komodit

Oblast	Původní nabídka EU (20.6. 2002)	Finální výsledek (13.12. 2002)	Aktuální stav produkce ČR (2001)
Orná půda – zákl. plocha (ha)	2 251 087	2 253 598	2 381 749 (včetně pícnin)
Referenční výnos (t/ha) ¹⁾	4,18	4,20	1998 - 3,97 1999 - 4,35 2000 - 3,91 2001 - 4,52 2002 - 4,33
Mléko (t)	2 505 550	2 682 143 (pro r. 2006 + rezerva 55 788 = celkem 2 737 931)	2 655 587
Tučnost mléka (%)	4,21	4,21	3,93
Krávy BTPM (ks)	52 853	90 300	100 333 (III./2001) (dotace v 2002 přiznána na 80 107)
Zvláštní prémie skotu (ks) ²⁾	235 349	244 349	191 109
Porážková prémie skotu (ks) ³⁾ - dospělí - telata	<i>nestanoveno</i>	483 382 27 380	358 412 12 046
Cukr celkem (t) z toho: kvóta A ⁴⁾ kvóta B ⁵⁾	445 037 441 209 3 828	454 862 441 209 13 653	474 571 (výroba cukru z řepy 2001)
Bramborový škrob (t)	16 967	33 660	29 600 (2001) (38 000 odhad 2002)
Len (t) - dlouhé vlákno; - krátké vlákno	1 295 1 764	1 923 2 866	1 600 3 141
Ovce dodatečná platba - ks - EUR	44 192; <i>nestanoveno</i>	66 733 71 000	56 000
Píce uměle sušená (t)	22 877	27 942	29 663
Zprac. ovoce a zelenina (t) - rajčata; - broskve; - hrušky Williams	6 989 635 9	12 000 1 287 11	11 025 700 nesledováno

Zdroj: MZe, ČSÚ, Společná pozice EU z 20. 6. a 13. 12. 2002

Poznámky:

- 1) Přímá podpora se vyplácí na základě součinu plocha × referenční výnos × stanovená sazba (bez ohledu na to, co se na or. půdě pěstuje);
- 2) Prémie vyplácená podle počtu kusů skotu;
- 3) Prémie na porážku; výše se liší podle toho, jde-li o tele či dospělé kusy;
- 4) Cukr pro domácí spotřebu;
- 5) Cukr na vývoz.

Celkové objemy financí pro zemědělství a rozvoj venkova

Druh	Bilance v mld. Kč/rok	2004	2005	2006	Celkem za tři roky
Přímé platby *	Platby z EU	5,6	7,1	8,9	21,6
	Možné dorovnání (ČR/EU)	7,6	8,2	9,4	25,2
	Platby celkem	13,3	15,3	18,3	46,9
Venkovský rozvoj (až 80% EU, min. 20% ČR)	Platby z EU	4,5	4,8	5,1	14,4
	Státní rozpočet ČR	1,1	1,2	1,3	3,6
	Platby celkem	5,6	6,0	6,4	18,0
Tržní opatření	Platby z EU	4,3	4,9	5,5	14,7
Úhrnem	Platby z EU	14,4	16,8	19,5	50,7
	Státní rozpočet ČR	8,7	9,4	10,7	28,8
	CELKEM	23,1	26,2	30,2	79,5

Pramen: www.mze.cz

Poznámka:

* V této bilanci jsou uvedeny nejen přímé platby jak jsou definovány v acquis, ale i platby obdobného charakteru, které jsou vypláceny na tunu jednotku produkce, a nevztahuje se na ně mechanismus postupného navýšení plateb, ale budou placeny z prostředků EU v plné výši.

Jedná se o první hrubé výpočty, skutečnost se může lišit s ohledem na možnost přesunů části financí z venkovského rozvoje do přímých plateb a dále s ohledem na to, že v některých programech má farmář možnost se rozhodnout mezi dvěma variantami. Vzhledem k tomu, že výše podpor v EU je určena v EUR, kalkulace jsou provedeny při kursu 30 Kč/EUR.

Přehled o výsledcích jednání

Přímé platby

- Startovací výše plateb 25 % v roce 2004 s 5 %-ním nárůstem do r. 2007 (40 %) a dále nárůst o 10 % ročně. Možnost doplácet z národních zdrojů 30 %, tj. na úroveň 55 %, 60 % a 65 % v období let 2004 až 2006.
- U komodit, kde ČR poskytovala vyšší přímou podporu v roce 2003, je možné dorovnání na předvstupní úroveň plus 10 % ročně, max. do unijní výše (krávy bez tržní produkce mléka, ovce – dorovnávání po nahlášení Evropské komisi). U přímých plateb na škrobové brambory může ČR od vstupu navyšovat rovnou na 100 % unijní výše.
- Možnost použít do 20 % z finančních prostředků určených na rozvoj venkova (z celkové sumy 480 mil. EUR).

Komodity

Mléko

- Celková vyjednaná kvóta je 2,737 mld. kg mléka (včetně rezervy 55 788 tis. kg pro rok 2006 na restrukturalizaci spotřeby mléka na farmách). Dostatečný prostor k dalšímu rozvoji odvětví poskytuje také dojednaná referenční tučnost 4,21 %.
- Očekáváme, že výkupní cena mléka mírně vzroste z dnešních 7,60 - 8,00 Kč/l na cca 8,50 - 9 Kč/l. Bude však odbourána současná kompenzační platba (asi 0,15 Kč/l). Ta bude zavedena až v roce 2005, avšak proporcionálně bude snížena směrná cena.

- Dalším příjmem chovatelů dojníc bude také porážková prémie na krávy (80 EUR plná sazba), s možností dorovnání dle daných pravidel.

Výkrm skotu

- Vyjednaná zvláštní prémie skotu pro 244 349 kusů přesahuje současnou produkci ČR asi o 53.000 kusů.
- Stejně tak kvóta pro porážkové prémie pro dospělý skot ve výši 483 382 kusů je také nad současnou produkcí ČR.
- V našich podmínkách jde o novou dotaci. Zvláštní prémie na býky a porážková prémie v plných sazbách 210 a 80 EUR můžeme dorovnat v prvním roce po vstupu na 55 % unijní výše u speciální prémie a na 72,5 % u porážkové prémie. Dnes dostávají dotaci jen býci českého červenostrakatého plemene ve výši 1500 Kč/ks. Stávající limity umožní podpořit všechny chované kusy.

Krávy bez tržní produkce mléka

- Kvóta na podporu krav bez tržní produkce mléka, které mají nárok na přímou platbu 200 EUR, je 90 300 kusů. V roce 2002 přiznána národní dotace na cca. 80.000 kusů telat od KBTPM.
- Situace u KBTPM se příliš nezmění - sazba podpory, pokud bude ČR navyšovat na 100 %, bude zhruba shodná s nynější prostřední sazbou – 6000 Kč/ks a lze jí podle acquis zvýšit z národních zdrojů na 7500 Kč/ks, čímž bychom dorovnali současnou nejvyšší úroveň podpory.
- Zástav, jako produkt krav BTPM, by se měl vyvážet díky bezcelnímu režimu uvnitř EU za lepší cenu.

Ovce

- Národní kvóta pro prémie na bahnice 66 733 kusů, současný stav bahnic je asi 56 000 ks.
- Požadavek pro nárok na prémii je minimálně 10 bahnic (dnes limit pro dotaci 5 kusů).
- Ztrátu plynoucí z nižší sazby podpory chovu ovcí v EU budou moci chovatelé nahradit na vyšších platbách podpor rozvoje venkova.

Prasata a drůbež

- Zpočátku může být rizikem nižší přímá platba na ornou půdu, čímž by se mohly „zdražit“ domácí krmné obiloviny. Při doplacení na 55 % přímých plateb však považujeme toto riziko za minimální.
- Projeví se efekt vysoké koncentrace tuzemských chovů s vyšší efektivitou.

Plodiny na orné půdě – obiloviny, některé olejniny, luskoviny, len

- Základní plocha plodin na orné půdě je 2 253 598 ha. Nejedná se o celkovou výměru orné půdy v ČR, některé plodiny se do základní plochy nepočítají a nejsou podporovány. (Např. brambory, cukrovka, mák, hořčice, zelenina, léčivky)
- Platí obecné pravidlo pro možnost dorovnání až na 55, 60 a 65 % plné sazby přímé platby v letech 2004 - 2006, tj. 4366, 4763 a 5160 Kč. V současné době do 600,- Kč/ha.

- Referenční výnos obilovin (4,2 t/ha) slouží k výpočtu platby na plochu i pro ostatní plodiny na základní ploše pěstované, v žádném případě neříká, že nesmíme mít u obilovin vyšší výnos.
- Předpokládáme, že cena olejnin i luskovin poroste, cena pšenice zůstane na přibližně stejné úrovni.

Brambory

- Kvóta na bramborový škrob ve výši 33 660 tun je dvojnásobná oproti původnímu návrhu EU (16.967 tun). Podpora zpracovateli bude na 100 % unijní výše ihned po vstupu, tj. 3984 Kč/t vyrobeného škrobu.
- U průmyslových brambor bude garantována cena podle obsahu škrobu, tj. 5350 Kč/t škrobu v dodaných bramborách.
- U konzumních brambor může dojít k mírnému poklesu ceny – není zde žádná společná organizace trhu a žádné kvóty a podpory.

Len

- Limit pro podporu 1923 tun dlouhého vlákna a 2866 tun krátkého vlákna.
- U plateb na plochy lnu přadného bude navyšována platba v prvním roce na 98 % přímé platby na ornou půdu, dotace na plochu se zvýší na 7780,- Kč (dnes 7000 Kč/ha v rámci nařízení vlády 86/2001 Sb.)
- Novou dotací pro len přadný bude prémie na zpracování – 4800 Kč/t na 1923 tun dlouhého vlákna a 2700 Kč/t na 2866 tun krátkého vlákna.
- Bude zachována nejméně současná výměra přadného lnu.
- Pravidla EU umožňují převést podporu z krátkého na dlouhé vlákno přepočtem (koeficient 2,2) – při převedení celého množství krátkého vlákna na dlouhé by limit pro podporu dlouhého vlákna činil 3266 tun. Využití této možnosti bude záležet na konkrétních výsledcích sklizně v příslušném roce a je v národní pravomoci.

Cukrovka, cukr

- Kvóta 454 862 tun znamená snížení výroby o cca 10 %, vývozní kvóta je 13 653 tun.

Sušená píce, zpracované ovoce a zelenina

- Limity 27 942 t u sušené píce, 12 000 t u rajčat a 1287 t u broskví znamenají zhruba současnou úroveň produkce (2001 – 29 663 tun u sušené píce, 11 025 t u rajčat a 700 t u broskví).
- ČR dosud dotace na tyto položky nevyplácela, proto jde o zlepšení současné pozice. Tyto platby se nekrátí, nejsou v EU charakterizovány jako přímé platby.

Víno

- Rozdělení do dvou vinařských zón – Čechy patří do zóny A a Morava do zóny B s tím, že je udělena výjimka z povinnosti destilovat vedlejší produkty vznikající při výrobě vína.
- Vyjednání práva na novou výsadbu vinic ve výši 2 % z výměry vinic před vstupem (270 až 300 ha).

- Přiznání práva na opětovnou výsadbu vykloučených vinic v souladu s předpisy ES a to 5 až 8 let po vykloučení – prakticky možnost dostat se na asi 15 000 ha.

Slivovice

- ČR vyjednala udělení výjimky značení pro tradiční slivovici, vyráběnou s přídavkem určitého množství lihu před druhou destilací.

Chmel

- Budou poskytnuty přímé platby na stávající výměru chmelnic cca 6100 ha ve výši 480 EUR/ha, podléhají krácení, tedy v r. 2004 platba ve výši 55 %, tj. cca 8.000 Kč/ha, v současné době se takovéto platby v ČR neposkytují.
- Platba na obnovu výsadby ve výši max. 1500 EUR/ha.

Osiva

- Poskytována přímá platba producentovi některých druhů (len, konopí, trávy, leguminózy) na 100 kg certifikovaného osiva. Plné sazby jsou cca 14,37 – 83,56 EUR/100 kg, pro rok 2004 platí startovací úroveň 25 % s možností případného dorovnání z národních zdrojů.

Zeměpisná označení

ČR vyjednala Přístupovou smlouvou ochranu zeměpisných označení pro českobudějovická piva. Ochrana zeměpisného označení a označení původu dalších zemědělských komodit a potravin české provenience bude moci být vyjednána samotnými výrobci po vstupu při běžné registrační proceduře.

Rozvoj venkova

- Navýšení objemu prostředků ze zdrojů EU na opatření rozvoje venkova ze 380 mil. na 480 mil. EUR. Kofinancování z národních zdrojů v rozsahu nejméně 120 mil. EUR. V přepočtu tak bude k dispozici 6 mld. Kč ročně v letech 2004 až 2006. Dnes je na opatření méně příznivých oblastí, agro-envi opatření, zalesnění a odbytové organizace vypláceno cca 2,7 - 2,8 mld. Kč.
- Hlavním užitím prostředků bude opatření pomoci LFA, cca 3 mld. Kč; dále agroenvironmentální opatření (údržba travních porostů), cca 1,5 mld. Kč a ekologické zemědělství cca 0,5 mld. Kč.
- Rozdělování prostředků v rámci Horizontálního plánu rozvoje venkova nebude vyžadovat složité projekty, systém administrace bude obdobný jako v současnosti. U agroenvironmentálních opatření se zemědělec žádostí zaváže 5 let plnit předepsané podmínky.

Ochrana před dovozy

Protože nelze vyloučit jednotlivé případy, kdy bude v důsledku zvýšených dovozů hrozit újma českému agrárnímu trhu, byla dohodnuta ochranná klauzule, jejímž zavedením by došlo k časově ohraničenému omezení dovozu příslušné komodity a tím k zajištění dočasné ochrany tuzemských agrárních subjektů.

Přehled vyjednaných přechodných období pro zemědělství

Požadovaná přechodná období (PO) ze strany ČR

- 1) PO do 31. 12. 2006 na dosažení plné harmonizace hygienických parametrů s podmínkami platnými v EU pro celkem 52 zpracovatelských podniků.
- 2) PO do 31. 12. 2009 pro již používané neobohacené klecové systémy pro nosnice, které nesplňují technický požadavek na výšku klece stanovený směrnicí Rady 1999/74/ES.

Požadovaná přechodná období (PO) ze strany EU

PO na postupný náběh přímých plateb bude uplatněno v následujících dvou fázích:

1. fáze - v nových členských zemích budou zavedeny přímé platby odpovídající úrovni 25 % v r. 2004, do roku 2007 budou přímé platby každoročně dále navyšovány o 5 %, tj. 30 % v r. 2005 a 35 % v r. 2006 a 40 % v r. 2007.
2. fáze - v dalších letech pak budou přímé platby postupně navyšovány o 10 % až do roku 2013, kdy by mělo být dosaženo 100 % úrovně přímých plateb.

EU však navíc přiznala ČR možnost dorovnání přímých plateb (tzv. top - up) s využitím prostředků na rozvoj venkova, resp. z národních zdrojů do úrovně 55 % v roce 2004, 60 % v roce 2005 a 65 % v roce 2006. Od roku 2007 pak bude možné tuto úroveň pro dorovnání každoročně zvyšovat o 10 % až do dosažení stoprocentní úrovně přímých plateb. Dále u komodit, u nichž národní podpora v roce 2003 bude vyšší než daný návrh, pak ČR bude mít možnost dorovnání na úroveň roku 2003 navýšenou o 10 %. V případě bramborového škrobu ČR vyjednala výjimku na dorovnání do úrovně 100 % výše EU.

Co tedy čeká naše zemědělce po vstupu do EU?

(Autor: Ing. Tomáš Doucha, CSc. - VÚZE Praha)

Kodaňský summit EU v prosinci 2002 vymezil základní podmínky pro zemědělství ČR po vstupu, které se týkají produkčních limitů, minimální výše přímých podpor ze zdrojů EU (u většiny komodit na počáteční úrovni 25 % podpor stávajících zemí EU) a celkové výše zdrojů na strukturální podpory (horizontální plán rozvoje venkova a sektorový operační plán). U přímých podpor byla projednána možnost jejich navýšení z národních zdrojů do dohodnuté úrovně (u většiny komodit na počáteční úroveň 55 % podpor stávajících zemí EU). Do zemědělství ČR se tak může v období 2004 – 2006 dostat 2,5krát (při uvažování jen zdrojů EU) až 5krát (při uvažování i národních zdrojů) více přímých podpor, než je tomu v současnosti (2001 – 2002). Nelze však opomenout, že naši zemědělci se ocitnou na jednotném trhu EU bez celních hranic a budou muset přímo konkurovat zemědělcům stávajících zemí EU (se 100 % úrovní podpor), ale také zemědělcům kandidátských zemí, a to za předpokladu růstu cen vstupů, především ceny práce a půdy. V těchto souvislostech se může jevit jinak značné zvýšení podpor do zemědělství ČR diskutabilní. Mezi našimi zemědělci se objevují názory, že počáteční rozdíly v úrovni podpor mezi stávajícími zeměmi EU a kandidátskými zeměmi mohou vést v konečném důsledku k jejich vážnému ohrožení na trhu či dokonce k jejich likvidaci. Pokusme se na tyto otázky podívat objektivnějším pohledem. Jde o to, jak je naše zemědělství na vstup připraveno, jaké jsou jeho základní vlastnosti s ohledem na budoucí podmínky a konkurenty z EU, a jaké změny lze očekávat v ekonomickém postavení zemědělských podniků ČR první roky po vstupu.

Základní vlastnosti našeho současného zemědělství skrývají do budoucnosti rizika i příležitosti. Po 12 letech reformy se naše zemědělství vyznačuje extrémním

rozdílem mezi vlastnictvím a užitím půdy (což představuje nejen podnikatelskou nestabilitu, ale i riziko odčerpávání větší části podpor vlastníky půdy), převahou podniků právnických osob s velmi komplikovanou strukturou zájmů, typicky duální strukturou využití půdy (5 % největších podniků obhospodařuje přes 75 % půdy), vysokou třígenerační zadlužeností a ekonomickou „neusazeností“ kapitálu v podnicích, velkými rozdíly ve výkonnosti podniků a podstatně nižší účinností využití práce, půdy a dalších výrobních zdrojů, a to zejména ve srovnání se zemědělci stávajících zemí EU. Ceny těchto faktorů jsou však zpravidla mnohonásobně nižší než v EU (např. 2 – 4krát u práce, 10 – 15krát u půdy). Struktura využití půdního fondu a regionální alokace výroby se přes značný pokles produkce příliš neliší od předreformní situace. Podíl orné půdy se pohybuje kolem 72 % a je v porovnání s převažujícími přírodními a klimatickými podmínkami ČR neúměrně vysoký. Přetrvává rovněž alokace přes 50 % produkce býložravců (především skotu) do oblastí s lepšími podmínkami.

Jestliže přeneseme toto zemědělství do podmínek EU (tj. do vymezené úrovně podpor a předpokládaných cen vstupů a výstupů), lze s využitím modelových propočtů VÚZE očekávat, že se jeho ekonomická situace může ihned po vstupu každopádně v průměru zlepšit. Z komoditního pohledu dobré podmínky pro rostlinné výrobky mohou být doprovázeny výrazně lepšími podmínkami pro chov přežvýkavců na trvalých travních porostech a ve znevýhodněných oblastech (LFA). Rentabilita výroby mléka a jatečného skotu na orné půdě však může nadále oscilovat kolem nuly. Rizikovými sektory se mohou stát produkce prasat a drůbeže, a to i s přihlédnutím k nezbytným investicím do *acquis*. Také souhrnná podniková rentabilita se může v průměru proti současnosti zlepšit, přičemž přetrvávající podstatně nižší ceny práce a půdy by měly zajistit dostatečnou konkurenceschopnost vůči farmářům ze stávajících zemí EU.

Na druhou stranu je nutno konstatovat, že výkonnost, struktura využití půdy a regionální alokace současného zemědělství ČR by nemusela plně využít uvažovaných zdrojů k dalšímu zlepšení ekonomické situace podniků. V porovnání s nabízenými podporami existují značné rezervy především v dalším rozšiřování trvalých travních porostů v oblastech LFA a v přesunu chovu býložravců do těchto podmínek. To bude zřejmé každému podniku, až si podrobněji promítne nové podmínky do svého hospodaření. Orientace zemědělství podle podpor představuje sice ekonomicky značnou deformaci trhu, je však dosud realitou EU. Každopádně případná restrukturalizace zemědělství ČR by znamenala zásahy do chovu skotu jako „těžkého průmyslu zemědělství“ a nemůže jít tudíž o krátkodobý proces.

V této souvislosti je třeba připomenout, že budoucí podmínky pro zemědělské podniky ČR nejsou dosud plně „usazeny“. Vláda musí rozhodnout o navýšení přímých podpor nad rámec dohodnutých podpor EU, Ministerstvo zemědělství musí vymezit pravidla pro počáteční alokaci produkčních limitů na podniky a pro jejich případné přesuny, vyváženě rozdělit strukturální podpory na jednotlivé programy (zejména jde o vztah podpor LFA a agroenvironmentálních programů), vymezit způsob uplatnění (regionalizaci) tzv. referenčního výnosu obilovin na základní výměře orné půdy a zvládnout funkčnost Integrovaného administrativního a kontrolního systému (IACS) v době vstupu. V souhrnu jde také o to, aby v podmínkách EU byla nastavena vyvážená úroveň podpor mezi „horami a nížinami“. V neposlední řadě je naprosto nezbytné systematicky sledovat a vyhodnocovat současně projednávané návrhy na reformu Společné zemědělské politiky EU, které

mohou některé úvahy nad postavením zemědělství ČR v budoucích podmínkách EU měnit.

Výsledky jednání o přistoupení ČR k EU v dalších, se zemědělstvím souvisejících kapitolách

Kapitola **Rybolov** má pro ČR ve vztahu k EU spíše okrajový význam; *acquis* upravuje z převážné části problematiku mořského rybolovu. Přesto i zde bylo třeba harmonizovat legislativu včetně zajištění přípravy na řízení finančních toků z unijního fondu na podporu rybolovu, z něhož bude moci ČR čerpat finanční prostředky na obnovu rybníků nebo na podporu činnosti marketingových či odbytových organizací apod.

Cílem jednání v kapitole **Regionální politika** bylo vytvořit podmínky pro čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů a Kohezního fondu EU. Prostředky z těchto fondů slouží k vyrovnávání hospodářských a sociálních rozdílů mezi jednotlivými regiony budováním nové infrastruktury, průmyslových zón, vytvářením nových pracovních příležitostí, zaváděním speciálních rekvalifikačních programů apod. ČR má připraveny struktury pro administraci finančních toků souvisejících se strukturálními fondy a Kohezním fondem. V této oblasti je ale stále nutné výrazné posílení administrativní kapacity a vytvoření dostatečné zásoby kvalitně připravených projektů, na jejichž základě bude možné bezprostředně po vstupu do EU začít čerpat finanční prostředky z unijních fondů. V současné době jsou dokončovány práce na aktualizovaných programových dokumentech (Národní rozvojový plán a dílčí operační programy), které budou Evropské komisi předloženy počátkem roku 2003.

Specifickým problémem v negociacích, navazujícím na kapitolu Rozpočtová a finanční ustanovení, byla definitivní výše zálohových plateb u strukturálních fondů. ČR zásadně odmítla Evropskou komisí navrhovaných 16 %, což by zhoršilo pozici ČR, co se týče výše kompenzací. Nakonec se dospělo ke kompromisnímu řešení, a to rozdělení zálohových plateb na 10 % v roce 2004 a 6 % v roce 2005.

Průměrný roční příspěvek EU na předvstupní pomoc ČR činil v letech 2000 – 2002 pro projekty ISPA 70 mil. EUR, SAPARD 22 mil. EUR a Phare 79 mil. EUR. Pro rok 2003 se očekává celkový příspěvek na předvstupní pomoc ve výši 170 mil. EUR. Momentální analýzy uvádějí potřebnou míru spolufinancování 33,3 % ze strany ČR. Podle současného odhadu by ČR měla ze strukturálních fondů, Kohezního fondu a dalších finančních instrumentů ES v rozpětí let 2004 – 2006, tj. po našem očekávaném vstupu, obdržet celkem částku blížící se k 1,4 mld. EUR. Čerpání z prostředků v této výši bude podmíněno schopností ČR podílet se na spolufinancování částkou 619,5 mil. EUR, tj. 30,9 % z celkové sumy 2001,9 mil. EUR tzv. veřejných financí („národní“ + „evropské“ fondy dohromady).

Kapitola **Životní prostředí** představovala jak z hlediska odborného, tak i finančního jednu z nejobtížnějších částí procesu přípravy ČR na vstup do EU. Přijetí *acquis* v této oblasti má pozitivní vliv na kvalitu života. Na druhé straně značná finanční náročnost má bezprostřední dopad na konkurenceschopnost průmyslových podniků, což je citlivě vnímáno podnikatelskou sférou v členských zemích (otázka tzv. ekodumpingu). ČR se přesto podařilo vyjednat tři přechodná období (přehled viz níže).

Do kapitoly **Ochrana spotřebitele** byly v zásadě zahrnuty právní předpisy ES týkající se ochrany ekonomických zájmů spotřebitele a všeobecné bezpečnosti výrobků včetně informačních systémů, problematika dozoru nad trhem a fungování organizací hájících zájmy spotřebitele. ČR nežádala o přechodná období. V souladu s "Konceptí spotřebitelské politiky ČR" bylo již dosaženo vysokého stupně aproximace práva. Značného pokroku bylo dosaženo i v dobudování dozorových orgánů, v jejich vzájemné spolupráci, v odstraňování duplicitních dozorů a v přípravě na účast v komunitárních informačních systémech. Bylo založeno několik nevládních spotřebitelských organizací, které prostřednictvím téměř 50ti center poskytují služby spotřebitelům k ochraně jejich zájmů.

Přehled ostatních vyjednaných přechodných období (mimo zemědělství)

Přechodná období (PO) požadovaná ČR

Volný pohyb kapitálu

- 1) PO na nabývání zemědělské půdy a lesů v délce 7 let pro osoby, které nemají trvalý pobyt na území ČR. Po třech letech bude přechodné období revidováno. Případná změna (t.j. zkrácení nebo zrušení přechodného období) bude schválena Radou EU na základě jednomyslného rozhodnutí.
- 2) PO na nabývání nemovitostí určených k vedlejšímu bydlení pro cizozemce - občany EU v délce 5 let od vstupu ČR do EU.

Daně

- 1) PO pro zachování snížené sazby daně z přidané hodnoty u dodávek tepelné energie do 31. 12. 2007.
- 2) PO na dodávky stavebních prací pro účely bydlení do 31. 12. 2007.
- 3) PO na zachování nižších sazeb spotřební daně u cigaret a tabákových výrobků do 31. 12. 2006 pro dosažení 57 % zdanění a jednoleté PO (do konce roku 2007) pro přizpůsobení se novému *acquis* v této oblasti.
- 4) Osvobození osob s obratem nižším než 35 tisíc EUR (*derogace*) od registrace plátce DPH.
- 5) Zvláštní úprava (*derogace*) spotřební daně z lihu u pěstitelského pálení s cílem zachovat tradiční domácí výrobu ovocných destilátů.

Energetika

- 1) PO pro vytvoření úplných povinných nouzových zásob ropy a ropných produktů do 31. 12. 2005.
- 2) PO do konce roku 2004 pro aplikaci čl. 18 směrnice 98/30/ES o vnitřním trhu s plynem (liberalizace trhu plynem). Přijetí energetického zákona umožnilo ČR výrazně zkrátit (o 3 roky) žádost o PO na liberalizaci trhu plynem. Zákonem stanovený harmonogram totiž urychlil oproti původnímu předpokladu proces otevírání trhu plynem. ČR tak dosáhne Uníí požadovaného procenta otevření trhu na 28 % již k 1. 1. 2005.

Životní prostředí

- 1) PO do 31. 12. 2005 na nakládání s odpady - směrnice 94/62/EC o obalech a obalových odpadech. PO pro dosažení cílových hodnot u recyklace a opětovného využití obalu (čl. 6 směrnice).
- 2) PO do 31. 12. 2010 na kvalitu vody - směrnice 91/271/EEC o městských odpadních vodách (čištění komunálních vod) - přechodné období pro praktickou implementaci požadavku výstavby čistíren odpadních vod u obcí kategorie 2000 až 10 000 EO (ekvivalentních obyvatel).
- 3) PO do 31. 12. 2007 na implementaci směrnice 2001/80/EC o omezení emisí znečišťujících látek do ovzduší z velkých spalovacích zařízení (resp. na plnění stanovených emisních limitů pro SO₂) pro 2 podniky: teplárnu Přerov a Novou Huť, a.s.

Různé

PO v délce pěti let pro postupný náběh příspěvků do základního kapitálu a rezerv Evropské investiční banky s tím, že k první platbě dojde nejdříve v druhé polovině roku 2005.

Přechodná období (PO) požadovaná EU

Volný pohyb osob

PO v délce až 7 let (ve formátu 2+3+2) na omezení volného pohybu pracovních sil. (Během platnosti výše uvedeného aranžmá se mohou současné a nové členské státy na základě bilaterálních dohod domluvit na liberalizaci pohybu pracovních sil).

Doprava

PO v délce až pěti let (2+2+1) na vnitrostátní silniční přepravu (kabotáž). Současně recipročně bude platit pro dopravce ze současných a nových členských zemí zákaz provádění kabotáže v ČR. (Během platnosti výše uvedeného aranžmá se mohou současné a nové členské státy na základě bilaterálních dohod domluvit na postupné výměně povolení pro provádění kabotáže včetně možnosti plné liberalizace trhu).

Celkový finanční rámec vstupu ČR do EU

Finanční rámec rozšíření pro ČR (v platbách, nikoli závazcích)

Mil. EUR, ceny 1999	2004	2005	2006	Celkem 2004 - 2006
1. Platby ČR do rozpočtu EU	623	963	988	2 574
2. Příjmy ČR z rozpočtu EU (bez kompenzací)	501	985	1 117	2 603
3. Čistá pozice při neexistenci kompenzací (1 - 2)	- 122	22	129	29
4. Kompenzace z rozpočtu EU celkem – tj. příjmy ČR do státního rozpočtu	300	270	177	747
5. Čistá pozice po kompenzacích (3 + 4)	178	292	306	776

Pramen: www.euroskop.cz

Pokud by ČR nevyjednala kompenzace, měla by tedy dle odhadů nárok čerpat v období 2004 - 2006 pouze 29 mil. EUR (rozdíl příjmů a plateb) – v prvních letech členství je náběh příjmů zejména ze strukturálních fondů pouze pozvolný. ČR nicméně vyjednala druhou největší absolutní výši kompenzací mezi kandidátskými zeměmi (po větším Polsku) - již zmíněných 747 mil. EUR, čímž její čistá pozice v období 2004 - 2006 vzrostla na hodnotu 776 mil. EUR.

V prvních třech letech členství v EU by ČR tedy dle odhadů měla přispívat do společného rozpočtu částkou 2574 mil. EUR. Celkově by měla čerpat částku 3350 mil. EUR: z toho 2603 mil. EUR představuje odhadovanou sumu prostředků, jež by ČR měla čerpat na zemědělství (tržní opatření, přímé platby, rozvoj venkova), strukturální opatření (strukturální fondy, fond soudržnosti) či vnitřní programy (budování institucí); zbývajících 747 mil. EUR představuje částku, kterou ČR vyjednala za účelem vylepšení čisté pozice ve vztahu k EU.

Prostředky, které mají „na papíře“ nové členské země k dispozici z fondů EU mohou, ale nemusejí být ve skutečnosti vyčerpány v plné výši (v závislosti na schopnosti předkládat kvalitní projekty, jež schválí Evropská komise). Naproti tomu právě tzv. rozpočtové kompenzace představují jistý příjem pro státní rozpočet a přitom neovlivňují výši ostatních příjmů.

Zatímco odhadované platby a příjmy (v tabulce řádek 1 a 2) vycházejí z obecně stanovených pravidel a možnost vyjednávat o jednotlivých částkách je omezená, kompenzace jsou výlučně výsledkem vyjednávání.

ZEMĚDĚLSKÁ VÝROBA

ROSTLINNÁ VÝROBA

Výrobní faktory RV

Počasí

Průběh klimatických podmínek každoročně velmi významně ovlivňuje produkci zemědělských plodin v ČR. Nejinak tomu bylo i v průběhu roku 2002. Obecně lze konstatovat, že počasí v tomto roce nebylo pro většinu tržních plodin tak příznivé, jako v předchozím roce 2001, na druhou stranu však bylo pro celkovou produkci hlavních rostlinných komodit příznivější, než ve srážkově nedostatkovém roce 2000.

Začátek roku 2002 se vyznačoval relativně silnými mrazy, které nepříznivě ovlivnily hlavně pozdě založené porosty (především ozimého ječmene). Porosty, které vstupovaly do zimy dobře vyvinuté, nebyly těmito mrazy významněji poškozeny, také s ohledem na skutečnost, že byly dostatečně chráněny sněhovou pokrývkou. Pro osev jarních obilovin příznivé poměrně teplé počasí v předjarním období přispělo k časnému nástupu jarních prací. Podstatná část jarních obilovin tak byla zaseta v agrotechnických termínech v průběhu března, příp. počátku dubna.

Na počátku sklizně se ozimé i jarní porosty, původně založené v agrotechnických termínech a s dobrou úrovní ošetřování během vegetace, vyznačovaly poměrně dobrou výnosovou úrovní a velmi dobrou kvalitou. Zlom nastal nástupem přívalových dešťů, které zasáhly podstatné území ČR v první polovině srpna a které následně měly za následek vznik rozsáhlých povodní. Produkce z ploch postižených těmito zvýšenými srážkami se vyznačovala jednak nižší výnosovou úrovní, ale především podstatně nižší kvalitou.

Výživa rostlin

Ve srovnání s rokem 2001 nedošlo v roce 2002 k nárůstu spotřeby čistých živin v minerálních hnojivech. Toto bylo způsobeno kromě ekonomických důvodů zejména nepříznivými klimatickými podmínkami ve 3. a 4. čtvrtletí roku, kdy bylo z důvodu nadměrných srážek prakticky nemožné provádět jakékoliv zásahy na pozemcích.

Spotřeba hnojiv za ČR celkem v hospodářském roce 2001/2002 (v tunách)

Průmyslová hnojiva v čistých živinách				Vápenatá hnojiva ve zboží	Chlévský hnůj
dusíkatá (N)	fosforečná (P ₂ O ₅)	draselná (K ₂ O)	celkem		
227 218	45 531	31 591	304 329	195 516	11 996 226

Pramen: ČSÚ

Spotřeba živin v kg na 1 ha zemědělské půdy

Rok	N	P ₂ O ₅	K ₂ O	Celkem
1999	51,1	8,6	5,9	65,6
2000	58,9	10,8	6,2	75,9
2001	72,6	12,3	7,3	92,2
2002	72,3	12,2	7,7	92,2
Index 2002/2001(%)	99,58	99,18	105,47	100,00

Pramen: MZe

V roce 2002 opět mohli zemědělci získat podporu na vápnění zemědělských pozemků na orné půdě s půdní reakcí do 5,5 pH. Podpora se vztahovala na nákup páleného vápna, mletého vápence či dolomitického vápence. Této podpory bylo využito na 45 635 hektarech a celková výše podpory činila 13 670 379 Kč. Přes tuto podporu došlo ke snížení spotřeby vápenatých hmot o 5,2 %.

Spotřeba vápenatých hmot v ČR

Rok	Celková spotřeba (v tis. t)
2000	243
2001	212
2002	201
Index 2002/2001 (%)	94,8

Pramen: MZe

Ochrana rostlin

Oblast ochrany rostlin byla v roce 2002 pro zemědělce poměrně velmi náročná. Tento rok bychom mohli nazvat rokem chorob rostlin. Problémy s chorobami se projeví téměř u každé pěstované plodiny.

U obilovin byl stále silný výskyt obou hlavních druhů snětí - mazlavé a zakrslé. I když se díky mnoha opatřením (z nichž nejvýrazněji se projevila státní podpora nákupu certifikovaného osiva) podařilo zadržet další nárůst, není to ještě důvod ke spokojenosti. Stanovená opatření je nutno dodržovat přísně i nadále.

Rovněž u olejnin je zřejmý trend zvyšování napadení houbovými chorobami. Zde je příčinou zvyšování pěstebních ploch - při vyšším než patnáctiprocentním zastoupení řepky na orné půdě roste výskyt nejen houbových chorob, ale i živočišných škůdců. Starosti pěstitelům působí nejen běžné choroby (např. hlízenka), ale v poslední době stále více i nádorovitost košťálovin.

Vysoká vlhkost v období srpna a září byla příčinou silného infekčního tlaku plísně bramborové. Přesto byly naskladněny kvalitní, neporaněné hlízy, které lépe vzdorují skládkovým chorobám. Je to důsledek rozšiřující se technologie odkameňování, která je podmínkou šetrné sklizně hlíz. Bramboráři zaznamenali jeden významný úspěch, když se po několika letech úsilí, vynaloženého pěstitele za vedení Státní rostlinolékařské správy, podařilo snížit výskyt bakteriální kroužkovitosti brambor.

U speciálních plodin byly houbové choroby problémem v závěru vegetace (botrytida), rovněž v důsledku zvýšené vlhkosti. V peckovinách bylo započato testování výskytu Evropské svinutky peckovin, která se vyskytla v některých lokalitách a mohla by se stát překážkou obchodu s množitelským materiálem ovocných dřevin.

Z živočišných škůdců zaslouží zvláštní pozornost slimáci, rozšiřující se do dalších oblastí a škodící ve všech plodinách.

Není účelem této stati popisovat zkázu, způsobenou na mnoha porostech povodní. Velké škody, i když ne tak patrné na první pohled, byly způsobeny na ozimech povětrnostními podmínkami v závěru podzimu a během zimy. Vyzimování postihlo nejen obiloviny, ale i řepku a ozimé zeleniny. Postiženy byly hlavně

moravské kraje a střední Čechy. Tyto oblasti půjdou do dalšího vegetačního roku se znatelným handicapem.

Celkově lze konstatovat, že spotřeba chemických přípravků ve srovnání s rokem 2001 poklesla zhruba o 10 %. Příčin je několik - nemožnost ošetřovat v podzimním období, vyšší využití biologických přípravků a celková špatná finanční situace podniků. Snížení spotřeby chemických látek je cílem, k němuž směřuje i propagace uplatňování systémů integrované ochrany rostlin.

Osivo a sadba

Státní dotace na nákup osiva některých druhů obilovin, luskovin a olejnin pomohly v roce 2002 stabilizovat spotřebu uznaného osiva. Obměna osiva v České republice se dostala na úroveň vyspělých evropských zemí. U osiva pšenice dosáhla cca 60 %, u osiva ječmene cca 50 %. Kvalita využívaných farmářských osiv, kterými se zakládají ostatní pěstitelské plochy je velmi nízká. Často připravují z pěstitelských ploch nedostatečně kontrolovaných v průběhu vegetace a ani následné čištění a ošetření proti chorobám a škůdcům není na dostatečné úrovni. Tím problémy s kvalitou zemědělské produkce přetrvávají, přestože objem používaného uznaného osiva se zvýšil.

Nepříznivé klimatické podmínky na konci vegetace a v době sklizně ovlivnily kvalitativní hodnoty vyráběného certifikovaného osiva, zejména obilovin a luskovin. Velkým problémem se stalo dosažení hodnot klíčivosti požadovaných vyhláškou č.191/1996 Sb. u obilovin ozimých i jarních a u některých luskovin. Z uvedených důvodů bylo povoleno snížení spodní hranice klíčivosti pro obiloviny na 75 % a luskoviny 70 %.

Vývoj rozsahu množitelských ploch a objemu výroby uznaného osiva a sadby

Druh osiva a sadby	Uznaná množitelská plocha (ha)				Uznané osivo – sadba (t)			
	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001
Obiloviny	87 907	71 176	59 695	68 781	149 768	114 623	125 370	190 978
Kukuřice	641	510	968	1 340	768	779	1 196	1 766
Luskoviny	9 365	8 139	6 119	6 919	8 450	6 725	7 115	8 019
Olejnin	11 086	8 865	8 060	12 426	6 266	5 332	4 811	3 565
Jetel a trávy	25 736	28 737	30 659	27 564	8 298	9 931	7 357	5 759
Brambory	4 211	4 801	5 313	4 983	41 911	59 638	75 405	78 193

Pramen: ÚKZÚZ

Rostlinné komodity

Obiloviny

První část zimního období na konci roku 2001 a začátku roku 2002 se vyznačovala relativně silnými mrazy, které nepříznivě ovlivnily hlavně pozdě založené porosty (především ozimého ječmene). Porosty, které vstupovaly do zimy dobře vyvinuté, nebyly těmito mrazy významněji poškozeny, také s ohledem na skutečnost, že byly dostatečně chráněny sněhovou pokrývkou. Pro osev jarních obilovin příznivé poměrně teplé počasí v předjarním období přispělo k časnému nástupu jarních prací. Podstatná část jarních obilovin tak byla zaseta v agrotechnických termínech v průběhu března, případně na počátku dubna.

Po prudkém ochlazení na počátku dubna následovalo v tomto měsíci chladné počasí, které spolu s nedostatkem srážek mělo vliv jak na vegetaci ozimů, která se přibrzdila, tak na pomalé a nerovnoměrné vzcházení jarních obilovin. V tomto období silně komplikovaly situaci velké teplotní rozdíly mezi dnem a nocí.

Ke konci dubna došlo k citelnému oteplení a porosty obilovin na to zareagovaly prudkým nástupem vegetace. Limitujícím faktorem příznivého vývoje porostů v tomto období byly nedostatečné srážky.

Další průběh počasí až do žňového období již byl pro další vývoj obilnin poměrně příznivý. Sklizené ozimé i jarní porosty, původně založené v agrotechnických termínech a s dobrou úrovní ošetřování během vegetace, se vyznačovaly poměrně dobrou výnosovou úrovní a velmi dobrou kvalitou. Zlom nastal nástupem příchlových dešťů, které zasáhly podstatné území ČR v první polovině srpna a které následně měly za následek vznik rozsáhlých povodní. Produkce z ploch postižených těmito zvýšenými srážkami se vyznačovala jednak nižší výnosovou úrovní, ale především podstatně nižší kvalitou.

Do marketingového roku 2001/2002 vstupovaly obiloviny s příznivým nižším množstvím počátečních zásob z předchozích období. Sklizeň obilovin v roce 2001 však byla nejvyšší za posledních 10 let a dosáhla 7337,6 tis. t. Tato produkce kromě toho, že pokryla ve všech základních obilnách surovinách domácí poptávku s výjimkou vysoce jakostního žita, u kterého již delší dobu přetrvává na našem trhu nedostatek a ten musí být sanován dovozem, zároveň vedla ke vzniku značného objemu obilí, a to v převážné míře ve formě pšenice, který byl k dispozici na vývoz do zahraničí.

Vzhledem ke skutečnosti, že se v průběhu marketingového roku 2001/2002 potvrdily předpoklady méně příznivých podmínek pro vývoz obilovin do zahraničí než v předchozích letech, nebyl realizován vývoz bilančního přebytku v potřebném množství, což vedlo k výraznému nárůstu konečných zásob. Intervenční nákup pšenice potravinářské ze sklizně roku 2001 nebyl realizován.

Bilance obilovin podle jednotlivých druhů pro marketingový rok 2001/2002

Ukazatel	Jedn.	Pšen. celkem	Žito	Ječm. celkem	Oves	Tritikal.	Kukuř.	Ostatní obil.	Celkem
Osevní plocha	tis. ha	927,2	41,0	497,9	49,4	50,7	54,3	6,3	1626,8
Sklizňová plocha	tis. ha	923,2	40,1	495,1	47,8	49,5	61,9	5,9	1623,6
Výnos	t/ha	4,85	3,72	3,97	2,85	3,87	6,60	1,67	4,52
Výroba	tis. t	4476,1	149,3	1965,6	136,4	191,8	408,6	9,8	7337,6
Počáteční zásoby	tis. t	772,8	83,5	190,4	22,6	12,5	44,6	0,3	1126,7
Dovoz	tis. t	11,4	49,3	22,5	3,9	0,1	19,6	2,0	108,8
Celková nabídka	tis. t	5260,3	282,1	2178,5	162,9	204,4	472,8	12,1	8573,1
Dom. spotř. celkem	tis. t	3811,0	222,0	1875,0	142,0	175,0	374,5	8,5	6608,0
z toho – potraviny	tis. t	1245,0	170,0	575,0	26,0	0,0	12,0	5,0	2033,0
- osiva	tis. t	195,0	12,0	100,0	16,0	10,0	12,5	0,5	346,0
- krmiva	tis. t	2370,0	40,0	1200,0	100,0	165,0	350,0	3,0	4228,0
- tech. užití	tis. t	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0
Vývoz vč. Slovenska	tis. t	75,0	0,4	9,3	0,9	3,3	3,2	2,1	94,2
Celkové užití	tis. t	3886,0	222,4	1884,3	142,9	178,3	377,7	10,6	6702,2
Konečné zásoby	tis. t	1374,3	59,7	294,2	20,0	26,1	95,1	1,5	1870,9

Pramen: ČSÚ; Celní statistika, MZe

Poznámky: Zásoby jsou uvedeny včetně SZIF a SSHR,

Marketingový rok u obilovin začíná 1.7. běžného roku a končí 30.6. následujícího roku

Plocha sklizně obilovin pěstovaných na zrna v roce 2002 dosáhla 1562,1 tis. ha. Došlo tedy k meziročnímu poklesu ploch obilovin, který činí 61,5 tis. ha (3,7 %).

Průměrný výnos všech obilovin se v roce 2002 dosáhl 4,33 t/ha a ve srovnání s předchozím rokem se tak snížil o 0,19 t/ha (4,2 %). Snížení výměry pěstovaných obilovin doprovázené snížením průměrného hektarového výnosu vedlo k výraznému meziročnímu snížení produkce o 566,7 tis. tun obilovin na celkových 6770,8 tis. tun.

Sklizeň obilovin v roce 2002

U	Pšenice			Žito	Ječmen			Oves	Tritik.	Kuk.	Ost. obil.	Celk.
	ozim.	jar.	celk.		ozim.	jar.	celk.					
P	796,2	52,6	848,8	35,3	142,9	345,2	488,1	61,0	53,1	70,6	5,2	1562,1
V	4,64	3,27	4,56	3,37	3,56	3,72	3,67	2,75	3,77	8,73	1,69	4,33
S	3 694,5	172,0	3 866,5	119,2	508,4	1 284,1	1 792,6	167,7	199,9	616,2	8,8	6 770,8

Pramen: ČSÚ

Poznámka: U = ukazatel, P = plocha sklizně (tis. ha), V = výnos (t/ha), S = sklizeň (tis. t)

Produkce obilovin ze sklizně roku 2002 pouze mírně překročila celkovou domácí potřebu a nevytvořila tak sama o sobě zvýšené nároky na vývoz bilančního přebytku do zahraničí, jak tomu bylo u sklizně předchozí. Stávající stav na tuzemském trhu obilovin je však stále pod vlivem nadprůměrné předchozí sklizně obilovin. Také celkově nižší potravinářská kvalita množstevně nadprůměrné produkce roku 2001 způsobila značné problémy při naplnění potřebného vývozu bilančního přebytku, který činil zhruba 800 tis. tun. Celkový vývoz obilovin bez rýže dosáhl v marketingovém roce 2001/2002 pouze 94,2 tis. tun, což vedlo k výraznému zvýšení konečných zásob (tudíž počátečních zásob stávajícího marketingového roku 2002/2003).

Vzhledem k nárůstu zásob byl po sklizni 2002 realizován státní zásah ve formě intervenčního nákupu potravinářské pšenice. V souladu s ustanoveními nařízení vlády č. 237/2001 Sb. SZIF vyhlásil intervenční cenu ve výši 3500 Kč/t a po splnění všech podmínek zahájil v červenci 2002 intervenční nákup za tuto cenu. Intervenční nákup byl pozastaven v říjnu 2002 a celkem bylo vykoupeno přes 720 tis. tun potravinářské pšenice předepsaných kvalitativních parametrů.

Ani v druhém pololetí roku 2002 nedošlo ke zlepšení v možnostech realizace našich obilovin v zahraničí. Ačkoli u převážné části států s významným vlivem na náš vývoz obilovin (např. Maďarsko, Slovensko, Rusko, Ukrajina) došlo k poklesu produkce ve srovnání s loňským výjimečným rokem, přesto charaktery jejich vnitřních trhů zůstaly nadále přebytkové. Naopak země EU jako celek předpokládaly podstatný nárůst obilní produkce, což znamená, že se velmi pravděpodobně nebude opakovat stav z uplynulého období, kdy právě trh EU se stal destinací značné části vývozu z Ruska, Ukrajiny a Maďarska.

Výsadní postavení mezi v ČR pěstovanými obilovinami si udržuje pšenice. Právě přebytek pšenice tvoří podstatnou část našich celkových disponibilních

vývozních možností všech obilovin. Vývoz pšenice do zahraničí je však bržděn její nižší kvalitou z posledních dvou sklizní.

Problémy z předchozího období se zajištěním tuzemského trhu sladovnickým ječmenem se neopakovaly. Vzhledem k pokrytí domácí poptávky vlastní produkcí ustal také dovoz ze zahraničí. Pěstitelské plochy ječmene ozimého i jarního jsou hluboko pod možnostmi danými přírodními i půdními podmínkami a neodpovídají ani rozsahu pěstování těchto plodin v předchozích letech.

Ze všech obilovin největší úbytek produkce vykazuje v posledních letech žito, které v posledních pěti letech zaznamenalo stálý sestupný trend osevních ploch. Navíc kvalita žita z posledních sklizní byla průměrná, takže k potravinářským účelům může být použita pouze část této sklizně a část tuzemské spotřeby musí být kryta dovozem.

Naopak tritikale zaznamenalo ve sklizňovém roce 2002 již šestým rokem po sobě jdoucí navýšení produkce. Ve srovnání s rokem 1996 se produkce téměř čtyřnásobila. Výrobou v tomto roce tritikale převýšilo produkci některých tradičních českých obilovin jako ovsa, žita, či jarní pšenice a začíná svým objemem produkce hrát důležitou roli na trhu s krmnými obilovinami.

Kukuřice ve sklizňovém roce 2002 zaznamenala další mohutný růst produkce, která narostla ve srovnání s předchozím rokem 2001 o více než 50 %. Jedná se tak o již třetím rokem po sobě jdoucí rekordní sklizeň. Ačkoli ještě před sedmi lety se více než polovina tuzemské spotřeby musela dovážet ze zahraničí, v letošním marketingovém roce se kukuřice stala za pšenicí v pořadí druhou obilovinou s největšími vývozními dispozicemi.

Cukrovka, cukr

Po nepříznivých letech 1999 a 2000, kdy výrazně poklesly osevní plochy cukrovky, se podařilo v následujících dvou letech opět stabilizovat osevní plochy v ČR nad úrovní 77 tis. ha. V roce 2002 byla osevní plocha cukrovky v ČR 77 498 ha, tedy pouze mírně pod úrovní roku 2001. Cukrovka v ČR byla v některých krajích silně poškozena srpnovou povodní, proto byla sklizňová plocha 76 900 ha nižší než byl původní předpoklad. V roce 2002 bylo podle ČSÚ sklizeno celkem 3693 tis. t cukrovky při historicky nejvyšším výnosu 47,66 t/ha.

Trh s cukrem v ČR byl v letech 2001 a 2002 stabilizován především zásluhou nařízení vlády č. 51/2000 Sb. (o stabilizaci trhu s cukrem) a po jeho zrušení Ústavním soudem vešlo v platnost nové nařízení vlády č. 114/2001 Sb., o stanovení produkčních kvót cukru na kvótové roky 2001/2002 až 2004/2005. Některá ustanovení z tohoto nařízení vlády byla zrušena náležením Ústavního soudu č. 499/2002 Sb. vyhlášeného dne 29.11. 2002 ve Sbírce zákonů. Z tohoto nálezu mimo jiné vyplývá, že se musí znovu a podle jiných kritérií stanovit individuální kvóty cukru pro cukrovary pro marketingový rok 2003/04. Nedílnou součástí systému stabilizace trhu s cukrem jsou i státem stanovené minimální ceny cukru a cukrovky. V marketingovém roce 2001/02 byla stanovena s platností do 31.8.2002 minimální cena cukru bílého krystal 16 500 Kč/t a minimální cena cukrovky 978 Kč/t. Podle výměru MF č. 05/2002 byla dále stanovena s platností od 1.9. 2002 minimální cena cukru pro rok 2002/03 17 300 Kč/t a minimální cena cukrovky 980 Kč/t. Minimální ceny cukru i cukrovky pro rok 2002/03 byly zrušeny výše citovaným náležením Ústavního soudu. V zájmu rychlé cenové stabilizace této komodity vešlo v platnost dne 8. ledna 2003 nařízení vlády č. 15/2003 Sb., ve kterém byly stanoveny minimální

cena cukru 17 300 Kč/t a minimální cena cukrovky 980 Kč/t. I když byly dosavadní tržní řády pro cukr zrušeny, splnily bezesporu nezastupitelnou úlohu stabilizace osevních ploch cukrovky a trhu s cukrem v ČR v letech 2001 až 2002.

Součástí tržní organizace s cukrem musí být i ochrana trhu a proto dnem 29. 5. 2002 nabylo účinnosti nařízení vlády č. 239/2002 Sb., kterým se stanoví ochranné opatření na dovoz kakaového prášku s obsahem cukru nebo jiných sladidel. Pro rok 2002 byla stanovena dovozní kvóta 95 t se smluvní celní sazbou. Sazba dovozního cla stanovená celním sazebníkem nebo mezinárodní smlouvou nad úrovní dovozní kvóty se zvyšuje o 113 %, ale minimální clo je 12,2 Kč/kg. V roce 2002 bylo v důsledku ochrany dovezeno pouze 126 t této komodity. Dnem 28. února 2002 vešla v platnost vyhláška MF č. 87/2002 Sb., o omezení aktivního zušlechťovacího styku v podmíněném systému. Podle této vyhlášky bylo možné v roce 2002 propustit do celního režimu AZS cukr a některé vybrané substituenty cukru v maximálním množství 4600 t. V platnosti nadále zůstává NV č. 263/2001 Sb., kterým se stanoví ochranné opatření na dovoz některých náhradních sladidel do ČR.

Při přístupových jednáních s EU byla ČR přidělena národní produkční kvóta v celkové výši 454 862 tis. t cukru, z čehož 441 209 tis. t reprezentuje tuzemskou produkční kvótu „A“ a 13,653 tis. t kvótu „B“, v rámci níž je možné realizovat subvencovaný vývoz cukru. Tyto kvóty budou platné po vstupu ČR do EU, tedy v kvótovém roce 2004/05.

Stanovení vyšších produkčních kvót cukru podle NV č. 114/2001 Sb. vytvořilo prostor pro širší uplatnění tuzemského cukru na domácím i světovém trhu v kvótovém roce 2001/02. V kvótovém roce 2001/02 bylo prodáno z českých cukrovarů na tuzemském trhu celkem 355 324 t, což představuje významný meziroční nárůst o 54 158 t. Celkem bylo v ČR v kvótovém roce 2001/02 prodáno z českých cukrovarů (včetně cukru určeného na vývoz) 561 395 t (meziroční nárůst o 92 890 t). Stanovení vyšší produkční kvóty v celkovém objemu 504 tis. t pro kvótový rok 2002/03 se zřejmě odrazilo i ve meziročně vyšší produkci cukru v roce 2002/03, která se odhaduje na 527,8 tis. t. Podle posledních údajů SZIF bylo v ČR za poslední 4 měsíce roku 2002 již vyrobeno 512 942 t cukru. V těchto čtyřech měsících bylo z českých cukrovarů podle údajů SZIF celkem prodáno 188 462 t cukru v celkové hodnotě 2,440 miliardy Kč.

Cena u zemědělských výrobců cukrovky (CZV) byla na počátku podzimní kampaně 2002 (v září 997 Kč/t) podstatně vyšší než v předchozím roce (v září 963 Kč/t). Příčinou bylo vedle příznivého suchého počasí v počátku kampaně i vyšší cukernatost řepy sklizené v počátcích kampaně. V dalších měsících však se zhoršujícím počasím postupně klesala kvalita nakupované cukrovky a tedy i CZV, která dosáhla v prosinci již pouze hodnoty 932 Kč/t. Tak jako v předchozí kampani se i v této kampani cukrovka u některých cukrovarů vykupovala i v lednu 2003. Průměrná roční CZV 969 Kč/t v roce 2002, byla zhruba na úrovni loňského roku. V roce 2002 jsme zaznamenali určitý pokles cen průmyslových výrobců cukru (CPV). Průměrná roční cena cukru poklesla meziročně z 18,14 Kč/kg na 17,55 Kč/kg. Ceny cukru byly sice o málo nižší než v minulém roce v průběhu celého roku, největší propad CPV na hodnotu 14,65 Kč/kg však nastal až v prosinci, tedy po zrušení minimální ceny cukru. Spotřebitelské ceny cukru v roce 2002 rovněž poklesly (meziročně v průměru o 1,34 Kč/kg) na průměrnou cenu 20,31 Kč/kg.

Bilance výroby a spotřeby cukru včetně cukru ve výrobcích (v tis. t)

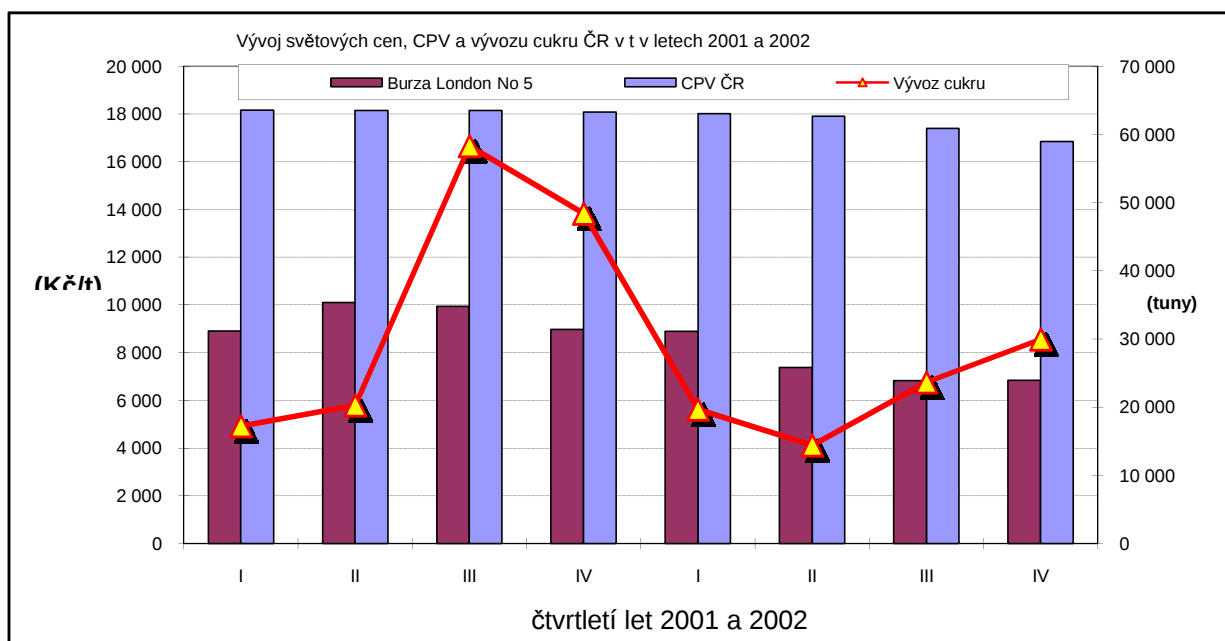
Ukazatel	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03 (odhad)
Počáteční zásoba	17,0	82,2	173,3	164,7	110,7	71,47
Výroba cukru z řepy	531,7	470,2	395,2	434,2	491,0	527,8
Dovoz celkem	93,0	135,4	178,3	172,2	142,3	136,3
z toho - dovoz cukru	17,4	56,9	54,1	58,0	42,3	41,0
- dovoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru	75,6	78,5	124,2	114,2	100,0	95,3
Celková nabídka	641,7	687,8	746,8	771,1	744,0	735,5
Domácí spotřeba	434,7	426,3	445,0	442,7	450,0	455,5
Vývoz celkem	124,8	88,2	137,1	217,7	222,6	183,0
z toho - vývoz cukru	77,8	34,0	55,9	118,9	107,7	77,5
- vývoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru	47,0	54,2	81,2	98,8	114,9	105,5
Celková poptávka	559,5	514,5	582,1	660,4	672,6	638,5
Konečná zásoba	82,2	173,3	164,7	110,7	71,4	97,0

Pramen: MZe ČR, Celní statistika a ČMCS

Poznámka: Marketingový rok u cukrovky – cukru začíná 1. 10. běžného roku a končí 30. 9. následujícího roku

Saldo zahraničního obchodu s cukrem bylo v marketingovém roce 2001/02 vysoce kladné s hodnotou 568,4 mil. Kč a v množstevním vyjádření + 63 973 t. Je to druhá nejvyšší hodnota salda zahraničního obchodu s cukrem po roce 1996/97. Saldo obchodu s cukrem bylo zhruba na úrovni předchozího marketingového roku (561,9 mil. Kč). V roce 2001/02 bylo do ČR dovezeno celkem 42 347 t cukru v celkové hodnotě 450,57 mil. Kč, z toho bylo 32 806 t do volného oběhu, 7133 t do celního režimu aktivního zušlechťovacího styku (AZS) a 2408 t do ostatních celních režimů. Meziročně se podařilo po přijetí vyhlášky MF č. 87/2002 Sb. o omezení dovozu v celním režimu AZS velmi výrazně snížit dovoz cukru v tomto celním režimu (o 32 020 t). Největší množství cukru bylo dovezeno ze zemí EU (57,4 % z celkového dovozu) a z Polska (23,7 % z celkového dovozu). V roce 2001/02 bylo z ČR vyvezeno celkem 106 320 t cukru v celkové hodnotě 1018,9 mil. Kč. Meziročně se vývoz cukru snížil pouze o 12 563 t (10,5 %). V roce 2001/02 bylo nejvíce cukru vyvezeno do zemí CEFTA, především do Polska (29 620 t), i nadále přetrvávají vysoké objemy vývozu do teritoria zemí bývalé SFRJ (31 232 t). Velmi významně naopak poklesl vývoz cukru do zemí SNS, kam bylo vyvezeno v roce 2001/02 celkem 20 178 t (meziroční snížení o 29 283 t). Vzhledem ke skutečnosti zvýšeného prodeje cukru na tuzemském trhu koncem roku 2002, poklesl výrazně i export cukru z ČR, proto se dá předpokládat, že se sníží celkový export cukru v roce 2002/03. V roce 2001/02 došlo meziročně k vysokému nárůstu vývozu řepné melasy z ČR. Dovoz melasy se přitom meziročně snížil o 7298 t.

Podle prvního odhadu společnosti F.O. Licht vzroste světová produkce cukru v roce 2002/03 meziročně o 5,7 % na úroveň 143 390 tis. t v hodnotě surového cukru. Pod vlivem odhadu zvýšené produkce cukru se v roce 2002 snížily i burzovní ceny na světovém trhu cukru meziročně o 20,68 USD/t na průměrnou hodnotu 228,26 USD/t (burza London No 5).

Pramen: ČSÚ

Poznámka: CPV = ceny průmyslových výrobců

Brambory, škrob

Brambory

Průběh počasí v roce 2002 byl pro brambory celkově méně příznivý. Časný nástup jara umožnil zahájit výsadbu raných brambor koncem února, příznivější vláhové podmínky oproti minulému roku umožnily plně využít technologie odkameňování půd před výsadbou brambor. Celkově příznivé počasí trvalo do počátku léta. Velmi rané brambory vykazovaly vysokou dynamiku nárůstu výnosu. Počátkem června byly na odrůdové zkušebně v Přerově nad Labem zjištěny výnosy velmi raných odrůd okolo 25 tun z hektaru. Vyšší dešťové srážky v měsíci červnu zapříčinily časný výskyt plísně bramborové v porostech brambor. Příznivé podmínky pro plíseň bramborovou trvaly vlivem extrémních dešťových srážek po celé vegetační období, což se odrazilo v intenzitě ochrany. Včasnými ošetřeními odrůd citlivých na napadení plísní bramborovou se předním pěstitelům podařilo při osminásobném ošetření sklízet zdravé konzumní hlízy. Dešťové srážky i v období sklizně neumožnily po mnoha letech sklídit všechny porosty brambor. Zůstaly nesklizené podmáčené pozemky v Polabí, nesklidily se veškeré plochy konzumních i průmyslových brambor v bramborářských oblastech Čech i Moravy. Nesklizené plochy byly v řádu stovek hektarů. Dostatek vláhy a intenzivní chemická ochrana proti plísní bramborové umožnily lepší realizaci výnosového potenciálu brambor. Někteří pěstitelé dosahovali na jednotlivých pozemcích výnosy 50 – 60 tun z hektaru.

Od roku 2002 začal ČSÚ uplatňovat novou metodu statistického zjišťování v zemědělství, která je shodná s mezinárodní metodikou Eurostat. V této metodice jsou zvláště agregovány údaje za zemědělský sektor a zvláště za sektor domácností. Sklizňová plocha odpovídá ploše osevní.

Plochy a výnosy brambor podle jednotlivých sektorů v roce 2002

Plodina	Zemědělský sektor (ha)	Domácnosti (ha)	Celková plocha (ha)	Průměrný výnos (t/ha)	Celková sklizeň (t)
Rané bramb.	8 599	3 002	11 601	18,65	216 371
Ostat. bramb.	29 715	5 601	35 316	25,19	889 598
z toho – konz.	22 789	5 601	28 390	24,67	700 602
- prům.	6 926	x	6 926	27,29	188 994
Celkem	38 314	8 603	46 917	23,57	1 105 967

Pramen: ČSÚ

Tabulka ukazuje protichůdný charakter našeho bramborářství, kdy vedle sebe existuje vysoký podíl (cca 18 %) ploch, na kterých se brambory pěstují zahrádkářským způsobem a zemědělská velkovýroba s desítkami a stovkami hektarů brambor v jednom podniku.

Pokles ploch o 7220 ha , oproti předešlému roku, na 46 917 ha znamená opět historické minimum ploch osázených bramborami, které však bylo vyváženo vzestupem výnosu o 2,69 t/ha, takže došlo ke snížení celkové produkce oproti minulému roku jen o necelých 25 tisíc tun. Výše této produkce spolu s dovozem okolo 50 tisíc tun brambor plně pokrývá potřeby zpracovatelského průmyslu, spotřebu konzumních brambor i sadby. Plochy poklesly pouze u konzumních brambor, u raných se plocha nezměnila, u škrobárenských brambor došlo k nárůstu plochy o přibližně 1700 ha.

Pro zpeněžování produkce brambor byl příznivý počátek roku, kdy ceny zemědělských výrobců (CZV) pozdních konzumních brambor v jarních měsících překročily cenu 7 tisíc Kč za tunu. V této době došlo k paradoxu, že certifikovaná sadba některých odrůd se prodávala za nižší cenu než konzumní brambory. Při prodeji raných brambor došlo však k rychlému cenovému vystřízlivění. První rané brambory se prodávaly za cenu o 5000 Kč/t nižší, než před rokem. Zahajovací CZV 10 000 Kč/t koncem května rychle klesala, takže průměrná CZV raných brambor v měsíci červnu činila 5948 Kč/t, (v roce 2001 to bylo 7856 Kč/t). Tento cenový pokles byl doprovázen i potížemi v odbytu produkce raných brambor. Cenově nepříznivé podmínky trvaly i při prodeji podzimní produkce pozdních konzumních brambor z bramborářské oblasti. Přetlak nabídky na poptávku byl ovlivněn potřebou prodat do zimy partie nevhodné pro dlouhodobé skladování do jarních měsíců.

Ve státní odrůdové knize bylo v roce 2002 zapsáno 114 odrůd brambor od velmi raných až po pozdní. Plocha množitelských porostů brambor 5261 ha byla stejná jako předešlý rok. Vysoký výskyt mšic přenášejících virové choroby brambor způsobil, že při testování sadby Elisa bylo zamítnuto okolo 19 % z výměry sadby. Odrůdy vnímavé na virové choroby vykazaly největší procento neuznaných ploch.

Škrob

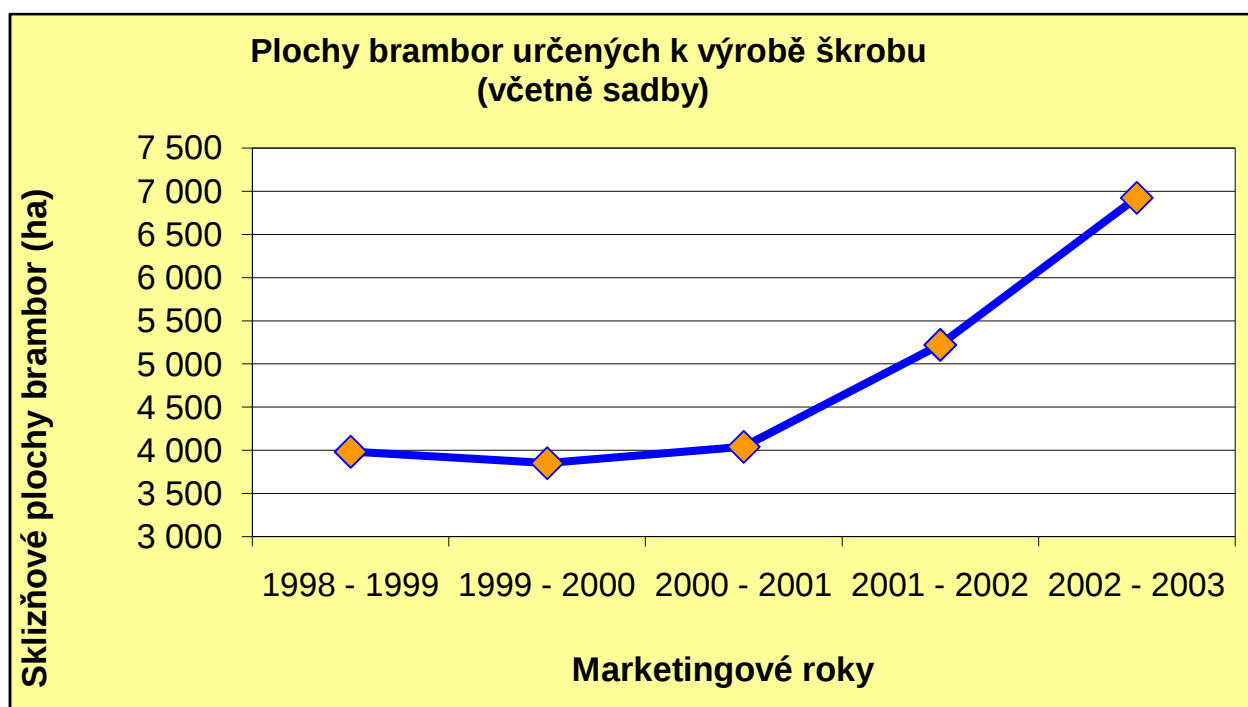
Zvýšení plochy škrobárenských brambor je důsledkem stabilních dodavatelsko odběratelských vztahů mezi pěstiteli brambor a výrobcí škrobu.

Plochy brambor určených k výrobě bramborového škrobu včetně sadby a množství vyrobeného bramborového škrobu

Marketingový rok	Sklizňové plochy (ha)	Průměrný výnos (t/ha)	Sklizeň (t)	Množství vyrobeného bramb. škrobu (t)
1998 – 1999	3 983	25,78	102 670	16 400
1999 – 2000	3851	22,98	88 493	16 800
2000 – 2001	4041	28,01	113 184	25 700
2001 – 2002	5221	25,05	130 759	29 600
2002 – 2003	6924	27,29	188 994	35 970

Pramen: ČSÚ, ČŠS

Poznámka: Marketingový rok u brambor určených k výrobě škrobu začíná 1. 9. běžného roku a končí 31. 8. následujícího roku

Pramen: ČSÚ, ČŠS

Systém minimální ceny za dodávané brambory a platba pěstitelům brambor do 30 dnů po dodání brambor škrobárně je zakotven v nařízení vlády č. 175/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky a zásady pro poskytování finanční podpory pro zpracování brambor a pšenice na škrob a kterým se stanoví podmínky a zásady pro poskytování subvence při vývozu výrobků z bramborového škrobu, v platném znění.

V uvedeném nařízení vlády je stanovena podpora pro zpracování brambor na bramborový škrob ve výši do 1500 Kč na 1 tunu bramborového škrobu obsaženého v bramborách určených pro zpracování na bramborový škrob. Podpora je poskytována prostřednictvím SZIF, a to na množství nejvýše 51 000 tun

bramborového škrobu. V roce 2002 byla tato podpora vyplacena na množství 29 683 tun škrobu v celkové výši 44 525 tis. Kč.

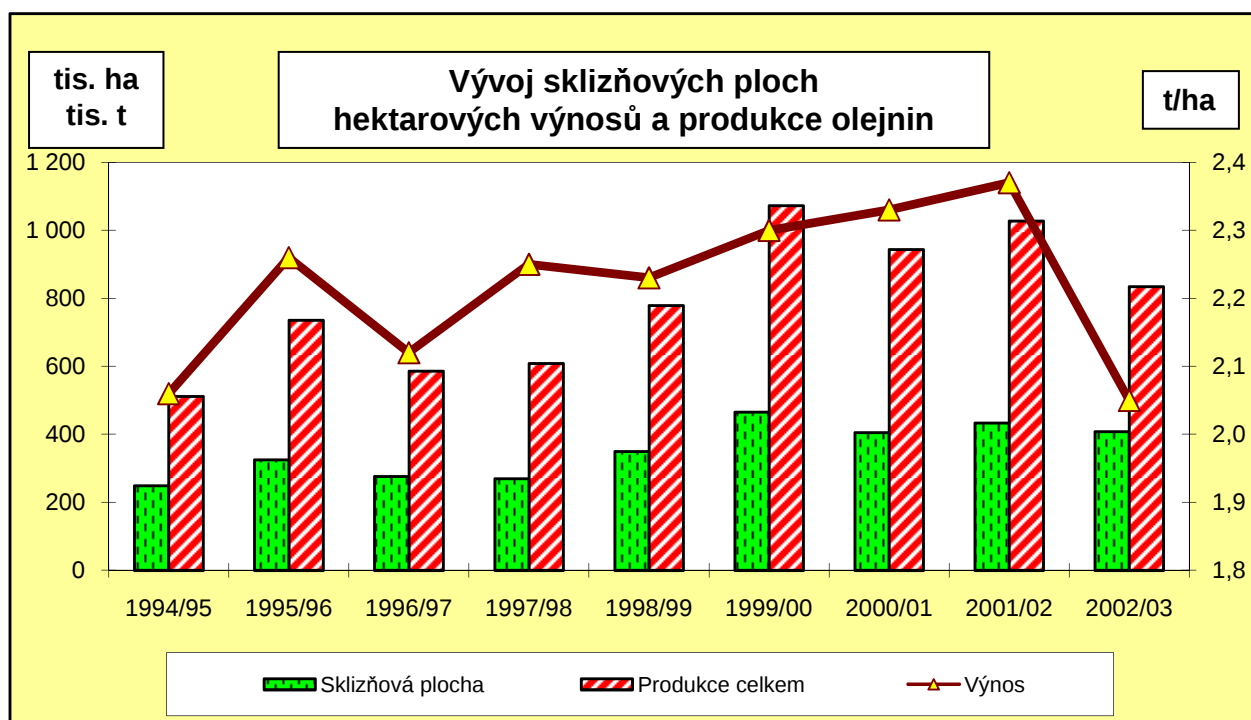
Další podpora je poskytována jako subvence při vývozu výrobků z bramborového škrobu ve výši 5000 Kč na tunu bramborového škrobu obsaženého ve výrobku z bramborového škrobu. Subvence je poskytována nejvýše na množství 6000 tun bramborového škrobu. V roce 2002 byla subvence vyplacena na množství 4623 tun škrobu v celkové výši 23 115 tis. Kč.

Uvedené nařízení vlády č. 175/2001 Sb. umožňuje pěstitelům brambor i výrobcům škrobu perspektivu ve vývoji odvětví a zajišťuje určité podnikatelské jistoty a v důsledku toho vzrůstají každoročně pěstitelské plochy brambor určených k výrobě bramborového škrobu i samotná výroba bramborového škrobu.

Koncem roku 2002 po složitých jednáních přidělila EU České republice produkční kvótu ve výši 33 660 tun bramborového škrobu.

Olejnin

Olejnin zůstávají přes určitý pokles pěstitelských ploch v roce 2002 důležitou součástí rostlinné výroby a jsou hned po obilovinách hlavní tržní plodinou zemědělců. Zastoupení všech olejnin na orné půdě představovalo 14,7 %. Nejvyšší rozsah z osevních ploch 76,4 % připadal na řepku, následovala hořčice s 8,6 %, se 7,2 % mák a s 5,9 % slunečnice.

Pramen: ČSÚ

Celková produkce olejnin 823 401 t dosažená v roce 2002 byla nejnižší za poslední čtyři roky. Při srovnání s předchozím rokem činil výpadek 255 349 t. Na výpadku produkce s podílela především řepka, přičemž její výpadek předčil výpadek všech olejnin, protože část výpadku řepky nahradila vyšší produkce hořčice a sóji. Z celkového objemu produkce olejnin připadá nejvyšší podíl na řepku

709 533 t . Následují další olejniny s objemem výroby u slunečnice 54 581 t, u hořčice 32 213 t, u máku 16 918 t a sóji 6391 t.

Sklizeň olejnin v roce 2002

Plodina	Výměra (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
Řepka	313 025	2,27	709 533
Slunečnice	24 242	2,25	54 581
Hořčice	35 798	0,90	32 213
Mák	29 637	0,57	16 918
Sója	3 002	2,13	6 391
Len setý olejný	2 385	1,00	2 386
Ostatní olejniny	1 649	0,84	1 379
Olejniny celkem	409 738	2,01	823 401

Pramen: ČSÚ

Řepka olejná

Řepka olejná, jako jedna z nejdůležitějších tržních plodin v roce 2002 zklamala nejen nízkým hektarovým výnosem, nižším oproti roku 2001 o 0,57 t/ha, ale i nízkou cenou zemědělských výrobců. V období července až srpna se CZV řepky pohybovala kolem 5800 Kč/t, tzn. na úrovni minimálně o 800 Kč/t nižší než v roce předešlém. Tato cena se od konce září postupně zvyšovala, ale zvýšení cen se už většinou nedostalo k prvovýrobcům, kteří řepku prodávají v době sklizně. Ze zvýšení cen tak většinou měli prospěch už jen obchodníci.

Nízkou celkovou produkci řepky ovlivnily nižší osevní plochy, horší stav porostů v podzimním období a vysoké teploty s nízkým přídelem srážek v období května. Negativní vliv na porosty řepky mělo rozšíření houbových chorob i vysoký výskyt živočišných škůdců na konci vegetace. Nebylo to jen rozšíření chorob a škůdců a klimatické podmínky v období vegetace, ale zřejmě i vysoké procento zastoupení řepky na orné půdě spolu s minimalizačními technologiemi zpracování půdy. Produkce řepky ve výši 709 533 t by měla plně pokrýt potřebu zpracovatelů v České republice, která se pohybuje na úrovni 550 – 600 tis. tun, pokud nedostane přednost vývoz řepky do zahraničí.

V roce 2002 pokračovala podpora nepotravinářského užití řepky z půdy uvedené do klidu podle zásad nařízení vlády č. 86/2001. Celkem bylo uvedeno do klidu 142 125 ha orné půdy. Z této plochy vyčleněné z produkce pro potravinářské a krmné účely, na které zaujímala řepka 75 259 ha (tj. 53 %) nakoupil Státní zemědělský intervenční fond 171 000 t řepky pro výrobu MEŘO za cenu 4830 Kč/t včetně DPH. Na objem ve výši 59 000 t řepkového semene, což je rozdíl mezi objemem nakoupené řepky a řepky, kterou SZIF má zajistit pro výrobce MEŘO poskytne SZIF podporu těmto výrobcům, aby si řepku zajistili na trhu vlastními silami. Podle předběžných údajů dosáhla v roce 2002 domácí produkce MEŘO 70 000 t při zpracování 230 000 t řepky.

Slunečnice

Klimatické podmínky na jaře roku 2002 většinou umožnily založit porosty slunečnice v optimálních agrotechnických termínech. Podařilo se dosáhnout odpovídajícího počtu jedinců na hektar a vytvořit tak základ pro dobrou úrodu. Vyšší teploty a srážky v průběhu června vyvolaly rozšíření houbových chorob, které si vyžádaly následné agrotechnické zásahy. Přes určité problémy se podařilo dosáhnout velmi dobrého výnosu 2,25 t/ha, vlastně nejvyššího za posledních devět let. Z osevní plochy 24 242 ha byla získána produkce 54 581 t. Kvalita slunečnicového semene zejména s ohledem na obsah volných mastných kyselin byla

vyšší než v minulém roce. Domácí zpracovatelský průmysl dovezl slunečnici pro výrobu olejů ze zahraničí, převážně ze Slovenska. Slunečnice z domácí produkce směřuje na zahraniční trhy, především do Německa, Rakouska, Holandska a Polska. Ceny zemědělských výrobců se pohybovaly na přijatelné úrovni.

Ostatní olejnin

Z ostatních olejnin mají pro zemědělskou výrobu význam především hořčice bílá a mák. Česká republika patří u těchto plodin k předním evropským výrobcům. U obou jmenovaných plodin dochází ke kolísání cen vlivem výše nabídky na domácím, ale především na zahraničním trhu, protože se jedná o komodity s výrazně exportním určením. Mezi ostatní olejnin je třeba zařadit i sóju, jejíž plochy se postupně rozšiřují a její význam tak vzrůstá. Klimatické podmínky pro pěstování ostatních olejnin nebyly příznivé, proto dosažené průměrné hektarové výnosy u máku 0,57 t/ha a u hořčice 0,90 t/ha patří k nižším. U máku dosáhla celková produkce 16 918 t z osevní plochy 29 637 ha. U hořčice z osevní plochy 35 798 ha činila produkce 32 213 t. Sklizené semeno hořčice dosáhlo různého stupně kvality podle toho, zda došlo ke sklizni za příznivých klimatických podmínek, nebo až po následném deštivém období. Stejný vliv měla doba sklizně i na kvalitu semene máku. Průměrný hektarový výnos u sóji 2,13 t/ha je za deset let pěstování nejvyšší a příznivé je především to, že byl dosažen na poměrně velké ploše 3002 ha. Celková produkce sóji činila 6391 t. Uplatnění nachází sója jak v krmivářském, tak v potravinářském průmyslu.

Luskoviny

Rozsah pěstitelských ploch luskovin na zrna se v České republice každoročně významně snižuje. Ve srovnání s výměrou 90 110 ha v roce 1992 byla jejich sklizňová plocha v roce 2002 nižší o 55 937 ha (62 %) a činila 34 173 ha. Celková produkce semene poklesla za uplynulých 10 let z 203 472 t na 65 124 t, tj. o 138 348 t (68 %). Dlouhodobě nedostatečná ekonomická rentabilita v řadě významných a tradičních domácích zemědělských komodit neumožňovala prvovýrobcům dostatečné vklady do půdy a technologií pěstování plodin. Nízká intenzita výroby pak dále zhoršuje dosahované výsledky ve výnosech a kvalitě produkce. Přes pouhých 34 173 ha luskovin v celé ČR tento údaj neznamena intenzitu a dobré výsledky, ale roztržitost, extenzitu a většinou okrajovou pozornost, věnovanou zemědělcům těmto plodinám.

Vývoj ploch, výnosů a produkce luskovin na zrna celkem a hrách

Rok	Luskoviny celkem			Hrách		
	Plocha (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)	Plocha (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
1992	90 110	2,26	203 472	74 904	2,39	179 366
1993	93 557	2,43	227 497	82 464	2,45	201 724
1995	59 872	2,41	144 136	52 158	2,50	130 428
2000	39 823	2,13	84 946	33 826	2,22	75 256
2001	37 246	2,46	91 443	32 135	2,57	82 538
2002	34 173	1,91	65 124	27 971	2,01	56 145

Pramen : ČSÚ

Nejrozšířenějšími domácími luskovinami na zrna jsou hrách a bob. Podle údajů ČSÚ činily v roce 2002 sklizňové plochy hrachu 27 971 ha (82 % celkové výměry luskovin na zrna), plochy fazolu 20 ha a plochy ostatních luskovin 6182 ha. Z ostatních luskovin činila výměra bobu na zrna zhruba 3000 ha (9 % celkové výměry luskovin). Podle dosažených výsledků sklizně patřil rok 2002 u luskovin k nejhorším za posledních 20 let. Velmi teplé a suché počasí v době kvetení luskovin, silný výskyt mšic a následně virových chorob a zrnokazů významně snížily dosažené výnosy a kvalitu semene luskovin. Podle definitivních údajů o sklizni dosáhly průměrné dosažené výnosy u hrachu 2,01 t/ha, u fazolu 1,85 t/ha, u ostatních luskovin 1,45 t/ha, což je z hlediska rentability pěstování velmi nízká úroveň výsledků.

Velmi vysoké dovozy sójových extrahovaných šrotů pro domácí krmivářský průmysl spolu s nadprodukcí krmných obilnin působí pokles obchodních cen semene luskovin. Průměrná roční cena zemědělských výrobců krmného hrachu v roce 2002 ve výši 3952 Kč/t byla zhruba o 650 - 800 Kč/t nižší, než průměrná cena v letech 1997-1998.

Průměrná spotřeba luštěnin v ČR k lidské výživě zůstává v posledních dvou letech na úrovni 2,2 kg/obyv./rok. V průběhu posledních let se mírně zvýšila spotřeba fazolu a čočky (0,5 kg resp. 0,7 kg/obyv./rok), přičemž průměrná spotřeba hrachu dlouhodobě stagnuje na úrovni 1 kg/obyv./rok. Většina luštěnin k potravinářskému užití se do ČR dováží. Celkový dovoz luštěnin činí v posledních letech zhruba 12 tis. t. Vývoz semene luskovin se v posledních 3 letech významně snížil s poklesem produkce a dosažené kvality semene. Zatímco ještě v roce 2000 dosáhl vývoz semene luskovin (včetně osiv) z ČR 36 292 t v hodnotě 234 mil. Kč, v roce 2002 se jejich vývoz snížil na 23 632 t v hodnotě 142 mil. Kč.

Z hlediska krmivářského a agrotechnického vysoce hodnotný přínos pěstování a produkce luskovin tak nebyl dosud využíván. Předpoklady pro postupné rozšiřování a stabilizaci pěstování luskovin vytváří rostoucí domácí poptávka po hrachu a bobu ke krmnému užití a stabilně vysoká poptávka v Německu a dalších zemích EU.

Podmínkami k zajištění rentabilní výnosové úrovně nad 3 t/ha semene luskovin je výběr vhodných půdních a klimatických podmínek a výběr vhodných odrůd. Současná nabídka představuje podle seznamu registrovaných odrůd 27 odrůd hrachu a 13 odrůd bobu. Zejména moderní odrůdy hrachu růstového typu odolnějšího k poléhání a beztaninové odrůdy bobu by měly, při dodržování intenzivní pěstitelské technologie, přispět k nárůstu dosahovaných výnosů a kvality produkce.

Len přadný a konopí

Len přadný

Len přadný je jednou z mála zemědělských komodit, která nemá v současné době problémy s odbytem. Naopak, z bilance výroby a potřeby třeného vlákna vyplývá, že více než polovina potřebného množství se k nám musí dovážet, a to i v kvalitě, kterou jsme schopni v ČR vypěstovat. Rychlejšímu rozšíření ploch přadného lnu na potřebnou plochu brání vedle rizikovosti pěstování této plodiny také nedostatek finančně dostupné sklizňové techniky.

Pěstování přadného lnu bylo v roce 2002 finálně podpořeno 7 tis. Kč/ha v rámci nařízení vlády č. 86/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky pro poskytování finanční podpory za uvádění půdy do klidu a finanční kompenzační podpory za uvádění půdy do klidu a zásady pro prodej řepky olejné vypěstované na půdě uváděné do klidu. Žadatelům (v počtu 142), kteří splnili podmínky tohoto nařízení a pěstovali přadný len na 5825 ha bylo vyplaceno celkem 40 504 tis. Kč.

V roce 2002 bylo přadným lnem oseto 5884,5 ha. K setí bylo použito 15 odrůd. Největší osevní plochy zaznamenaly odrůdy Jordán a Escalina (každá cca 21 % ploch), a odrůda Bonet (13,3 %) a Viking (11,5 %) ploch.

Setí bylo zahájeno v druhé polovině března, ukončeno v dubnu. Proběhlo bez výraznějších problémů, klimatické podmínky byly celkem příznivé i pro vzcházení. Porosty přadného lnu od počátku vegetace 2002 až do konce června byly vyrovnané, délkový růst stonků negativně ovlivnil v některých oblastech nedostatek srážek v měsíci květnu.

Trhání bylo zahájeno již počátkem července, do 31.7. bylo vytrháno 80 % ploch, do konce srpna 99 % a zbytek v první polovině září. Větrné počasí a vydatné deště v druhé polovině srpna způsobily, že 30 ha zůstalo nevytrháno z důvodu záplav a pocuchání porostů. Zůstalo nesklizeno 161 ha z důvodu přerostení stonků v důsledku silných dešťů a podmáčení pozemků. Dle ČSÚ byla z 5843 ha celková sklizeň rosených stonků 14 915 t, průměrný výnos roseného stonku 2,55 t/ha.

Lnářský svaz uvádí sklizňovou plochu 5694 ha, celkovou sklizeň rosených stonků 15 271 t, průměrný výnos roseného stonku 2,73 t/ha, průměrný obsah dlouhého vlákna 13,6 %, průměrný obsah koudele 13,9 %, průměrnou jakost vlákna tex 100 (rozpětí tex 140 – 92) a průměrnou realizační cenu za rosený stoněk 4218 Kč/t.

Produkce tuzemského lněného vlákna pokrývá cca polovinu potřeby domácího textilního průmyslu. Při dosažení průměrných výnosových ukazatelů je zapotřebí zvýšit plochy přadného lnu na 12 tis. ha, aby byly naplněny požadavky domácích zpracovatelů na vlákno.

Konopí seté

Pěstování konopí v ČR a jeho uplatnění pro textilní využití i jako energetického zdroje se začalo ověřovat v roce 1998. V roce 2001 byly do Státní odrůdové knihy zapsány odrůdy Beniko a Juso - 11, povolené pro pěstování v ČR. Množení jejich osiva je zajištěno. V roce 2002 bylo v Kácově dokončeno vybudování linky pro zpracování konopného stonku na vlákno.

Zelenina

Zelenina má z hlediska racionální výživy velký význam. Vyznačuje se nízkou energetickou hodnotou, dodává lidskému organizmu látky nezbytné pro jeho zdravý vývoj apod. V ČR se pěstuje zelenina mírného pásma, a to především hlávkové zelí, cibule, mrkev, květák, petržel, hrášek a okurky. V posledních letech se rozšiřuje i pěstování méně tradičních druhů zelenin, jako např. pekinské zelí, pór a brokolice.

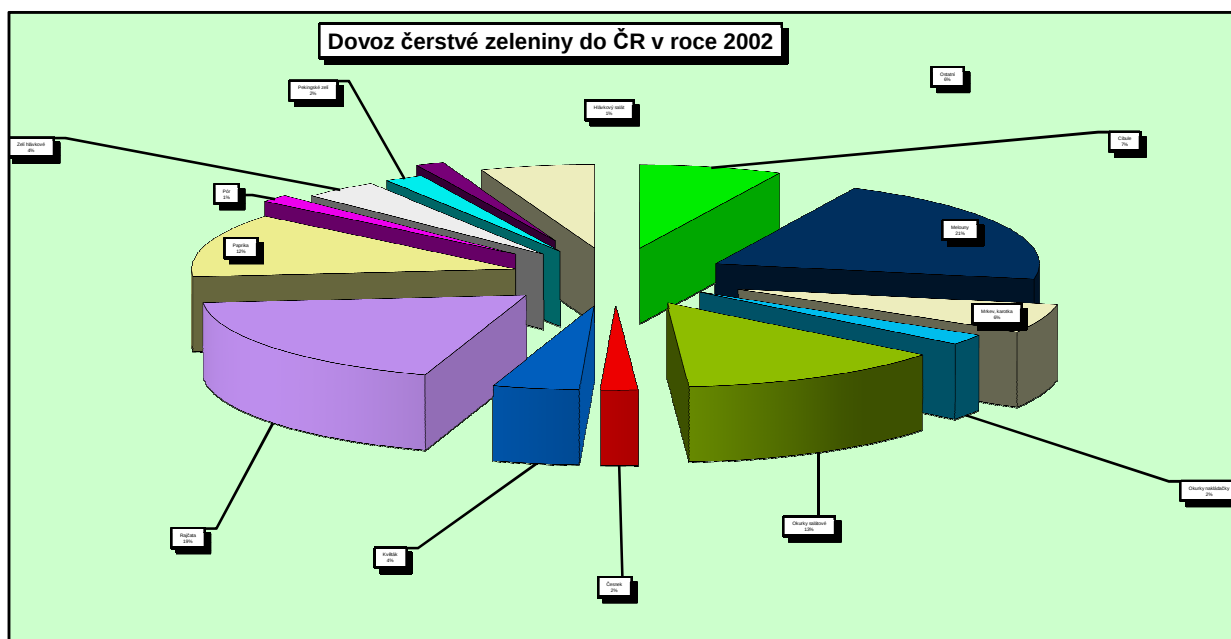
Průběh počasí v roce 2002 velmi negativně ovlivnil produkci zeleniny v ČR. Zimní měsíce byly srážkově průměrné až mírně podprůměrné. Nástup horkého počasí v červnu znesnadnil zakládání nových porostů pro pozdně letní a podzimní

sklizeň a v mnoha případech porosty rané zeleniny nebyly vůbec sklizeny. V letním období celkový úhrn srážek silně kolísal podle oblastí, při místních bouřkách byly přívalové deště doprovázeny krupobitím. Tyto srážky od počátku srpna byly extrémně vysoké a vyvolaly rozsáhlé záplavy, a to zejména v povodí přítoků Vltavy, na soutoku Vltavy a Labe, Ohře a Labe, v dolním toku Labe a částečně v povodí Dyje. Povodněmi byla zničena nebo poškozena produkce zeleniny přibližně na 1440 ha. Od září pak nastoupilo spíše chladné a deštivé počasí, které velmi znesnadňovalo mechanizovanou sklizeň zeleniny a které mělo rovněž negativní vliv i na kvalitu a výnosy zeleniny.

V roce 2002 činila sklizňová plocha zeleniny podle ČSÚ (s dopočtem sektoru domácností) celkem 17 954 ha a celková produkce dosáhla 332 294 t. V porovnání s předchozím rokem je patrný výrazný pokles, avšak vykazovaná nižší sklizňová plocha v roce 2002 je (kromě zničených ploch povodněmi) důsledkem nejen ukončení výroby u řady podniků, omezení produkce zeleniny u drobných a malých pěstitelů, kteří se zaměřili např. na pěstování brambor, ale také zpřesnění statistických šetření. V současné době se odhaduje, že počet pěstitelů, kteří vstupují na trh a pěstují zeleninu na ploše od 5 ha a více, dosahuje cca 234. Dalších přibližně 966 pěstitelů, kteří vstupují na trh menším množstvím produkce, pěstují zeleninu na výměře menší než 5 ha.

Celková situace ve zpracovatelském průmyslu není (kromě několika výjimek) uspokojivá. Nejistota a nestabilita zpracovatelského průmyslu se významně podílí na nejistotě pěstitelů, kteří jsou na nich z velké části nebo zcela závislí. Rovněž situace ve skladování zeleniny není stále uspokojivá. Přesto, že byly pro sezónu 2002/03 k dispozici skladovací kapacity přibližně pro 112 tis. t zeleniny, byly z důvodů zejména nižší sklizně skladovatelné zeleniny a vyšších sklizňových ztrát využity pouze z 64 %. Sklady chlazené a sklady s řízenou atmosférou představují 18 % podíl z celkové kapacity. Je však třeba konstatovat, že v posledních letech dochází k jistému zlepšení skladovacích podmínek, tzn. rozšíření kapacity chladiřů a modernizaci některých větších skladů. Zájem o výstavbu nových skladovacích prostor se zvýšil i na základě zavedení finančních podpor v rámci programu SAPARD.

Dalším problémem tohoto sektoru zůstává sdružování zelinářů a společný postup v odbytu své produkce do sítě supermarketů, čímž v tomto směru výrazně zaostávají za ostatními odvětvími. Skutečnost je taková, že obchodování s tržní zeleninou si provádějí většinou sami pěstitelé. Několika větším pěstitelům se podařilo napojit přímo na obchodní řetězec. Střední pěstitelé zeleniny, kteří převažují, provádějí odbyt prostřednictvím různých obchodních organizací na základě jejich požadavků. Drobní pěstitelé zeleniny, jejichž počet se výrazně snižuje, většinou nenachází odbyt pro svou produkci a od pěstování zeleniny ustupují. Do roku 2001 existovaly v ČR pouze dvě organizace výrobců s významem spíše lokálním – Jihomoravská zelenina - družstvo Velké Bílovice a ZN FRUIT Znojmo se sídlem v Hodonicích. V roce 2002 byly uznány další tři organizace: Odbytové družstvo LITOEZEL se sídlem v Bohušovicích nad Ohří, Zelinářské Centrum Polabí, a. s., Přerov nad Labem a OZC (Odbytové zelinářské centrum) Polabí, a.s., se sídlem v Semicích.

Pramen: MZe, Celní statistika

Dovoz čerstvé zeleniny do ČR má meziroční rostoucí trend, k čemuž výrazně přispívá i nedostatečné zásobování trhu kvalitní tuzemskou produkcí. V roce 2002 dosáhl dovoz zeleniny objemu 361,8 tis. t (což je oproti předchozímu roku nárůst o 15 %), v hodnotě 4,51 mld. Kč. Největší podíl na celkovém dovozu mají tradičně melouny, rajčata, salátové okurky a paprika (65 %), vysokých objemů dosahují také dovozy cibule, mrkve, květáku a hlávkového zelí. Naproti tomu vývoz čerstvé zeleniny se v posledních letech pohybuje kolem necelých 7 tis. t (v roce 2002 dosáhl vývoz 6,6 tis. t v hodnotě 99,3 mil. Kč), čímž dochází v rámci této komodity ke stálému meziročnímu zvyšování schodku platební bilance zahraničního obchodu. Deficit v roce 2002 dosáhl úrovně 4,4 mld. Kč (z objemového hlediska 355,2 tis. t). Stejná situace je i u zahraničního obchodu se zpracovanou zeleninou, kde saldo v roce 2002 činí 886,2 mil. Kč, což je o 134,7 mil. Kč více v porovnání se saldem roku 2001.

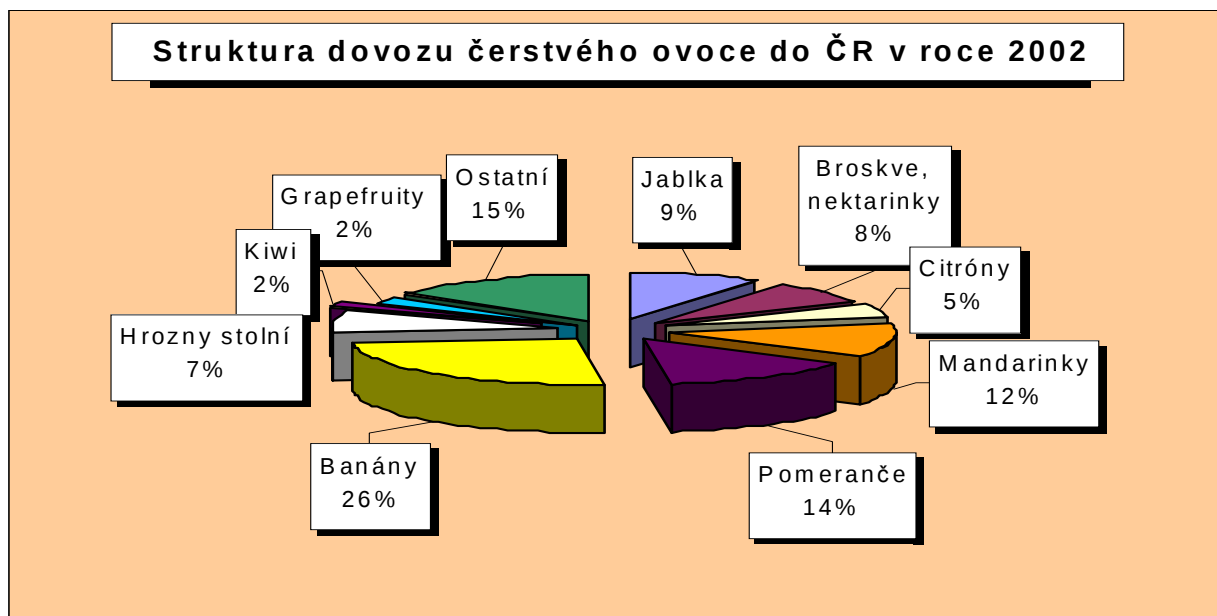
Ovoce

V roce 2002 došlo ke změně ve statistickém zjišťování rostlinné výroby, vymezené prahovými hodnotami, tj. od výměry 1500 m² pěstovaných intenzivních plodin - sadů. Upouští se tak od dosavadního způsobu, který kombinoval výkazy zpravodajských jednotek a kvalifikované odhady pěstebních ploch u zahrádkářů a drobných pěstitelů. Rozměr našeho ovocnářství se tak stává srovnatelným s evropskými statistickými standardy i kritérii platnými v EU.

Na základě této metodiky dosahuje v roce 2002 celková výměra ovocných sadů v ČR 20 989 ha, z toho plodné intenzivní ovocné sady zaujímají 16 473 ha. Největší podíl z plodných intenzivních sadů tvořily jabloně - 8914 ha. Z ostatních druhů se pěstovaly hrušně na ploše 228 ha, třešně na 803 ha, višně na 1688 ha, meruňky na 1679 ha, broskvoně na 1288 ha, švestky a slivoně 596 ha, rybíz červený a bílý 891 ha, rybíz černý 331 ha, ořešák vlašský 4 ha, maliník 20 ha a ostatní ovocné druhy na 10 ha. Oproti roku 2001 bylo vysazeno o jednu třetinu více ovocných sadů, tj. celkem 820 ha. Tato úroveň výsadby nových sadů byla dosažena za významné podpory státu a umožňuje dosáhnout hranici, zabraňující stárnutí sadů.

Celková sklizeň ovoce v ČR v roce 2002, včetně dopočtu sektoru domácností, dosáhla 419 418 t, což představuje nárůst oproti předchozímu roku o cca 100 000 t. Vzrostla zejména produkce jablek o 43 % na celkových 316 816 t. Pro zásobování domácího trhu je rozhodující produkce ovoce z intenzivních sadů, která činila 189 441 t. V porovnání s rokem 2001 vzrostla nejvíce produkce jablek a broskví, naopak nižší sklizeň byla u meruněk, třešní a černého rybízu.

V roce 2002 byla úroveň prodeje v ovocnářském sektoru celkově nevyrovnaná. Prodej jablek v první polovině roku byl silně ovlivněn levnými dovozy jablek z Polska (průměrná dovozní cena pod 6 Kč/kg). Důsledkem byl silný pokles odbytu tuzemské produkce v tomto období a spolu s nízkým vývozem konzumních jablek na Slovensko byla vykázána ztráta u dlouhodobě skladovaných odrůd ve výši cca 60 mil. Kč. Pozitivní je ale skutečnost, že po celou prodejní sezónu byly na trhu v nabídce jablka tuzemské provenience. Letní ovoce bylo prodáváno bez výraznějších problémů, u některých komodit však výrazně poklesly ceny zemědělských výrobců, a to především u višní a černého rybízu. Vysoký objem sklizně jablek byl realizován rovněž vývozem jablek na průmyslové zpracování ve výši 77 tis. t, což je více jak dvojnásobek oproti roku 2001.

Pramen: MZe, Celní statistika

Dovoz čerstvého ovoce do ČR se v roce 2002 oproti předchozímu roku zvýšil o 2 % na celkových 409 455 t. Naproti tomu vývoz čerstvého ovoce zaznamenal nárůst o 71 % a dosáhl objemu 97 752 t, přičemž jablka pro průmyslové zpracování představovala na celkovém vývozu téměř 80% podíl. Schodek platební bilance zahraničního obchodu čerstvým ovocem v roce 2002 zaznamenal nárůst o 4 % a dosáhl výše 6,9 mld. Kč. Hlavní položkou záporné bilance bylo čerstvé tropické a subtropické ovoce následované čerstvým ovocem mírného pásma včetně hroznů.

Chmel

Rok 2002 byl z ekonomického hlediska pro české chmelařství velmi kritickým rokem. Přes 80 % českého chmele je vyváženo a proto se u chmele projevil dopad posílení koruny v rámci zemědělských komodit nejvíce. Klimatické podmínky, zvláště pak velmi vysoké teploty, pak pravděpodobně ovlivnily vývoj hořkých látek a ty se

v některých případech pohybovaly v roce 2002 i pod 2 %. Celkový dopad do cen byl 20 a více procent a to znamená propad tržeb v sektoru chmele okolo 120 - 150 mil. Kč. Pěstování chmele je již několik let pod mírou rentability a tlak na ceny v roce 2002 s velkou pravděpodobností způsobí další redukci ploch chmelnic a ohrozí existenci řady chmelařských podniků.

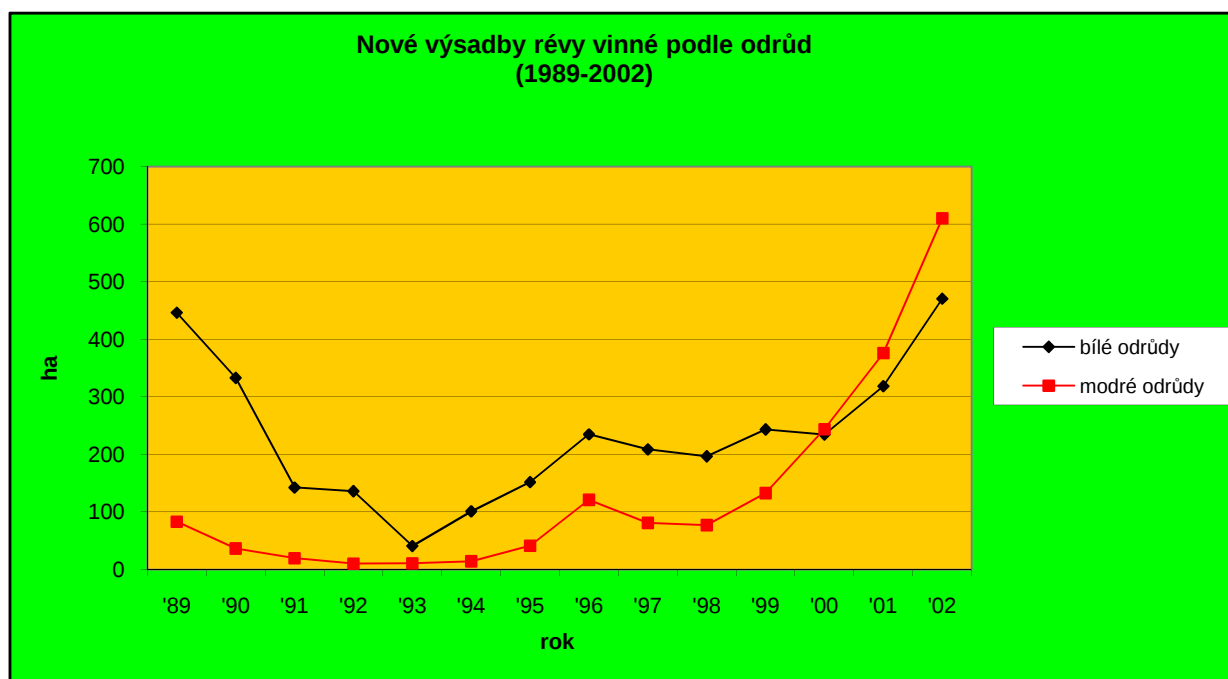
Povodně v srpnu 2002 se nevyhnuly ani chmelařství a významně ovlivnily produkci v Ústěcké chmelařské oblasti, kde zasáhly 13 pěstitelů chmele a z 200 ha chmelnic nebyl díky povodním chmel sklizen. Přes 20 ha chmelnic bylo zcela zničeno a další plochy byly zasaženy do té míry, že je na nich další pěstování chmele velmi nejisté.

Réva vinná, víno

Přes původní pesimistické odhady byl rok 2002 dalším z řady příznivých. Vinice nebyly, až na výjimky, srpnovými povodněmi výrazně postiženy, i když se zprvu hovořilo až o 30 % snížení výnosů. Větší škody na vinicích způsobily zimní mrazy a krupobití v květnu a červnu. Deště v druhé polovině září a v říjnu potom zkomplikovaly dozrávání hroznů a sklizeň. Průměrný výnos tak nakonec dosáhl 5,8 t/ha, cukernatost se však pohybovala okolo 19,0° NM (tedy o 3° více než v roce 2001 a zhruba na úrovni roku 2000).

V roce 2002 bylo do České republiky dovezeno celkem 1022,2 tis. hl vína za průměrnou jednotkovou hodnotu 14,50 Kč/l. Podíl bílého vína činil 58 %, červeného 41 %. Dovozy pocházely zejména z Itálie, Španělska, Rakouska a Slovenska. Vývoz se oproti předchozímu roku zvýšil o 33 %, v absolutních hodnotách je však stále nevýznamný – 23,1 tis. hl.

Přestože jsou naše klimatické podmínky vhodnější spíše pro pěstování bílých odrůd, zvětšuje se, zejména díky poptávce spotřebitelů, podíl modrých odrůd v nových výsadbách. V roce 2002 tvořil podíl modrých odrůd na nové výsadbě 57 % a na celkové ploše pak 30,7 %.

Pramen: ÚKZÚZ

Z bílých odrůd jsou nejvíce vysazovány Sauvignon, Ryzlink rýnský a Chardonnay, naopak tradiční odrůdy jako Müller Thurgau a Veltlínské zelené ustupují do pozadí zájmu o výsadbu. U modrých odrůd k velkým změnám nedochází, vysazují se Frankovka, Svatovavřínecké a Rulandské modré, tedy dlouhodobě oblíbené odrůdy.

V roce 2002 bylo nově vysázeno 1080 ha vinic (kvalifikovaný odhad MZe), z toho 1016 ha se státní podporou, která dosáhla 186 460 Kč/ha. Dále bylo podpořeno budování kapkové závlahy ve vinicích na 56,6 ha částkou 56 940 Kč/ha.

Celkem 10 090 pěstitelů obhospodařuje 13,1 tis. ha vinic, z toho 10,9 tis. ha plodných a 2,2 tis. ha mladých vinic. Nejvíce je malých pěstitelů – vinice o výměře do 1 ha obhospodařuje 91,9 % vinohradníků, jejich výměra však tvoří pouze 13,5 % z celku. Naopak vinice s plochou 5 ha a více patří 261 pěstitelům a tvoří více než 3/4 celkové výměry.

Výkupní ceny hroznů zůstaly na úrovni loňského roku (13 Kč/kg), pouhé pěstování hroznů bez jejich následného zpracování proto i nadále není rentabilní. Průměrné ceny průmyslových výrobců jakostního vína lahvového se oproti předchozímu roku zvýšily o 3 % na 41,3 Kč/l u bílého vína a 48,6 Kč/l u červeného. Průměrná spotřebitelská cena stolních hroznů byla v roce 2001 82,0 Kč/kg, tedy o 24 % vyšší než v roce předchozím. V roce 2002 pak došlo k poklesu o 11,4 % na 72,6 Kč/kg.

Léčivé, aromatické a kořeninové rostliny

V ČR se v rámci skupiny léčivých, aromatických a kořeninových rostlin (LAKR) pěstuje poměrně velké množství rostlinných druhů. Pěstební plochy léčivých, aromatických a kořeninových rostlin od roku 1996 klesají. Příčinou je jejich výrazná odlišnost od ostatních komodit, a to jak technologií pěstování, tak i náročným následným zpracováním a využitím.

V roce 2002 celková plocha LAKR dosáhla zhruba 7960 ha s celkovou produkcí kolem 5800 t. Mezi nejvýznamnější druhy patřil velkoplošně pěstovaný kmín kořený, ostropestřec mariánský a námel, z maloplošně pěstovaných pak heřmánek pravý, máta peprná, meduňka lékařská a tymián obecný.

Nejvýznamnější komoditou skupiny LAKR je kmín kořený, který v současnosti zaujímá průměrně 2500 ha s produkcí cca 2600 t. Jeho silnou pozici mezi LAKR potvrzuje pozitivní bilance zahraničního obchodu.

Roční objem léčivých a aromatických rostlin, určených pro průmyslové zpracování, dosahuje v posledních letech v ČR průměrně 2100 t, přičemž v roce 2002 bylo ve farmaceutickém průmyslu zpracováno 900 t a v potravinářském průmyslu 600 t.

Bilance zahraničního obchodu léčivými rostlinami a kořením dosahuje negativních hodnot. Hlavními dodavatelskými zeměmi léčivých rostlin jsou Polsko, Německo, Bulharsko, koření se pak dováží zejména ze Španělska, Rakouska a Indonésie.

V srpnových záplavách byly kultury LAKR poškozeny a zničeny celkem na 73 ha, nejvíce byly poškozeny porosty kmínu.

Květiny a okrasné rostliny

V posledních letech převládá v ČR v sektoru okrasného zahradnictví trend postupného zvyšování produkce květin a okrasných rostlin. Produkce tuzemských květinářských podniků v roce 2002 dosáhla hodnoty 1,3 mld. Kč, což představuje 14 % nárůst oproti roku 2001. Na celkové spotřebě květin v ČR se domácí produkce podílí 20 %. Pro české květinářství posledních let je charakteristický odklon od pěstování řezaných květin k pěstování květin hrnkových, balkónových a záhonových. Tento odklon je dán změnou poptávky na českém trhu. Velkou nevýhodou českého květinářství je stále se prohlubující zastaralost skleníků a jejich technologického vybavení.

Stoupající tendenci produkce okrasných rostlin a dřevin v posledních šesti letech potvrzuje postupný nárůst ploch školek, jejichž produkce dosáhla v roce 2001 hodnoty 355 mil. Kč z evidované plochy 1100 ha. V okrasných školkách dochází k nárůstu produkce kontejnerovaných rostlin, naopak plochy pěstování ve volné půdě se snižují. Tuzemská produkce pokrývá potřebu našeho trhu dřevinami menších velikostí, ale výrazně chybí kategorie vzrostlých stromů (ve velikostech od 18 cm obvodu kmene). Trendem posledních let v ČR je vznik menších závodů úzce specializovaných na množení mladých okrasných dřevin.

Nedostatečná tuzemská produkce způsobuje výraznou pasivní bilanci zahraničního obchodu, která je společná květinám i okrasným rostlinám. Pozitivní skutečností je mírné oživení exportu tuzemských produktů, a to hlavně hrnkových květin a řezané zeleně. K hlavním dodavatelským zemím květin patří Nizozemsko, Kolumbie a Thajsko; živé okrasné rostliny, především alejové stromy, solitérní dřeviny a stálezelené rostliny, jsou dováženy z Nizozemska, Německa a Itálie. V zájmu zlepšení a udržení pozice českého okrasného zahradnictví na trhu i po vstupu do EU je nutné především zefektivnit tržní produkci a odbyt domácích produktů.

V roce 2002 postihly srpnové povodně i sektor okrasného zahradnictví, přičemž poškozena a zničena byla produkce na 34,2 ha. Značně byly poškozeny skleníky a kontejnerovny, což bylo hlavní příčinou výrazné výše škod.

ŽIVOČIŠNÁ VÝROBA

Výrobní faktory ŽV

Plemenářská práce a evidence zvířat

Pravidla pro plemenářskou práci a evidenci hospodářských zvířat jsou stanovena zákonem č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon). Jedná se především o stanovení způsobu uznávání chovatelských sdružení, chovatelských podniků, způsobu udělování souhlasu k výkonu některých činností (např. kontrola užitkovosti, provádění inseminace, provozování inseminačních stanic a středisek pro přenos embryí). Vedle způsobu provádění šlechtitelských opatření zákon vymezuje i pravidla pro provádění plemenitby hospodářských zvířat.

Druhým předmětem úpravy plemenářského zákona je systém označování a evidence hospodářských zvířat a zvěře ve farmovém chovu. Jedná se o stále důležitější opatření v živočišné výrobě, která jsou zaváděna z důvodu nutnosti vysledování původu a přemísťování zvířat a zvýšení zdravotní nezávadnosti potravin. Vedle této základní funkce by měl systém například umožnit kontrolu stavu zvířat pro

vyplácení finančních podpor a poskytovat další důležité údaje. Vedením ústřední evidence hospodářských zvířat a zvěře ve farmovém chovu byla na období let 2003 – 2004 pověřena Českomoravská společnost chovatelů, a.s.

V roce 2002 byl připraven návrh novely plemenářského zákona, jehož předmětem je novelizace ustanovení týkajících se právě označování a evidence zvířat. Důvodem této změny jsou nové předpisy vydané EU pro tuto oblast. Předpokládaná účinnost novely je 1. září 2003. S novelizací plemenářského zákona budou změněny i předmětné vyhlášky.

Krmiva

Obor, který se zabývá nákupem, prodejem a zpracováním krmných komponentů, zůstal i po transformaci rozptýlen do širokého spektra akciových společností, s.r.o. a dalších subjektů výroben krmných směsí, především u zemědělských podniků hospodařících na půdě.

V roce 2002 se v souvislosti s novelou zákona č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění pozdějších předpisů, uskutečnila přeregistrace výrobců, dovozců, dodavatelů a distributorů krmiv v souladu se Směrnicí Rady č. 95/1996 ES, kterou se stanoví podmínky a postupy pro schvalování a registraci určitých výrobních provozů a distributorů operujících v krmivářském odvětví.

Vývoj spotřeby krmných surovin pro výrobu krmných směsí (v tis. t)

Druh suroviny	1999	2000	2001
Obiloviny celkem	2 100	2 095	2 219
z toho - pšenice	1 100	1 217	1 377
- ječmen	664	560	508
- oves	57	49	38
- žito včetně tritikále	41	48	49
- kukuřice	233	214	239
- ostatní obiloviny	5	7	8
Luštěniny celkem	24	19	18
Mlýnské krmné suroviny	211	193	231
z toho - krmná mouka	35	32	41
- otruby	173	157	185
- ostatní mlýnská krmiva	3	4	5
Krmné suroviny z olej. semen	504	509	578
z toho – sojový extrahovaný šrot	355	360	415
- řepkový extrah. šrot + výlisky	119	117	130
- slunečnic. extrah. šrot + výlisky	20	19	19
- ostatní extrah. šroty	10	13	14
Sušené pivovarské mláto	1	1	3
Ostatní produkty potravinářského prům.	9	7	10
Krmiva živočišného původu	138	143	136
z toho – živočišné moučky	102	104	89
- rybí moučka	11	13	19
- sušené mléko	4	3	4
- ostatní krmiva živočišného původu	21	23	24
Úsušky pícnin	34	32	35
Minerální krmiva	112	127	140
Ostatní krmné suroviny	42	52	56
Celkem krmné suroviny	3 175	3 178	3 426

Pramen: MZe

Výroba krmných směsí dle jednotlivých druhů hospodářských zvířat (v tis. t)

Druh	1999	2000	2001
Prasata	1452	1423	1507
Drůbež	968	1014	1096
Skot	593	569	612
Ostatní zvířata	145	126	132
Celkem krmné směsi	3158	3132	3347

Pramen: MZe

Poznámka:

Položka Ostatní zvířata zahrnuje koně, ovce, kozy, králíky, lesní zvěř, zvířata v ZOO a ryby.

Výroba krmných směsí pro domácí zvířata (v tis. t)

Druh	1999	2000	2001
Psi a kočky	52	64	90
Ptactvo	1	1	1
Ostatní	5	4	5
Celkem krmné směsi	58	69	96

Pramen: MZe

Welfare

Vysvětlení pojmu welfare

Tento anglický termín, „animal welfare“ nebo také „well-being“, je velmi často překládán jako pohoda zvířat či ochrana zvířat před týráním. Jedná se o vyvážený stav zvířete, ve kterém se dokáže vyrovnat svými vlastními silami s vlivem prostředí ve kterém žije (tzn. fyzická a psychická pohoda zvířete).

Aby bylo dosaženo pohody zvířat v chovech bylo třeba vytvořit takové podmínky, které by zajistily požadavky stanovené Britskou radou pro ochranu hospodářských zvířat (Farm Animal Welfare Council - FAWC). Minimální standardy, formulované v roce 1993 se začaly nazývat „Pět svobod“:

1. Odstranění hladu, žízně, a podvýživy - zajistit neomezený přístup ke krmivu a čerstvé napájecí vodě v množství dostačujícím pro zachování dobrého zdravotního stavu a dobré životaschopnosti.
2. Odstranění nepohodlí – poskytnutí vhodného prostředí včetně přístřeší a pohodlného místa k odpočinku.
3. Odstranění příčin vzniku bolesti, zranění a nemoci – a to prevencí chorob nebo rychlou diagnostikou a léčbou.
4. Svobodná možnost přirozeného chování – zajištění dostatečného prostoru, vhodného vybavení a možnosti sociálních kontaktů s jedinci téhož druhu.
5. Odstranění strachu a tísně – vyloučení takových podmínek, které by způsobovaly psychické strádání a utrpení.

Ochrana zvířat zahrnuje oblasti ochrany hospodářských zvířat, zvířat v zájmových chovech, v chovech volně žijících zvířat a pokusných zvířat. Ochrana se vztahuje i na zacházení se zvířaty a to z hlediska jejich ošetřování, výživy a napájení, hygieny prostředí, šlechtění, plemenitby a rozmnožování, využívání, přepravy, léčení, zdolávání hromadných onemocnění a usmrcování zvířat.

Právní předpisy vztahující se k ochraně zvířat, představují soubor předpisů, které zakazují a postihují týrání zvířat, upravují zacházení se zvířaty.

Ústřední komise pro ochranu zvířat

Jedním z orgánů ochrany zvířat v České republice je ze zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, Ústřední komise pro ochranu zvířat (ÚKOZ), která má v rámci Ministerstva zemědělství samostatné postavení. Tato komise má předsedu, statut i jednací řád.

ÚKOZ se skládá ze čtyř výborů:

1. Výbor pro ochranu hospodářských zvířat;
2. Výbor pro ochranu zvířat v zájmových chovech;
3. Výbor pro ochranu volně žijících zvířat;
4. Výbor pro ochranu pokusných zvířat.

Ústřední komisi zřizuje, jejího předsedu a členy jmenuje a odvolává ministr zemědělství po dohodě s ministrem životního prostředí z odborníků navržených státními i nestátními organizacemi.

Hlavními úkoly a činnostmi ÚKOZ jsou:

- projednávání, koordinace a kontrola plnění úkolů v oblasti ochrany zvířat,
- návrhy na nezbytná opatření pro příslušné státní orgány,
- vedení ústřední evidence použitých pokusných zvířat,
- stanovování podmínek pro chov a užití pokusných zvířat, kvalifikace odborných pracovníků a rozhodování ve správním řízení o významných právních aktech v oblasti pokusů na živých zvířatech,
- schvalování řádů pro chov a zkoušky zvířat,
- spolupráce zejména s Radou Evropy a Evropským společenstvím.

Ze zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, jsou tyto níže uvedené orgány ochrany zvířat:

1) Ministerstvo zemědělství

- stanoví hlavní úkoly na úseku ochrany zvířat,
- řídí výkon státní správy na úseku ochrany zvířat,
- spolupracuje s ostatními ústředními orgány státní správy, Akademii věd České republiky, vysokými školami a občanskými sdruženími, které se podílejí na plnění úkolů ochrany zvířat.

2) Ústřední komise pro ochranu zvířat

- projednává, koordinuje a kontroluje plnění úkolů ochrany zvířat a předkládá příslušným státním orgánům návrhy na nezbytná opatření,

- vede ústřední evidenci počtu pokusných zvířat,
- stanovuje podmínky pro akreditaci uživatelských zařízení a pro vydání osvědčení pro chovná a dodavatelská zařízení,
- stanovuje okruh a rozsah znalostí potřebných pro práci s pokusnými zvířaty,
- rozhoduje o udělení akreditace uživatelským zařízením,
- projednává souhrnné zprávy o činnosti příslušných státních orgánů a kontroluje vydávání povolení příslušnými státními orgány,
- schvaluje řády pro chov a zkoušky zvířat.

3) Orgány veterinární správy

- vykonávají dozor nad dodržováním povinností uložených chovatelům a ostatním osobám určeným zákonem,
- povolují chov nebezpečných druhů zvířat.

4) Příslušné státní orgány

- vydávají právníkům a fyzickým osobám na základě vyjádření odborných komisí povolení k použití pokusných zvířat pro projekty základního výzkumu, vyhledávacího výzkumu, testací, bezpečnostních záruk a výuky,
- vedou evidenci o počtu a druhu zvířat použitých pro pokusné účely,
- v pravidelných časových intervalech uveřejňují ve stanoveném rozsahu statistické údaje o použití pokusných zvířat,
- vydávají osvědčení podle § 17 tohoto zákona (opravňující osoby k řízení a kontrolování pokusů).

5) Obce

- projednávají přestupky na úseku ochrany zvířat,
- ukládají pokuty chovatelům podle § 27 tohoto zákona.

Vzhledem k tomu, že uvedený zákon platí již 11 let, bylo nezbytné ho zaktualizovat a stanovit při tom nové požadavky, jak vyplývají z mezinárodních předpisů, tak i ze změn, ke kterým došlo v praxi.

Novela zákona č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání, byla dne 22. 1. 2003, po zapracování stanoviska Legislativní rady vlády odeslána do Parlamentu ČR.

Tato novela zákona by měla nabýt účinnosti dnem 1. července 2003, s výjimkou § 8, písm. k) - Registrace dopravců přepravujících zvířata, který by měl nabýt účinnosti dnem vstupu České republiky do Evropské unie.

Vyhlášky k tomuto zákonu budou upraveny dle přijaté novely zákona na ochranu zvířat proti týrání.

Směrnice EU na ochranu prasat, nosnic a telat jsou zabudovány do vyhlášky MZe č. 191/2002 Sb., o technických požadavcích na stavby pro zemědělství. Tato vyhláška již vešla v platnost dnem 1. 6. 2002.

Stručný přehled předpisů týkajících se ochrany zvířat

Česká republika je od roku 2000 smluvní stranou pro následující dohody Rady Evropy:

- ❖ Evropská dohoda o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely, č. 21/2000 Sb.m.s. (Sbírka mezinárodních smluv)
- ❖ Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě, č. 20/2000 Sb.m.s.
- ❖ Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu, č. 19/2000 Sb.m.s.
- ❖ Evropská dohoda o ochraně jatečných zvířat, Řada evropských smluv č. 102.
- ❖ Evropská dohoda o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely, Řada evropských smluv č. 123.

Uvedené dohody vytvářejí základ předpisů pro ochranu zvířat i v Evropském společenství a jsou v obecných zásadách i součástí našich předpisů.

Pro přehlednost rozsáhlého souboru předpisů budeme nadále dodržovat jejich rozdělení do dvou základních oblastí na:

1. *přímou ochranu zvířat*, zahrnující ochranu zvířat vymezenou právními předpisy, které definují, zakazují a postihují vlastní týrání zvířat,
2. *nepřímou ochranu zvířat*, zahrnující ochranu zvířat vymezenou právními předpisy, které upravují zacházení se zvířaty nebo stanoví způsob a podmínky chovu a plemenitby zvířat a péče, tedy předpisy postihující případy, kdy nedochází k týrání zvířat definovanému zvláštním zákonem, ale mohlo by jiným způsobem dojít k poškození zdraví, utrpení nebo narušení pohody (welfare) pro zvířata.

Problematika přímé ochrany zvířat souvisí s následujícími právními předpisy ČR:

- ❖ Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění zákona č. 162/1993 Sb., zákona č. 193/1994 Sb., č. 243/1997 Sb., nálezů Ústavního soudu č. 30/1998 Sb.,
- ❖ Vyhláška č. 75/1996 Sb., kterou se stanoví nebezpečné druhy zvířat,
- ❖ Vyhláška č. 245/1996 Sb., k provedení paragrafu 5 odst. 3 zákona ČNR č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění zákona č. 162/1993 Sb. a zákona 193/1994 Sb. („ochrana zvířat při porážení“),
- ❖ Vyhláška č. 311/1997 Sb., o chovu a využití pokusných zvířat.

Problematika nosnic

Česká republika jedná s EU o přechodném období na technologie pro nosnice. V současné době se to týká 9 podniků - chovatelů nosnic. Do přechodného období je dnes zařazeno 551 tisíc nosnic, což představuje asi 8 % z celkového stavu. Očekává se, že tento počet ještě klesne na 180 tisíc v důsledku úpravy sklonu podlah, nebo nutnosti zrušení výroby konzumních vajec v těchto nevyhovujících klecích. Po vstupu do EU se sníží ještě počty nosnic ve všech klecích asi o 1/4 v důsledku zvýšené plochy pro nosnice. V druhé polovině roku 2004 se v režimu přechodného období mělo chovat asi 2,6 % nosnic. Až do konce roku 2009 budou průběžně z přechodného období vyřazovány klecové technologie starší 16 let a v tomto roce také přechodné období pro klecové technologie pro nosnice končí.

Živočišné komodity

Mléko, mléčné výrobky

Celková situace v zemědělství v oblasti chovu dojených krav v roce 2002 zůstala stabilní i přes výrazné zhoršení vývoje zahraničního obchodu u výrobků z mléka. V roce 2002 se výrazně snížily ceny FOB (Free On Board – ceny v západoevropských přístavech) u sušených produktů, másla i sýrů a nízké ceny na zahraničních trzích přetrvávaly téměř celý rok. Průměr cen FOB u sušeného odstředěného mléka za rok 2002 se snížily na úroveň krizového roku 1999, ceny másla pod úroveň roku 1999. Rovněž narůstající dovoz mléčných výrobků na vnitřní trh ČR ztížil situaci na trhu mléka. Uvedená skutečnost neovlivnila vývoj v zemědělství, veškeré dodané mléko bylo zpracováno a ceny syrového mléka setrvaly nad 8 Kč za litr.

Vývoj v sektoru mléka v ČR

Ukazatel/rok	Jedn.	1989	1998	2000	2001	2002 ¹⁾
Zemědělství						
Průměrné stavy dojnic	tis. ks	1 228,5	561,6	515,4	483,4	477,0
Průměrná roční dojivost	l/ks	3 982,0	4 837,0	5 255,0	5 589,0	5 718
Průměrná denní dojivost	l/ks	10,91	13,25	14,36	15,31	15,67
Výroba mléka	mil. l	4 892,5	2 716,3	2 708,1	2 701,8	2 727,6
Tržnost	%	91,4	90,9	92,8	93,7	93,0
Celkový prodej mléka	mil. l	4 473,3	2 469,2	2 514,3	2 532,2	2 536,2
CZV za mléko I. a vyš. tř.	Kč/tis. l	4 810,0	7 960,0	7 530,0	7 850,0	8 150,0
Mlékárenský průmysl a produkce hlavních výrobků						
Nákup syrového mléka	mil. l	4 473,3	2 448,9	2 493,4	2 512,0	2 523,7
Průměrný obsah tuku	%	3,999	4,051	4,029	4,029	3,980
Průměrný obsah bílkovin	%	-	-	3,32	3,35	3,34
Konzumní mléko	tis. l	920 701,0	488 447,3	460 903,6	465 737,6	462 360,8
Konzumní smetana	tis. l	44 744,0	27 642,1	35 511,4	37 433,5	37 847,9
Jogurty	tis. l	40 982,0	64 371,2	96 558,1	96 779,5	87 894,2
Ostatní kysan. mléč. výr.	tis. l	36 872,0	37 684,6	31 452,8	32 602,0	37 981,9
Tvarohy	tuny	52 846,0	29 151,9	28 929,8	30 532,2	31 598,0
Sýry	tuny	104 440,0	104 295,8	116 407,8	112 792,7	115 332,4
Máslo	tuny	119 818,0	65 353,2	63 478,5	64 524,3	63 739,2
Sušená mléka celkem	tuny	139 829,0	64 982,8	60 711,4	57 573,9	55 539,8
z toho: SOM ²⁾	tuny	-	31 935,9	34 499,3	38 558,9	35 473,3
Celková domácí spotřeba						
Konzum. mléko, smetana	tuny	965 445,0	506 440,2	498 772,8	519 558,1	535 968,4
Mléčné konzervy	tuny	62 262,1	25 773,4	25 830,6	23 541,4	22 786,3
Kysané mléčné výrobky	tuny	77 854,0	106 228,1	143 342,5	147 379,5	147 417,2
Sýry, tvarohy	tuny	148 431,0	124 775,5	143 196,6	141 233,1	145 889,5
Máslo	tuny	94 161,0	41 176,0	42 248,2	43 954,9	45 871,5
Domácí spotřeba na obyvatele						
Mléko a mléčné výrobky	kg/ob./r. ³⁾	259,6	197,1	214,1	215,1	220,6
Máslo	kg/ob./r.	9,4	4,0	4,1	4,2	4,5

Pramen: ČSÚ, MZe

Poznámky:

1) předběžný údaj,

3) kg/obyvatel/rok

2) sušené odstředěné mléko,

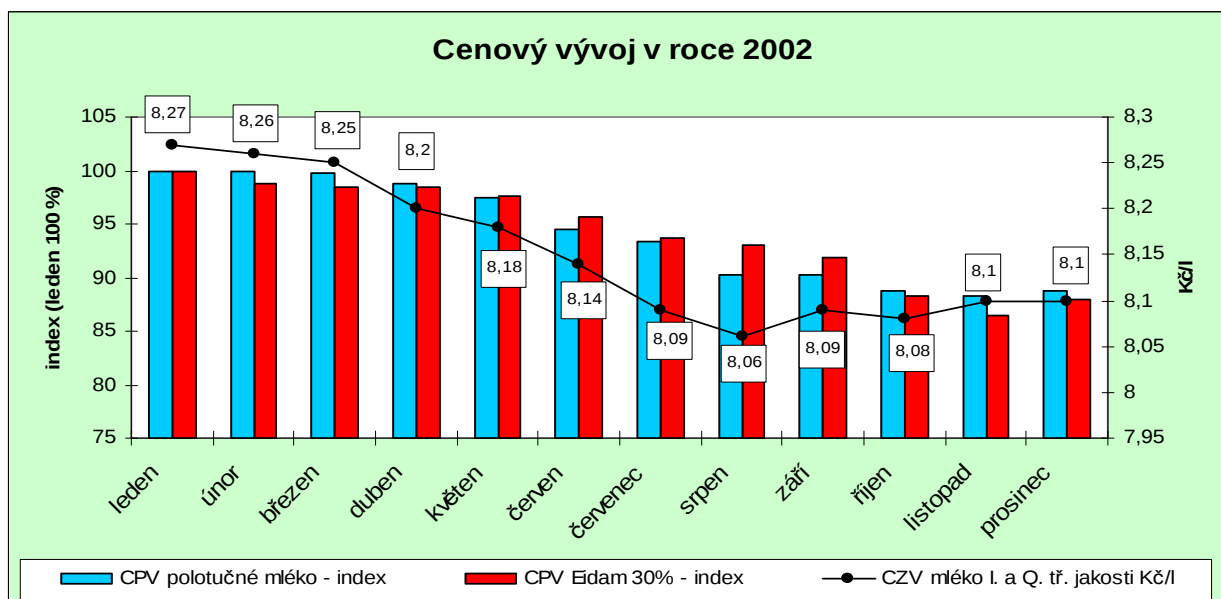
Stabilní tržby producentům mléka se pozitivně promítly ve vývoji stavů dojených krav, ve vývoji jejich užitkovosti. Průměrné stavy dojených krav zaznamenaly v roce 2002 jen omezený meziroční pokles o 1,3 % z 483,4 tis. ks na 477 tis. ks. V hodnoceném roce pokračoval růst průměrné dojivosti krav, kde byl vykázan meziroční nárůst o 2,3 % z 5589 l na 5718 l na dojnici. V této souvislosti se výroba mléka mírně zvýšila o 1 % z 2701,8 mil. litrů v roce 2001 na 2727,6 mil. litrů.

Mlékárenský průmysl nakoupil a zpracoval v roce 2002 celkem 2523,7 mil. litrů mléka, což představuje v porovnání s předchozím rokem 2001 mírné zvýšení o 11,7 mil. litrů, tj. o 0,5 %.

Vývoj výroby v mlékárenském průmyslu byl v roce 2002 ovlivněn vysokým dovozem konzumního mléka, jogurtů a másla a zhoršenými podmínkami v realizaci exportu. V této souvislosti meziročně poklesla výroba konzumního mléka, jogurtů, másla a sušeného odstředěného mléka.

K meziročnímu růstu výroby došlo u konzumní smetany, mléčných nápojů, ostatních zakysaných výrobků, tvarohů, tvarohových specialit a pudinků. Rovněž se úspěšně vyvíjela výroba přírodních sýrů v porovnání s předchozím rokem.

Průměrná realizační cena syrového mléka I. a vyšší třídy jakosti nakoupeného v roce 2002 se meziročně zvýšila ze 7,85 Kč/l na 8,15 Kč/l, tj. o 3,8 %. Navýšení nákupní ceny mléka se nepodařilo promítnout nejenom do exportu, ale ani do obchodních cen vyráběných mlékárenských výrobků pro tuzemský trh. Zejména nosné výrobky - trvanlivé mléko a sýry vykazaly meziročně na tuzemském trhu citelný pokles obchodních cen. Pokles cen trvanlivého konzumního mléka byl ovlivněn vysokým dovozem ze Slovenska, jehož podíl na české produkci stoupl v roce 2002 na 9 %. Hluboký propad obchodních cen (CPV), zaznamenaný u významných druhů sýrů, byl ovlivněn úrovní nabídky, která výrazně překrývala i zvýšenou úroveň domácí poptávky. Celková nabídka se meziročně zvýšila o cca 8 tis. tun, celková poptávka vzrostla o 6,4 tis. tun. Úroveň celkové nabídky byla ovlivněna růstem domácí produkce i růstem dovozu, u celkové poptávky se zvýšila domácí spotřeba a snížil se export.

Pramen: ČSÚ, MZe

V mlékárenském průmyslu ke konci roku 2002 zůstalo značné množství výrobků na zásobách. Jedná se především o sušené odstředěné mléko a sýry.

Domácí spotřeba mléka a mléčných výrobků dále stoupá. V roce 2002 se spotřeba meziročně zvýšila o 2,6 % na 220,6 kg na obyvatele. Tato skutečnost byla ovlivněna trvalou orientací na sortiment výrobků z mléka, především na čerstvé výrobky a sýry a také poměrně příznivým vývojem spotřebitelských cen u mléčných výrobků. Jejich úroveň zaznamenala buď meziroční pokles v případě konzumních mlék, nebo jen omezený růst. Rovněž se dále zvýšila spotřeba másla, meziročně o 7,1 % z 4,2 kg v roce 2001 na 4,5 kg v roce 2002. Spotřebitelská cena másla se meziročně snížila o 4,7 %.

Vývoj zahraničního obchodu v roce 2002 v porovnání s rokem 2001 nebyl pro komoditu mléko příznivý, byl negativně ovlivněn hlubokým propadem cen mlékárenských výrobků na světových trzích a dalším intenzivním nárůstem dovozu. Výsledkem bylo snížené aktivní saldo zahraničního obchodu s mlékem a mléčnými výrobky z + 4 781,1 mil. Kč v roce 2001 na + 1 862,1 mil. Kč v roce 2002, tzn. snížení o 61,1 %.

Hodnota vývozu mléka a mléčných výrobků se meziročně snížila o 33,2 % v důsledku nižších vývozních objemů a realizačních cen. Přesto mléko a mléčné výrobky nadále patří mezi významné exportní komodity a na celkovém agrárním vývozu se podílí 13,9 %.

Celkový agrární dovoz se meziročně zvýšil pouze o 1,4 %, ale hodnota dovozu mléka a mléčných výrobků se zvýšila o 17,5 %. Růst dovozu byl zaznamenán u všech skupin sledovaného sortimentu mléka a mléčných výrobků. Nejvíce se zvýšil dovoz ze Slovenska a Německa.

Výrazně se meziročně zvýšil objem dovozu tekutého mléka o 15 534 tun, tj. o 56,9 % a to výhradně ze Slovenska, dále dovoz zahuštěného mléka a smetany o 57,8 %, kde se pod touto skupinou zboží dováželo převážně kondenzované mléko (1456 tun) rovněž ze Slovenska. Opatření proti těmto nadměrným dovozům ze Slovenska nemohla být uplatněna z důvodů závěrů 21. zasedání Rady Celní unie, kde se smluvní strany dohodly, že nebudou ve vzájemném obchodě přijímat žádná nová opatření podle čl. 22 Smlouvy o vytvoření Celní unie mezi Českou republikou a Slovenskem.

Dovoz výrobků v rámci skupiny zahrnující jogurty a další tekuté kysané výrobky se zvýšil o 7,2 % z 28 489 tun v roce 2001 na 30 561 tun v roce 2002. Rozhodující podíl v rámci této skupiny připadá na jogurty, které se dovážejí především z Německa a ze Slovenska. Vysoká spouštěcí úroveň jogurtů (dle nařízení vlády č. 273/2002 Sb., stanovená na položku celního sazebníku 0403 10 v objemu 27 809 tun) byla splněna až ke konci roku a proto z časového omezení nemohlo být zavedeno ochranné opatření podle zákona č. 62/2000 Sb.

Nárůst dovozu másla počátkem roku 2002, zejména z Německa, byl realizován v rámci preferenční dovozní kvóty s celní sazbou 15 % pro země EU, dále po vyčerpání v rámci smluvní kvóty WTO (celní sazba 32 %). Po překročení spouštěcí úrovně (u másla stanovena nařízením vlády č. 273/2002 Sb. na objem 2781 tun) Česká republika proti nadměrným dovozům, které působí vážnou újmu, uplatnila v měsíci červenci 2002 ochranná opatření v podobě zavedení dodatečného cla na máslo ve výši 22,6 %, o které se zvýšila sazba dovozního cla stanovená celním sazebníkem nebo mezinárodní smlouvou. Dodatečné clo bylo stanoveno

v nařízení vlády č. 332/2002 Sb. Toto opatření výrazně omezilo od druhé poloviny roku 2002 dovoz másla do České republiky.

V roce 2002 se zvýšil i dovoz sýrů, meziročně o 3,7 % z 17 599 tun v roce 2001 na 18 253 tun v roce 2002. Celkovou situaci zhoršovaly narůstající dovozy levných eidamských sýrů z Polska a částečně z Ukrajiny. Na celkovém dovozu sýrů a tvarohů participovaly tvarohy a čerstvé sýry 37 % a tavené sýry 30 %. Zbývající objem připadal na dovoz ostatních přírodních sýrů.

Vývoj zahraničního obchodu u mléka a mléčných výrobků

Ukazatel/rok	Jedn.	1989	1998	1999	2000	2001	2002
Vývoz							
Mléko, smetana, nezahušt.	tuny	x	12 822	8 369	20 456	10 910	7 071
Mléko, smetana, zahušt.	tuny	49 878	50 604	54 331	56 789	62 586	54 091
Jogurty a ost. zakys. výr.	tuny	x	7 317	9 599	10 198	10 500	9 019
Máslo a tuky z mléka	tuny	20 300	24 682	25 551	22 220	24 286	22 766
Sýry, tvarohy	tuny	8 855	19 871	19 186	18 761	19 624	17 550
Dovoz							
Mléko, smetana, nezahušt.	tuny	x	3 195	11 563	23 460	27 297	42 831
Mléko, smetana, zahušt.	tuny	x	1 062	1 357	1 300	1 548	2 443
Jogurty a ost. zakys. výr.	tuny	x	11 489	21 963	25 529	28 498	30 561
Máslo a tuky z mléka	tuny	x	870	651	673	2 432	4 655
Sýry, tvarohy	tuny	x	11 098	15 363	16 787	17 599	18 253
Saldo zahraničního obchodu							
Mléko, smet., nezahušt.	tuny	x	+ 9 627	- 3 194	- 3 004	- 16 387	- 35 760
Mléko, smetana, zahušt.	tuny	+ 49 878	+ 49 542	+ 52 974	+ 55 489	+ 61 038	+ 51 648
Jogurty a ost. zakys. výr.	tuny	x	- 4 172	+ 12 364	- 15 331	- 17 998	- 21 542
Máslo a tuky z mléka	tuny	+ 20 300	+ 23 812	+ 24 900	+ 21 547	+ 21 854	+ 18 111
Sýry, tvarohy	tuny	+ 8 855	+ 8 773	+ 3 823	+ 1 974	+ 2 025	- 703

Pramen: Celní statistika

Opatření na trhu s mlékem prostřednictvím SZIF byla v roce 2002 směřována do tří oblastí: na podporu vývozu výrobků z kravského mléka, na podporu spotřeby zpracovatelsky upraveného mléka a vybraných výrobků pro žáky základních škol (tzv. školní mléko) a na systém produkčních kvót mléka.

Systém subvencovaných vývozů mléčných výrobků v roce 2002 vycházel z nařízení vlády č. 486/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kterým se stanoví podmínky a zásady pro provádění opatření k podpoře vývozu výrobků z kravského mléka, s použitím minimální ceny syrového mléka 7,60 Kč/l vycházející z § 10 nařízení vlády č. 445/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o stanovení produkčních kvót mléka na léta 2001 až 2005. Rozsah regulace byl odvozen od předpokladu přebytku mléka ve výši 620 mil. litrů a byl schválen Prezidiem SZIF v prosinci 2001 s omezením horní hranice objemu másla ve výši 23 580 tun a sušeného odtučněného mléka včetně kaseinu potravinářského ve výši 28 220 tun. Vývoz ostatních mléčných výrobků byl omezen celkovým nárokem počtu litrů plazmy a tukových jednic, což představovalo 249 977 tis. litrů plazmy a 800 645 tis. tukových jednic. O podporu vývozu mléčných výrobků v roce 2002 požádalo celkem 24 subjektů, se kterými byla uzavřena řádná roční smlouva. S platností od 1. 10. 2002 vyšlo nařízení vlády č. 295/2002 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 486/2000 Sb. V příloze č. 3 k nařízení vlády č. 486/2000 Sb., byly novelizovány náklady na výrobu vybraných výrobků z kravského mléka, což bylo spojeno s vyššími finančními nároky na subvence.

V roce 2002 se výrazně snížily světové ceny u másla a sušeného mléka a v této souvislosti se zvýšila úroveň subvencí oproti předchozímu roku. SZIF na tuto situaci reagoval několika úpravami výše finančních prostředků vyhrazených z rozpočtu SZIF na subvencované vývozy výrobků z mléka. Celkové čerpání finančních prostředků v roce 2002 představovalo 2035 mil. Kč, v roce 2001 bylo čerpání ve výši 967 mil. Kč.

V roce 2002 pokračovala podpora spotřeby zpracovatelsky upraveného mléka a vybraných výrobků pro žáky (tzv. projekt „školní mléko“). Za kalendářní rok 2002 bylo do škol v rámci projektu dodáno cca 24 mil. kusů dotovaných mléčných výrobků, což představuje meziroční nárůst 23 %. Výrazně se zvýšily dodávky smetanových krémů, polotučného ochuceného mléka a jogurtů. Do projektu je zapojeno 11 mlékárenských subjektů. Distribuci „školního mléka“, téměř z 84 % celkových dodávek, zajišťuje obecně prospěšná společnost Laktea. Celkem bylo na podporu spotřeby zpracovatelsky upraveného mléka a vybraných výrobků žáky v roce 2002 vyplaceno 62,482 mil. Kč.

V kvótovém roce 2001/2002 na základě žádostí o přidělení individuální produkční kvóty mléka (§ 3 Nařízení vlády č. 445/2000 Sb., o stanovení produkčních kvót mléka na léta 2001 až 2005) přidělil Fond producentům celkem 3602 individuálních produkčních kvót mléka v celkovém objemu 2798,1 mil. litrů mléka. Na takto přidělené individuální produkční kvóty mléka bylo odběratelům dodáno celkem 2555 mil. litrů mléka. Celkově tedy byly přidělené individuální produkční kvóty mléka splněny na 91,3 %.

V důsledku nevyčerpání individuální produkční kvóty mléka, tzn. v důsledku neplnění, byly producentům přidělené individuální produkční kvóty mléka zkráceny o 101 mil. litrů mléka. Nařízením vlády č. 94/2002 Sb., byla stanovena poměrná část rezervy, kterou lze v systému produkčních kvót rozdělit v kvótovém roce 2002/2003, ve výši 100 mil. litrů mléka. Celá tato poměrná část rezervy byla rozdělena v rámci navýšení stávajících individuálních produkčních kvót mléka nebo přidělení nových individuálních produkčních kvót mléka. Po provedeném krácení a navýšení je aktuální výše přidělených individuálních produkčních kvót mléka pro rok 2002/2003 celkem 2 797,1 mil. litrů mléka.

Skot, hovězí maso

Pro chov skotu byl rok 2002 důležitým mezníkem, kdy byla završena jednání o kvótě mléka a počtu podporovaných krav bez tržní produkce mléka a stanoveny počty pro přímé podpory u skotu podporované Evropskou unií. Byl tak rámcově stanoven rozměr chovu skotu pro nadcházející období, které bude významně ovlivňovat rozhodování subjektů prvovýroby, jakým směrem budou nadále zaměřovat svoji podnikatelskou činnost a zároveň lze stanovit předpokládanou produkci jatečného skotu a zásobování našeho trhu hovězím masem. Vyjednaná množství zabezpečují zásobování našeho trhu v následujícím období i za předpokladu, že spotřeba si udrží mírnou meziroční vzestupnou tendenci.

V uplynulém roce došlo k dalšímu zvýšení užitkovosti dojených krav na 5718 litrů mléka, což při stanovené mléčné kvótě ovlivňuje početní stavy dojených krav. Naopak chov krav bez tržní produkce mléka (KBTPM) i vlivem uplatňovaných podpor zaznamenává navýšení početních stavů a lze odhadovat, že k soupisovému datu 1. 4. 2003 bude vykázáno ve stavu cca 120 - 125 tis. kusů. V letošním roce tak dojde k přidělení limitů početních stavů podporovaných krav bez tržní produkce mléka

z fondů EU jednotlivým žadatelům na základě přesně stanovených podmínek. Tím bude završeno několikaleté úsilí o restrukturalizaci chovu skotu s využitím specializovaných plemen v naší republice a včlenění domácího strakatého skotu s dvoustrannou užitkovostí do uplatňovaných systémů chovu.

Bilance výroby a spotřeby hovězího masa

Ukazatel	MJ	2001	2002	Meziroční index
Stavy skotu celkem	tis. ks	1 582,29	1 520,14	96,07
Průměrná denní užitkovost	kg/ks/den	0,87	0,86	98,40
Počáteční zásoba	tis. t ž. hm.	5,00	9,00	180,00
Výroba	tis. t ž. hm.	208,50	201,70	96,74
Dovoz	tis. t ž. hm.	0,40	5,80	1 450,00
Celková nabídka	tis. t ž. hm.	213,90	216,50	101,22
Domácí spotřeba	tis. t ž. hm.	169,10	184,50	109,11
Vývoz	tis. t ž. hm.	35,80	23,10	64,53
Celková poptávka	tis. t ž. hm.	204,90	207,60	101,32
Konečná zásoba	tis. t ž. hm.	9,00	8,90	98,89

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, Ceny zemědělských výrobců, OFIVAL; Soupis hospodářských zvířat k 1. 3.;

V roce 2002 se i nadále mění složení stáda skotu, klesá počet dojníc a postupně stoupá počet krav bez tržní produkce mléka. Je tak realizován záměr využití specializovaných masných plemen k údržbě znevýhodněných oblastí ČR a produkce kvalitního hovězího masa a zástavového skotu.

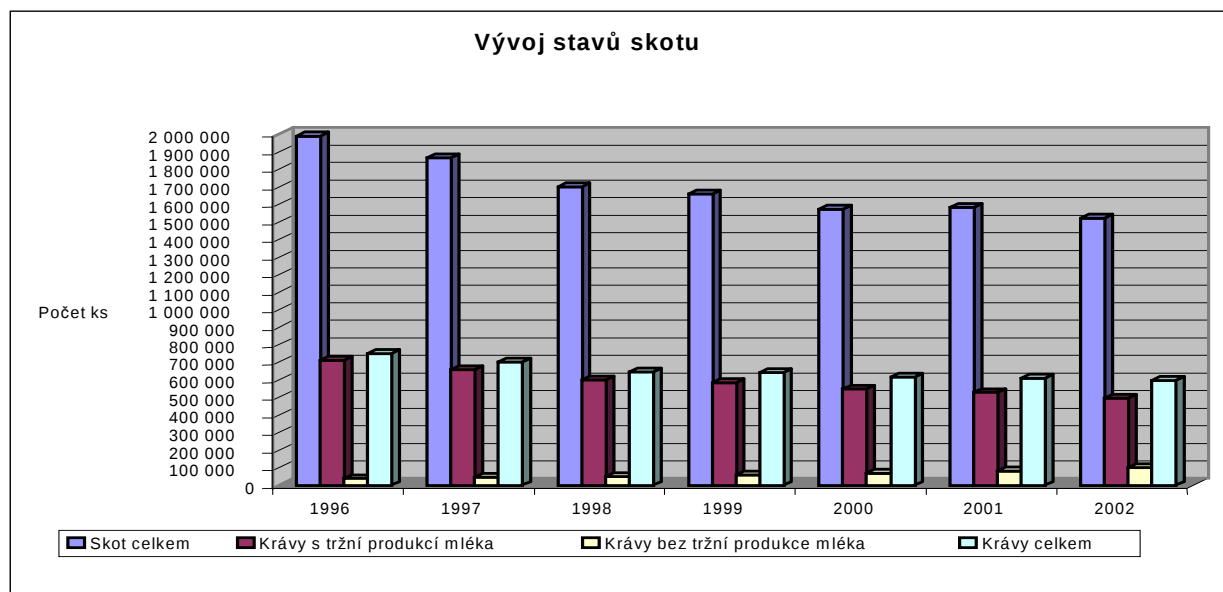
Vývoj početních stavů skotu celkem a krav dle kategorií (ks)

Kategorie	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Skot celkem	1 865 902	1 700 789	1 657 337	1 573 530	1 582 285	1 520 136
Krávy s TPM	656 636	598 243	583 301	547 493	529 138	495 962
Krávy bez TPM	45 665	48 595	58 725	67 294	82 257	100 333
Krávy celkem	702 301	646 838	642 026	614 787	611 395	596 295

Pramen : ČSÚ

Poznámka: Soupis hospodářských zvířat se prováděl k 1. 3. daného roku (do roku 2002). Od roku 2003 se bude soupis hospodářských zvířat provádět k 1. 4. daného roku. TPM = tržní produkce mléka

Přes problémy s klimatickými vlivy v loňském roce lze rok 2002 pro oblast chovu skotu hodnotit jako příznivý. Byly naplněny prognózané objemy jatečného skotu a to jak v kvalitě, tak množství. Početní stavy KBTPM a jejich produkce přes skutečnost, že část zástavového skotu z tohoto chovu je každoročně vyvážena mimo teritorium republiky příznivě ovlivňuje skladbu nabízeného jatečného skotu, a očekáváme, že příznivě ovlivní také spotřebu hovězího masa na obyvatele. Bohužel bylo znovu ve dvou případech zaznamenáno onemocnění BSE, které však již neovlivnilo dosahovanou spotřebu hovězího masa, která i přes tuto skutečnost mírně stoupla a překračuje 10 kg na obyvatele.

Pramen: ČSÚ, MZe

Koncepčním záměrem chovu skotu je nadále podporovat jeho chov ve znevýhodněných oblastech státu a tím zabezpečit kromě produkce kvalitního a zdravotně bezrizikového hovězího masa i využití produkce trvalých travních porostů, jejich údržbu, zlepšování životního prostředí a to jak v kvalitě vod, tak ovzduší. Předpokládáme i administrativní omezení přesunu chovu skotu z těchto oblastí do produkčních. Obrácený postup bude podporován.

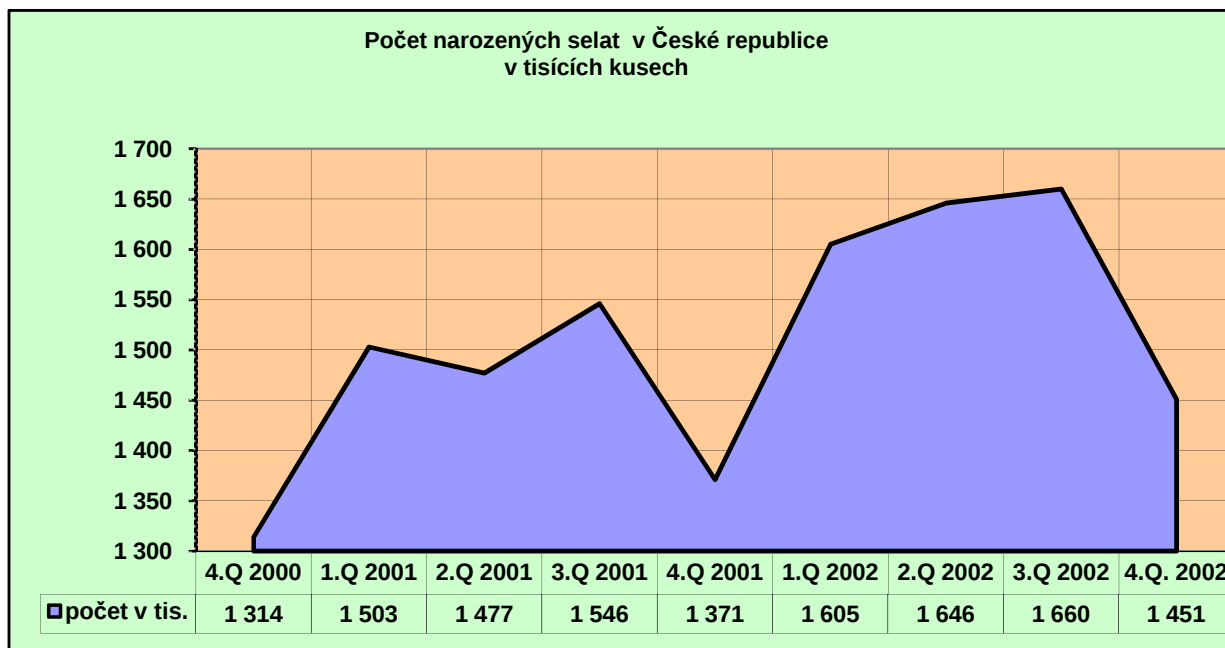
Důležitou problematikou zůstává zavádění šlechtitelských a chovatelských postupů včetně technologie chovu a krmení, které napomohou minimálně udržet, případně snižovat, nákladovost chovu, zlepšovat tak konkurenceschopnost a napomáhat tak možnému rozšiřování početních stavů skotu a jejich produkce. Cílem je především zvyšování tuzemské spotřeby hovězího masa.

Prasata, vepřové maso

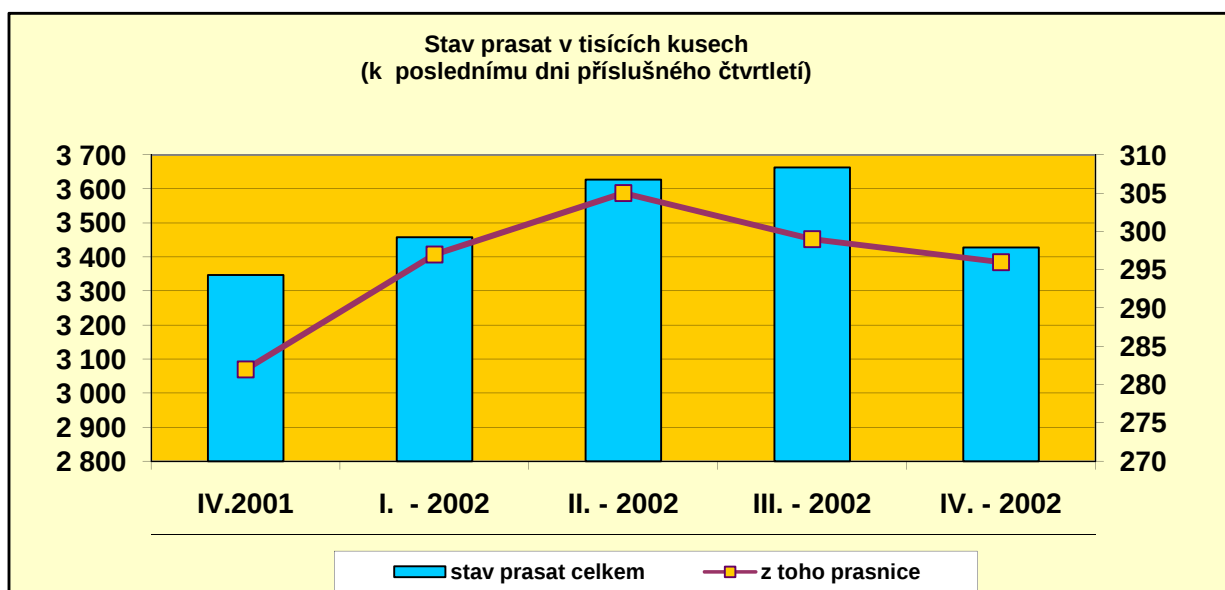
Chov prasat v České republice v období roku 2002 nelze hodnotit bez předcházejících souvislostí. Lze říci, že to, co se odehrálo v chovu prasat v České republice v roce 2002 započalo zvýšením zapouštění v druhé polovině roku 2001. Bylo to období, kdy se cena jatečných prasat vyšplhala, přes 46 Kč za 1 kg živé hmotnosti při nákladech odhadovaných VÚZE na 33 Kč za 1 kg živé hmotnosti. Tato cenová hladina se udržela poměrně dlouhé období. Průměrná cena za celý rok 2002 činila přes 44 Kč za 1 kg živé hmotnosti.

Zvýšené zapouštění vedlo k extrémnímu nárůstu počtu narozených selat. Za celý rok 2002 se narodilo více než 6,3 milióny selat a to je o 465 000 kusů více než v roce předchozím.

Stavy prasat se zvýšily o více než 250 000 kusů (celkové stavy prasat přesáhly v druhém i třetím čtvrtletí roku 2002 počet 3,6 miliónu kusů). Logickým důsledkem tohoto početního navýšení bylo porušení harmonie mezi nabídkou a poptávkou na trhu vepřového masa. Vznikl nadbytek jatečných prasat na českém trhu. Důsledkem nadprodukce byl i pokles cen a to na všech úrovních. Počínaje cenou zemědělských výrobců, dále cenou zpracovatelského průmyslu a nižší byly i ceny spotřebitelské.

Pramen: ČSÚ

Pramen: ČSÚ

Ochranu před nadbytečným dovozem vepřového masa na český trh řešila vláda ČR s pomocí MZe nařízením, kterým bylo zavedeno dodatečné clo ve výši 12,8 %. Došlo ke zvýšení celkového celního zatížení na 51,3 % v období posledních dvou měsíců roku 2002.

K tomu je třeba podotknout, že Česká republika musí zavedení těchto opatření vzhledem k uzavřeným platným mezinárodním smlouvám velmi zvažovat. I dovozní přírážky mají přesná a přísná pravidla hry. Smluvní celní sazby jsou závazky České republiky nejen vůči okolním zemím, ale i vůči více než 140 členským zemím WTO.

Přijaté opatření se projevilo ve snížení dovozu vepřového masa do České republiky na sklonku roku 2002. I když bylo saldo mezinárodního obchodu

s vepřovým masem v roce 2002 záporné, podařilo se ho meziročně značně snížit. Výrazně se na tomto vývoji podílel vývoz z České republiky, který se meziročně zdvojnásobil.

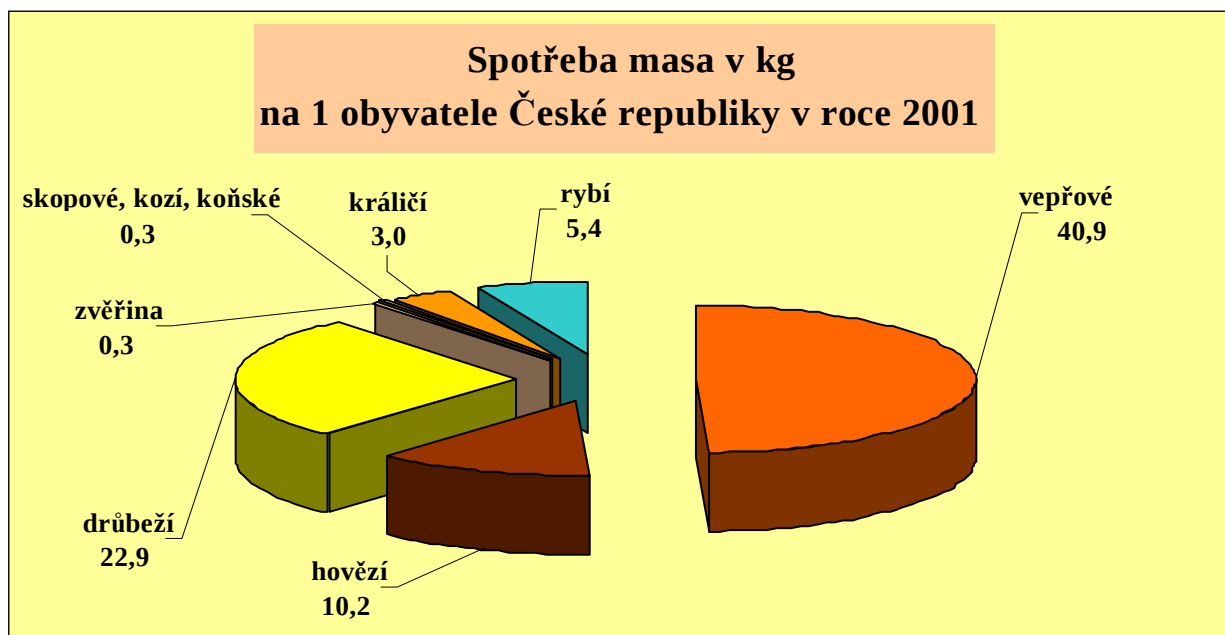
Vývoj v chovu prasat a produkci vepřového masa v ČR

Ukazatel	Jednotka	1989	1998	2000	2001	2002
Stavy prasat k 1.3.	tis.kusů	4 685	4 012	3 688	3 469	3 441
Stavy prasat celkem k 31.12.	tis.kusů	4 685	3 817	3 256	3 347	3 429
z toho stav prasnic	tis.kusů	312	298	271	282	296
Produkce jatečných prasat	tis. tun ž.hm.	778,0	669,9	583,9	584,0	585,4
Spotřeba vepřového masa ^{*)}	tis. tun ž.hm.	757,7	665,7	596,0	589,2	586,0
Spotřeba vepř. masa na kosti	kg/osoba/rok	49,9	45,7	40,9	40,9	40,2
Dovoz prasat a vepř. masa ^{*)}	tis. tun ž.hm.	0,0	33,7	19,3	22,3	34,3
Vývoz prasat a vepř. masa ^{*)}	tis. tun ž.hm.	14	37,9	8,2	14,1	29,8
Soběstačnost ČR v produkci vepřového masa	%	102,7	100,6	98,0	99,1	99,9
Přírůstky "prasat celkem"	g/ks/den	540	562	575	582	581,0

Pramen: Celní statistika, ČSÚ, MZe

Poznámka: *) po přepočtu na živou hmotnost

Spotřeba vepřového masa podle bilanční metody za rok 2002 bude srovnatelná s rokem předchozím. Spotřeba vepřového masa se podílí 50% na celkové spotřebě masa na 1 obyvatele České republiky za kalendářní rok. Z pohledu výrobců vepřového masa bude nutné se pokoušet nejen o další umístění prasat a vepřového masa na zahraničních trzích, ale bude nutné přesvědčit spotřebitele o kvalitě českých výrobků. Podbízení nízkou cenou u některých druhů výrobků zatím u českého spotřebitele slaví úspěch. Další vývoj by měl směřovat stejně, jako například u výrobců vína, k záměrnému zvyšování „kvalifikace“ spotřebitele.

Pramen: ČSÚ

Dovoz do České republiky činil 24 142 tun vepřového masa a probíhal postupně v rozdílných měsíčních objemech. Vliv na to měla různá výše celního zatížení během roku. Na základě mezinárodních dohod dochází k postupnému snižování celních sazeb a tím liberalizaci trhu. V praxi v oblasti komodity vepřové maso to poznamenalo průběh roku 2002 takto: od počátku roku bylo dováženo vepřové maso (položky celního sazebníku 0203 a 0210) v rámci vzájemné bezcelní výměny zboží s EU (v rámci tzv. dvounulové varianty). Toto se týkalo dovozu vepřového masa do České republiky v množstevním objemu 5750 tun. Tato bezcelní kvóta byla vyčerpána 22. ledna 2002. Od 1. července 2002 platila opět dvounulová varianta, tj. bezcelní výměna vepřového masa v množství 6500 tun, která vyplývala z mezinárodních dohod a byla upravena nařízením vlády České republiky č. 266/2002 Sb., vyčerpána byla 20. 7. 2002. Následoval opět dovoz zatížený celní sazbou podle dohodnuté smluvní dovozní kvóty ve výši 30% u celní položky 0203 19 55 a 15% u celní položky 0203 29 55). Dovoz v tomto režimu byl ukončen 14. 8. 2002. Pak byla uplatňována smluvní sazba cla ve výši 38,5 %. Nejvíce bylo dovezeno v době bez celního zatížení a to v červenci 28,4 % a v lednu 24,5 %.

Vzhledem k nepříznivé situaci na domácím trhu přistoupila vláda České republiky k zavedení dodatečného cla ve výši 12,8 %, kterým se po přičtení k smluvní sazbě cla zvýšilo celní zatížení na 51,3 % s účinností od 4. listopadu 2002 do konce roku 2002.

Bezcelní výměna zboží omezená dohodnutou kvótou s členskými státy Evropské unie se netýká jen České republiky. Tento obchod probíhá za stejných podmínek pod názvem „dvounulová varianta“ i s Polskem, Maďarskem, Slovenskou republikou, Litvou, Lotyšskem, Estonskem, Bulharskem, Slovinskem a Rumunskem. Podmínky stanovené bezcelními obchody jsou oboustranné, týkají se nejen dovozu do České republiky, ale i vývozu do příslušné země z České republiky. K podmínkám patří i pravidlo, které stanovuje, že vývoz probíhá bez subvencí ze strany Evropské unie.

Vývoz živých prasat se uskutečňoval z České republiky do 8 zemí, z nichž na prvním místě figurovalo Rumunsko před Slovenskou republikou. Rumunsko realizovalo 45 % tohoto vývozu z České republiky, Slovenská republika 36 % v ceně 39,50 Kč za 1 kg.

Ve vývozu vepřového masa z České republiky byly cílovými zeměmi především Slovensko a Rumunsko, dále pak Maďarsko, Bulharsko, Estonsko, v menší míře Chorvatsko, Makedonie a Rusko. Na prvním místě, kde se vepřové maso dokázalo uplatnit, byla Slovenská republika, která nakoupila 64 % vepřového masa z České republiky za jednotkovou cenu 55,97 Kč za 1 kg.

V průběhu roku 2002 byl nadstandardním měsícem, co se týče objemu vývozu vepřového masa, měsíc březen, kdy bylo vyvezeno 14 % z celkového hmotnostního objemu, následoval listopad s 13 % vývozem z celkového objemu. Mraženého vepřového masa se vyváží 28 % z celkového objemu, tj. méně než chlazeného vepřového masa.

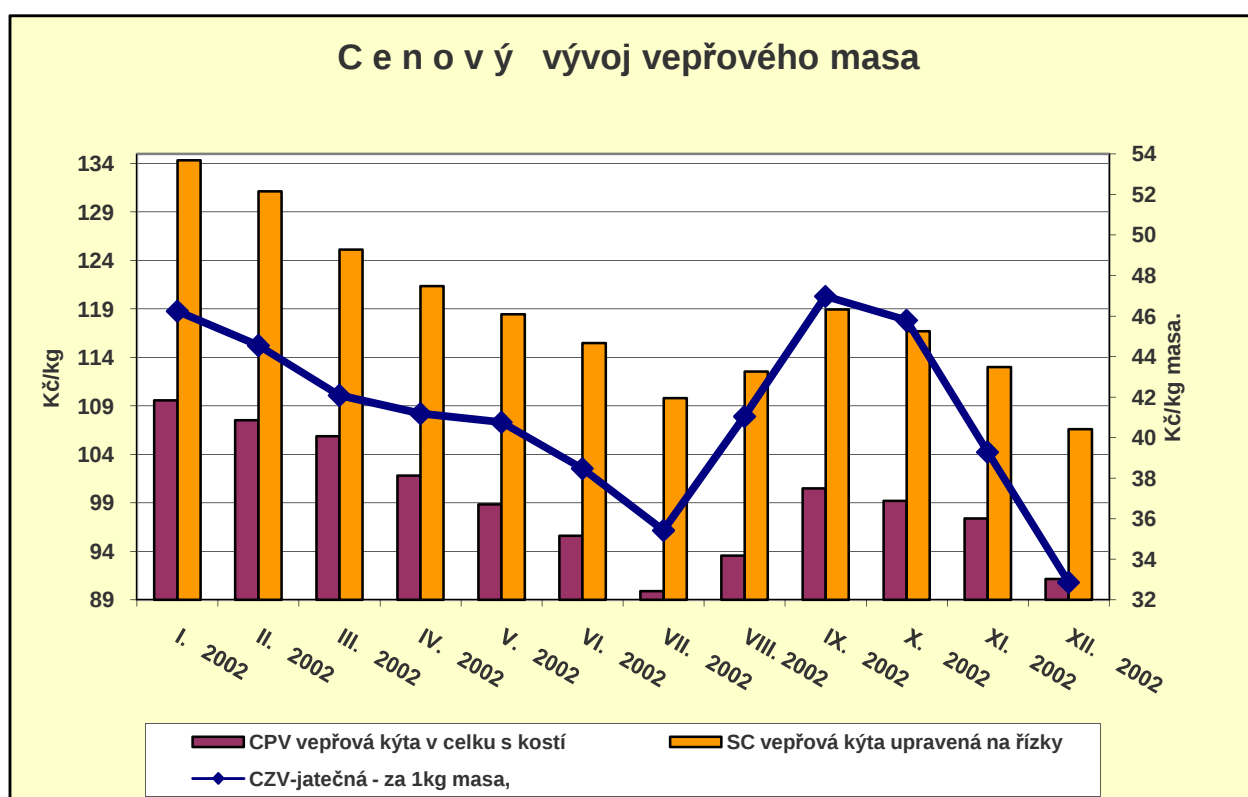
Přesto, že došlo k zvýšení vývozu vepřového masa z České republiky, nebyla situace na zahraničních trzích, zejména v Evropě, pro české chovatele prasat příznivá. Nabídka převažovala nad poptávkou. Rovněž jsme zaznamenávali i meziroční snížení cen zemědělských výrobců v okolních zemích. Výhodou našich sousedů je, že většina obchodu je založena na funkčních, dlouhodobě uzavřených smlouvách dodavatelů a odběratelů, které nahrazují státem uměle vytvořené limity

výroby. Zemědělci se ocitli v ostrém konkurenčním prostředí, které klade nároky na korektnost a umění dělat kompromisy.

Ceny zemědělských výrobců jatečných prasat v roce 2002 činily 32,89 Kč/kg ž. hm., což je o 11 Kč méně než v roce 2001. V mase tomuto srovnání odpovídá 41,05 Kč/1 kg masa (v roce 2001 cena masa činila 54,58 Kč/kg).

Od uvedených cenových relací se odvíjela i cena selat určených k výkrmu, která činila 72,03 Kč/kg ž. hm. v roce 2001 a 60,22 Kč/kg ž. hm. v roce 2002. Meziroční pokles ceny selat odpovídal 17 %, pokles jatečných prasat byl ještě vyšší a to o 24%.

Ceny průmyslových výrobců zaznamenaly pokles. Například cena kýty bez kosti byla v lednu roku 2002 109,58 Kč/kg a v prosinci roku 2002 u tohoto druhu zboží činila 91,13 Kč/kg. Spotřebitelské ceny kýty bez kosti poklesly z lednových 134,34 Kč/kg na prosincovou cenu 106,61 Kč/kg.

Pramen: ČSÚ, MZe

Uvedené údaje jsou jednou z částí mozaiky, která má zobrazit vývoj tohoto odvětví v České republice. Stále více zdůrazňovaná nutnost dlouhodobých obchodních kontraktů nebude samospasitelná. Může však vytvořit prostředí, ve kterém bude možno plánovitěji promýšlet příjmovou i výdajovou složku výroby.

Drůbež, drůbeží maso a vejce

Drůbež, drůbeží maso

V roce 2002 se produkce drůbežího masa v ČR oproti roku 2001 zvýšila jen o 1,4 % na 317 tis. tun ž. hm. Dynamický růst poptávky po drůbežím mase v předchozích letech se v roce 2002 významně zmírnil. Růst poptávky byl v roce tažen hlavně snižováním cen drůbežího masa na tuzemském trhu.

Spotřeba drůbežího masa se v roce 2002 pohybovala na úrovni 24 kg/obyv./rok. Úroveň spotřeby drůbežího masa by se neměla výrazně měnit ani v dalších letech.

Ceny zemědělských výrobců kuřat se v roce 2002 dostaly na úroveň cen roku 2000. V roce 2000 byla tato cena pod hranicí rentability. Kromě dostatečné nabídky doplňované levnějšími dovozy byla ovlivněna i zavedením tzv. dvounulové varianty (dovozní kvóty s nulovým clem) v rámci liberalizace obchodu se zeměmi EU.

Od začátku roku 2002 ceny zemědělských výrobců kuřat klesaly. Důvodem byla postupná stagnace poptávky, dostatečná nabídka a v prvních měsících roku i vysoké dovozy. Zastavení poklesu cen v posledním čtvrtletí roku 2002 došlo i v důsledku Nařízení vlády č. 332/2002 Sb., které bylo zavedeno v měsíci červenci, kterým se stanovilo dodatečné clo na dovoz některých zemědělských výrobků (u drůbežího masa se jednalo pouze o kuřecí maso).

Bilance výroby, spotřeby drůbeže a ceny kuřat v letech 1989 – 1999 (tis. t ž. hm. a Kč/kg)

Rok	Výroba	Dovoz	Vývoz	Spotřeba	Spotřeba kg/ob./rok	CZV kuřat	CPV kuřat	SC kuřat
1989	199	x	13,2	180	13,0	18,50	x	x
1990	210	x	21,5	188	13,6	18,50	x	x
1991	208	x	26,1	177	12,2	20,60	34,61	39,07
1992	170	0,6	20,8	168	12,0	21,31	37,98	43,02
1993	163,1	2,0	14,0	158	11,7	22,87	40,56	49,04
1994	165,0	6,4	10,2	160,7	11,6	22,37	44,77	54,60
1995	180,0	11,7	10,2	178,8	13,0	22,22	38,81	46,80
1996	178,0	18,3	10,6	187,2	13,6	23,64	47,32	57,00
1997	190,0	22,6	8,1	206,5	15,3	26,93	51,71	61,57
1998	241,0	16,1	8,1	246,0	17,8	27,58	55,32	66,22
1999	273,0	18,8	6,3	278,5	20,1	22,34	43,03	50,09
2000	294,0	21,6	9,6	307,0	22,2	21,82	43,72	53,63
2001	312,5	20,4	12,5	302,0	23,1	25,82	51,60	63,53
2002	317,0	26,0	16,0	335,0	24,2	21,95	40,98	51,42

Pramen: ČSÚ, SDP, Celní statistika, MZe

*Poznámky: CZV – ceny zemědělských výrobců, CPV – ceny průmyslových výrobců,
SC – spotřebitelské ceny*

Ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny v roce 2002 klesají v závislosti na poklesu cen zemědělských výrobců. Na tyto nízké hladiny cen má největší vliv dostatečná nabídka, stagnující poptávka a i pokles všech hladin cen vepřového masa.

V roce 2002 se výrazně zvýšil zahraniční obchod s drůbežím masem a byl od rozdělení federace na vůbec nejvyšší úrovni. Dovezlo se 26 tis. tun ž. hm. drůbežího masa.

V roce 2002 byly hned začátkem roku vyčerpány smluvní celní kvóty a i kvóty v rámci tzv. dvounulové varianty. Dne 11. července vstoupilo v platnost Nařízení vlády, kterým se stanovilo dodatečné clo na dovoz některých zemědělských výrobků. Toto nařízení zapříčinilo snížení objemu dovozů koncem roku.

Objem vývozu ovlivnila možnost v rámci dvounulové varianty vyvézt drůbeží maso bez cla a hlavně pokles cen průmyslových výrobců jak celé drůbeže, tak i dílů a tak umístit tuzemské drůbeží maso na zahraničních trzích.

Vejce

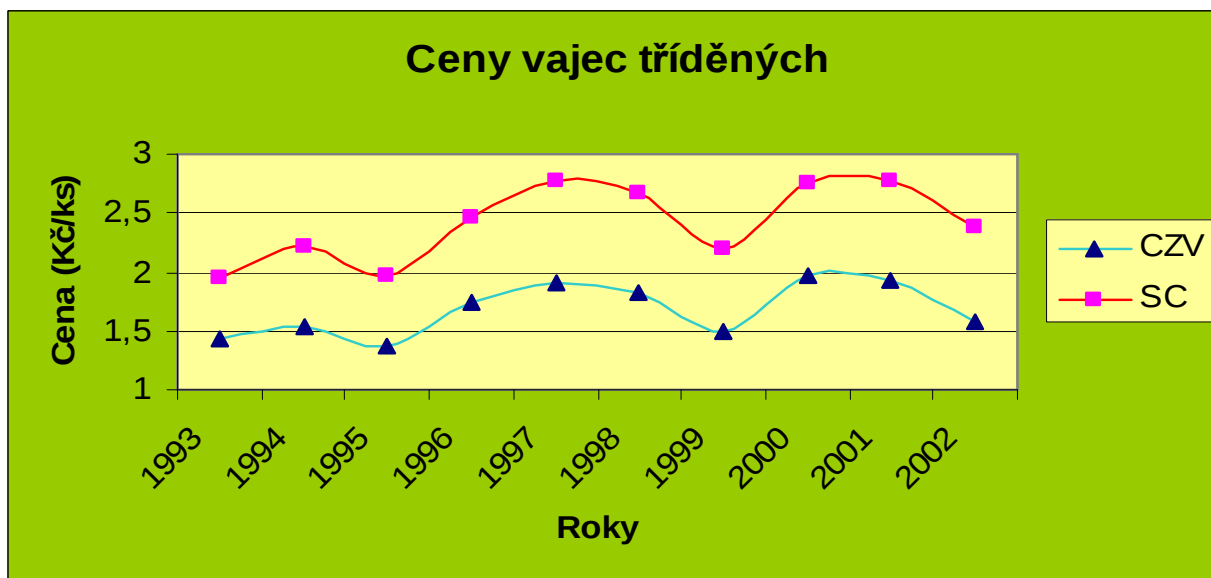
V roce 2002 se snížila výroba vajec o cca 1,3 % proti roku 2001 a zároveň se snížila i spotřeba vajec na obyvatele a rok. Hlavním důvodem je snížení stavů nosnic. Spotřeba by se měla pohybovat na úrovni 297 kusů vajec/obyv./rok.

Prognóza bilance výroby a spotřeby vajec v roce 2001 a 2002 (mil. ks)

Rok	Výroba	z toho samozásob.	Dovoz	Vývoz	Spotřeba
2001	3 190	1 658	45,8	60,6	3 174,2
2002	3 150	1 321	43,4	116,7	3 076,7

Pramen: ČSÚ, odhad MZe a VÚZE

V roce 2002 pokračoval pokles cen zemědělských výrobců vajec vlivem dostatečné nabídky a vysokého dovozu (především v prvním čtvrtletí) za ceny, které se pohybovaly pod hranicí rentability. Ceny zemědělských výrobců vajec klesaly až do měsíce srpna, kdy se pokles zastavil. Od září se začaly ceny vajec oživovat a tento trend pokračoval až do konce roku. Průměrná roční cena zemědělských výrobců vajec v roce 2002 klesla na úroveň roku 1999.

Pramen: ČSÚ

Vlivem dostatečné tuzemské nabídky a ustálené spotřeby vajec v ČR se především v druhém pololetí omezily dovozy, ale naopak se výrazně zvýšil vývoz.

Ostatní živočišné komodity (ovce, kozy, králíci, ryby, včely)

Ovce, kozy

Stavy ovcí se v posledních letech po předcházejícím prudkém poklesu stabilizovaly. Od roku 2000 do roku 2002 v důsledku podpůrných opatření státu formou platby na ovci a kozu chovanou v horských a ostatních méně příznivých oblastech došlo ke zvýšení početních stavů ovcí o 14,5 % na 96 286 kusů. Stavy koz však i nadále klesaly a činily v roce 2002 pouze 13 574 kusů.

Restrukturalizace chovu ovcí se promítla zejména do změny plemenné skladby populace ovcí v ČR. Zatímco v roce 1990 představoval podíl vlnářských plemen ovcí 62,9 %, masných plemen a plemen s kombinovanou užitkovostí 37,1 %, v roce 2002 bylo evidováno 93,8 % ovcí masných a kombinovaných plemen.

Spotřeba jehněčího a ovčího masa na 1 obyvatele ČR za rok se pohybuje v současnosti na úrovni 0,1 kg. Důvodem je především omezená nabídka z tuzemské produkce vzhledem k nízkým početním stavům ovcí včetně rozšířené reprodukce stáda, kdy dochází k zařazování všech vhodných jehnic do chovu, čímž se snižuje nabídka jatečných jehňat.

Je uplatňován koncepční záměr na zvýšení početních stavů ovcí za účelem udržování horských a podhorských oblastí (i některých areálů v oblastech s vyšší bonitou půdy) v kulturním a ekologickém stavu pastvou ovcí. Cílem by mělo být i snížení nákladů na produkci jehněčího masa, jako jedna z podmínek zvýšení jeho spotřeby.

Králíci

Zlom v produkci králíčího masa nastal od roku 2000. Produkce začala postupně klesat a zároveň se snížila i spotřeba. V roce 2002 se spotřeba pohybovala na úrovni 2,8 kg/obyv./rok. Důvodem je pokles stavů zvířat v malochovech. Nižší vývoz králíčího masa v posledních letech byl způsoben jednak posilováním české koruny a jednak zahlcením trhu levnými kuřaty a vepřovým masem v zemích, kam králíky vyvážíme.

Ceny zemědělských výrobců za jatečné králíky jsou ovlivňovány možnostmi odbytu a cenami králíčího masa na zahraničních trzích, kam směřuje významná část produkce králíků zpracovávaných na porážkách.

Králíčí maso je jedna z mála živočišných komodit, kde je dlouhodobě pozitivní saldo zahraničního obchodu.

Ryby

Produkce tržních ryb na rybnících a rybochovných zařízeních činila 18 696 tun v roce 2002, což oproti roku 2001, kdy činila 20 098 tun, znamená pokles o 7 %. Na domácím trhu se z této produkce prodalo 9083 tun. Na sportovních revírech bylo uloveno celkem 4710 tun. Spotřeba sladkovodních ryb činila 1,31 kg na obyvatele.

Maloobchodní cena kapra, jako hlavní konzumované sladkovodní ryby, v I. hmotnostní kategorii v prosinci 2002 dosahovala 54,41 Kč/kg. Oproti roku 2001, kdy činila 51,42 Kč/kg, se jedná o nárůst o 2,99 Kč/kg, tedy o 5,8 %.

Vývoz sladkovodních ryb dosáhl v roce 2002 celkem 12 018 tun, což oproti roku 2001, kdy činil 10 134 tun živé hmotnosti, představuje nárůst o 1884 t, tedy o 18,6 %.

I přes povodně v srpnu 2002 zůstal produkční potenciál výroby sladkovodních ryb, zvláště kapra, na vyšší úrovni, než jaká je poptávka na našem trhu. S ohledem na tuto skutečnost je nezbytná orientace naší výroby na zahraniční trhy.

V roce 2002 bylo do ČR dovezeno celkem 30 121 tun ryb, z toho 185 tun bylo sladkovodních ryb. Zbytek byly ryby mořské a ostatní mořské produkty. Tento dovoz představuje spotřebu 2,87 kg na osobu.

Včely

Stavy včelstev registrovaných na území republiky k 31.12.2002 činily 517 743 ks. Oproti roku 2001, kdy to bylo 537 226 včelstev se jedná o pokles 19 483 ks, tedy o 3,8 %.

Z hlediska produkce medu byl rok 2002 podprůměrný. Příznivé klimatické podmínky zjara umožnily získat květový med. Zbytek roku však byl silně nepříznivý v důsledku selhání letní, medovicové (lesní) snůšky. Ta se vyskytla až na podzim a v některých oblastech značně poškodila včelstva. Na snížení stavu včelstev se podílely i srpnové povodně, které zlikvidovaly 2000 včelstev i včelařská zařízení.

Produkce medu v roce 2002 dosáhla 5663 t, což je oproti roku 2001 (6300 t) pokles o 10 %. Pokles celkové produkce se nepromítl do spotřeby medu na jednoho obyvatele, vzhledem k zásobám medu z minulých let. Roční spotřeba na osobu činila v roce 2001 asi 0,6 kg a v roce 2002 téměř 0,7 kg.

Současný počet včelstev, včetně poklesu v posledních letech, je z hlediska dobrého opylení entomofilních (hmyzosnubných) kulturních plodin a zachování společenstev planě rostoucích rostlin hluboko pod objektivní potřebou, která představuje cca 750 tis. včelstev.

V roce 2002 bylo vyvezeno do zahraničí, převážně do zemí EU 1867 t medu, což je oproti roku 2001 nárůst o 74 t. Po našem medu je v zahraničí s ohledem na jeho vysokou kvalitu stále větší poptávka. V roce 2002 bylo dovezeno do republiky 1044 t medu, vesměs nižší kvality. V současné době není náš trh dostatečně chráněn před těmito dovozy, neboť stávající norma není v tomto směru vyhovující.

CZV medu se oproti roku 2001, kdy byla 57,70 Kč/kg, zvýšila na 63,80 Kč/kg, tedy o 10,6 %. Průměrná spotřebitelská cena oproti tomu vzrostla pouze nepatrně (o 0,93 Kč, tj. o 0,7 %) ze 124,80 Kč/kg v roce 2001 na 125,73 Kč/kg v roce 2002.

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ

Ekologické zemědělství (EZ) je již několik let nedílnou součástí agrární politiky MZe. Jde o perspektivní způsob hospodaření, který vytváří nový trh s produkty ekologického zemědělství včetně nových pracovních příležitostí, přispívá k rozvoji a údržbě venkovské krajiny a k ochraně všech složek životního prostředí a nejvíce se tak přibližuje pojetí trvale udržitelného způsobu hospodaření. Rozvoj ekologického zemědělství je také velkou šancí pro uplatnění českých biopotravin na trzích zemí EU, kde je po biopotravinách ze strany spotřebitelů stále větší poptávka. Z těchto důvodů zajistil resort MZe legislativní a ekonomický nástroj podpory dalšího rozvoje ekologického zemědělství.

Legislativní nástroj podpory

Dnem 1. 1. 2001 nabyl účinnosti zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“). Tento zákon stanoví podmínky hospodaření v ekologickém zemědělství a podmínky pro výrobu biopotravin. Dále upravuje systém osvědčování původu bioproduktů a biopotravin a jejich označování, jakož i výkon kontroly a dozoru nad dodržováním tohoto zákona.

Ekonomický nástroj podpory

V roce 1998 byla obnovena státní podpora EZ, která způsobila dynamický nárůst zemědělské půdy zařazené do systému ekologického zemědělství, a to z původních cca 20 tis. ha (0,47 % z celkové výměry zemědělské půdy) v r. 1998 na současných více jak 235 tis. ha, (což představuje 5,5 % z celkové výměry zemědělské půdy) v r. 2002. Státní podpora je ekologickým zemědělcům poskytována na základě národní legislativy, tj. nařízení vlády, kterým se stanoví podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství (pro rok 2002 platilo nařízení vlády č. 505/2000 Sb., ve znění nařízení vlády č. 500/2001 Sb.). Podle tohoto nařízení vlády byla výše finanční podpory pro ekologické zemědělství pro rok 2002 diferencována v závislosti na druhu plodiny následujícím způsobem:

- a) jde-li o sady, vinice a chmelnice 3500 Kč/ha,
- b) jde-li o hospodaření na orné půdě 2000 Kč/ha,
- c) jde-li o pěstování zeleniny na orné půdě 3500 Kč,
- d) jde-li o obhospodařování travních porostů na zemědělských pozemcích s výjimkou vinic, zahrad a ovocných sadů 1000 Kč/ha.

Pro porovnání s rokem 1998, kdy bylo vyplaceno na dotacích pro ekologické zemědělství celkem 48 091 000 Kč, bylo v roce 2002 vyplaceno již 210 861 131 Kč.

Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR

Plochy	r. 2001 výměra v ha	podíl v %	r. 2002 výměra v ha	podíl v %
Orná půda	19 164	8,78%	19 536	8,31%
Trvalé travní porosty	195 633	89,69%	211 924	90,13%
Trvalé kultury (sady, chmelnice)	963	0,45%	898	0,38%
Ostatní plochy	2 354	1,08%	2 778	1,18%
Celkem	218 114	100%	235 136	100 %

Pramen: MZe

Vývoj počtu ekologicky hospodařících farem v letech 1997 – 2002

Rok	Počet kontrolovaných podniků celkem	Výměra kontrolované zemědělské půdy (ha)	Podíl ze zemědělského půdního fondu (%)
1997	211	20 239	0,47
1998	348	71 621	1,67
1999	473	110 756	2,58
2000	563	165 699	3,86
2001	654	218 114	5,09
2002	717 ¹⁾	235 136	5,50

Pramen: MZe

Poznámka: 1) Z toho 473 registrovaných ekologických podnikatelů, 244 žadatelů o registraci s pozemky v přechodném období

Trh s bioprodukty a biopotravinami

❖ Tuzemský trh s produkty ekologického zemědělství

V posledních letech se začíná objem prodaných bioproduktů a biopotravin významně zvyšovat, a to především z toho důvodu, že se jejich prodejem začaly zabývat také řetězce supermarketů a hypermarketů, zahájen byl také prodej po internetu. Zavedení prodeje biopotravin do sítí supermarketů lze hodnotit pozitivně, protože produkty ekologického zemědělství se staly snadno dostupné pro širokou spotřebitelskou veřejnost. Po pozitivních zkušenostech s odbytem biomasa, které se stalo v roce 1999 první biopotravinou prodávanou v síti supermarketů Hypernova, došlo k rozšíření sortimentu biopotravin i na rostlinné produkty a byl zaznamenán zvýšený zájem supermarketů biopotraviny prodávat. V kvalitě "bio" se prodávají kromě biohovězího masa především výrobky z obilovin, mouka, bylinné čaje, víno, sójové výrobky, z živočišných výrobků především mléko a mléčné výrobky (jogurty a sýry, zejména kozí). Tradičními prodejními místy biopotravin stále zůstávají prodejny zdravé výživy, dále existuje možnost zákazníka si svého ekologického zemědělce najít a kupovat biopotraviny přímo na farmě, nebo prostřednictvím některého z klubu přátel ekofarem. V nabídce bioproduktů z ekofarem zatím chybí produkce olejnin (kromě máku), drůbežího masa a vajec, nedostatečná je nabídka čerstvého ovoce a zeleniny.

Produkty ekologického zemědělství osvědčené kontrolní organizací Kontrola ekologického zemědělství (KEZ) o.p.s. lze v současné době vyvážet do zemí Evropské unie bez jakýchkoliv dalších kontrol ze strany kontrolních organizací EU pro ekologické zemědělství. České ekologické zemědělství (a především kontrolní a certifikační systém ekologického zemědělství) bylo uznáno jako rovnocenné se systémem ekologického zemědělství v zemích EU, a to v oblasti rostlinné i živočišné produkce. Tato rozhodnutí jsou významná především v tom, že umožňují volný přístup českých bioproduktů a biopotravin rostlinného i živočišného původu na trh zemí EU. Kontrolní organizace KEZ o.p.s. vydává ekologickému zemědělci na základě úspěšné kontroly "Osvědčení o původu bioproduktu" (tzv. certifikát), výrobci biopotravin "Osvědčení o původu biopotraviny", které platí na 1 rok a opravňuje

tohoto výrobce k označení biopotraviny grafickým logem "produkt ekologického zemědělství" (viz obr. 1).

❖ Grafický znak, kterým se označují bioprodukty a biopotraviny

❖ Vývoz produktů ekologického zemědělství

Za rok 2002 bylo vystaveno celkem 425 osvědčení pro vývoz bioproduktů a biopotravin podle zákona. Celkové vyvezené množství produkce za rok 2002 bylo mírně nižší, než v roce 2001, kdy bylo vyvezeno cca 3699 t bioproduktů či biopotravin a v roce 2002 3579 t. Největší množství produkce bylo vyvezeno do Německa - celkem 60 % veškeré vyvezené produkce.

Množství vyvezených bioproduktů a biopotravin podle jednotlivých zemí

Země určení	Počet vydaných osvědčení pro vývoz bioproduktů a biopotravin	Produkce (t)
Rakousko	175	997,13
Německo	84	2171,12
Slovinsko	52	21,02
Slovensko	40	21,03
Polsko	22	5,68
Holandsko	15	218,71
Maďarsko	12	3,59
Itálie	7	86,64
Španělsko	6	1,85
Francie	5	47,04
Chorvatsko	4	1,65
Švýcarsko	3	3,37
Celkem	425	3578,83

Pramen: MZe

❖ Dovoz produktů ekologického zemědělství

Hlavní podmínkou pro osvědčení biopotraviny z dovozu je doložení dokladu o původu, který musí pocházet od kontrolní organizace uvedené v příloze č. 15 prováděcí vyhlášky č. 53/2001 Sb., kde je uveden seznam zemí a jejich inspekčních orgánů, jejichž osvědčení se uznává za rovnocenné s osvědčením podle zákona. Dalším neméně významným kritériem pro vydání osvědčení biopotraviny z dovozu je povinnost ohlášení podle zákona.

Ve srovnání s rokem 2001 byl zaznamenán zvýšený zájem o osvědčení bioprodukce z dovozu zejména u ovocných výrobků, zeleninových výrobků, nápojů a pochutin a také u ovocných džemů, zeleninových pomazánek, tuků a olejů.

V letošním roce byly poprvé osvědčeny i potravinářské komodity, jako jsou káva a masné výrobky. Tyto komodity se na našem trhu vyskytují v nedostatečném množství, o čemž svědčí právě zvýšený zájem spotřebitelů.

Za rok 2002 bylo osvědčeno celkem 468 biopotravin z dovozu, což činí cca 37 % ze všech osvědčených biopotravin.

Přehled dovážených biopotravin

Země původu	Kontrolní organizace	Skupina potravin
Velká Británie	Organic Farmers & Growers Limited	pochutiny
	Soil Association Certification Ltd	pochutiny, cereální výrobky, luštěniny, mléko sušené, džemy ovocné, tuky a oleje, nápoje
Belgie	ECOCERT Belgium	čaje, pochutiny, luštěniny, ovocné výrobky, ovocné výrobky sušené, cereální výrobky, cukry, sirupy, těstoviny, zeleninové pomazánky a šťávy
Čína	BCS Öko-Garantie GmbH	cereální výrobky
Filipíny	ECOCERT S.A.R.L.	ovocné výrobky
Holandsko	SKAL	pochutiny, nápoje ovocné džemy
Itálie	Associazione Suolo e Salute	pochutiny
	Bio. Agri. Coop SCRL	cereální výrobky
	Conzorcio per il Controllo dei Prodotti Biologici	těstoviny
	Associazione Italiana l' Agricoltura Biologica	nápoje
	Istituto mediterraneo di Certificazione	káva, čaje
Japonsko	ECOCERT Belgium	pochutiny, sirupy
Německo	Alicon GmbH	pochutiny, sirupy, nápoje, tuky a oleje
	BCS Öko-Garantie GmbH	cereální výrobky, pochutiny, čaje, masné výrobky, ovocné výrobky, nápoje, zeleninové výrobky
	Lacon GmbH	ovocné a zeleninové šťávy
	QCI	cereální výrobky, pochutiny, luštěniny, mlýnské výrobky, rostlinné biopotraviny, ovocné výrobky sušené, tuky a oleje
Rakousko	ABG	čaje, koření, pochutiny, káva, tuky a oleje
	LACON	sušené byliny
Slovensko	AGRECO	sušené byliny
Španělsko	Comité de Agricultura Ecológica de la Comunidad Valenciana	pochutiny
Švýcarsko	IMO	nápoje, sušené byliny
Turecko	ECOCERT S.A.R.L.	cereální výrobky

Pramen: MZe

